

FILM

Gimnazija

Gimnazija s slovenskim učnim jezikom na narodno mešanem območju v slovenski Istri

Gimnazija z italijanskim učnim jezikom na narodno mešanem območju v slovenski Istri

Dvojezična slovensko-madžarska gimnazija na narodno mešanem območju Prekmurja

Tehniška gimnazija

Tehniška gimnazija s slovenskim učnim jezikom na narodno mešanem območju v slovenski Istri

UČNI NAČRT Z DIDAKTIČNIMI PRIPOROČILI

IME PREDMETA: film

Izobraževalni program gimnazije, izobraževalni program gimnazije s slovenskim učnim jezikom na narodno mešanem območju v slovenski Istri, izobraževalni program gimnazije z italijanskim učnim jezikom na narodno mešanem območju v slovenski Istri, izobraževalni program dvojezične slovensko-madžarske gimnazije na narodno mešanem območju Prekmurja, izobraževalni program tehniške gimnazije, izobraževalni program tehniške gimnazije s slovenskim učnim jezikom na narodno mešanem območju v slovenski Istri:

izbirni predmet (140 ur)

PRIPRAVILA PREDMETNA KURIKULARNA KOMISIJA V SESTAVI:

Nina Ostan, Zavod RS za šolstvo; Urška Mlakar, Gimnazija Nova Gorica; Katja Peršak Hajdinjak, Gimnazija Franca Miklošiča Ljutomer; Maja Šorli, Srednja vzgojiteljska šola, gimnazija in umetniška gimnazija Ljubljana; mag. Ciril Oberstar, Srednja vzgojiteljska šola, gimnazija in umetniška gimnazija Ljubljana; dr. Andrej Šprah, Slovenska kinoteka; Kristina Kamaladevi Mihelj, Gimnazija Nova Gorica; Mojca Dimec, Srednja vzgojiteljska šola, gimnazija in umetniška gimnazija Ljubljana; Samanta Kobal, Gimnazija Nova Gorica; Andrej Jus, Srednja vzgojiteljska šola, gimnazija in umetniška gimnazija Ljubljana; Igor Sviderski, Gimnazija Nova Gorica; Maja Delak, Srednja vzgojiteljska šola, gimnazija in umetniška gimnazija Ljubljana; Barbara Krajnc Avdić, Srednja vzgojiteljska šola, gimnazija in umetniška gimnazija Ljubljana; mag. Jernej Jakelj, Gimnazija Franca Miklošiča Ljutomer; Jernej Kastelec, Gimnazija Nova Gorica; Ludvik Rogan, Gimnazija Franca Miklošiča Ljutomer; Darko Sinko, Srednja vzgojiteljska šola, gimnazija in umetniška gimnazija Ljubljana; Vid Hajnšek, Srednja vzgojiteljska šola, gimnazija in umetniška gimnazija Ljubljana; dr. Tomaž Toporišič, Univerza v Ljubljani, Akademija za gledališče, radio, film in televizijo; dr. Klemen Dvornik, Univerza v Ljubljani, Akademija za gledališče, radio, film in televizijo; dr. Rok Andres, Šentjakobsko gledališče Ljubljana; mag. Ana Čigon, magistrica umetnosti; Predanič Matjaž, Srednja vzgojiteljska šola, gimnazija in umetniška gimnazija Ljubljana.

JEZKOVNI PREGLED: Katja Križnik Jeraj

OBLIKOVANJE: neAGENCIJA, digitalne preobrazbe, Katja Pirc, s. p.

IZDALA: Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje in Zavod RS za šolstvo

ZA MINISTRSTVO ZA VZGOJO IN IZOBRAŽEVANJE: dr. Vinko Logaj

ZA ZAVOD RS ZA ŠOLSTVO: Jasna Rojc

Ljubljana, 2025

SPLETNA IZDAJA

DOSTOPNO NA POVEZAVI:

https://eportal.mss.edus.si/msswww/datoteke/ucni_nacrti/2026/un-dp-film_gim-si-is-dv-teh-teh-si.pdf

Katalogni zapis o publikaciji (CIP) pripravili v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani

[COBISS.SI](#)-ID [262068995](#)

ISBN 978-961-03-1387-8 (Zavod RS za šolstvo, PDF)

Strokovni svet RS za splošno izobraževanje je na svoji 248. seji, dne 20. 11. 2025, določil učni načrt film za izobraževalni program gimnazije, izobraževalni program gimnazije s slovenskim učnim jezikom na narodno mešanem območju v slovenski Istri, izobraževalni program gimnazije z italijanskim učnim jezikom na narodno mešanem območju v slovenski Istri, izobraževalni program dvojezične slovensko-madžarske gimnazije na narodno mešanem območju Prekmurja, izobraževalni program tehniške gimnazije in izobraževalni program tehniške gimnazije s slovenskim učnim jezikom na narodno mešanem območju v slovenski Istri (izbirni predmet), ob pogoju, da se pridobi soglasje narodnih skupnosti.

Strokovni svet RS za splošno izobraževanje se je na svoji 248. seji, dne 20. 11. 2025, seznanil z didaktičnimi priporočili k učnemu načrtu film za izobraževalni program gimnazije, izobraževalni program gimnazije s slovenskim učnim jezikom na narodno mešanem območju v slovenski Istri, izobraževalni program gimnazije z italijanskim učnim jezikom na narodno mešanem območju v slovenski Istri, izobraževalni program dvojezične slovensko-madžarske gimnazije na narodno mešanem območju Prekmurja, izobraževalni program tehniške gimnazije in izobraževalni program tehniške gimnazije s slovenskim učnim jezikom na narodno mešanem območju v slovenski Istri (izbirni predmet), ob pogoju, da se pridobi soglasje narodnih skupnosti.

PRIZNANJE AVTORSTVA – NEKOMERCIALNO – DELJENJE POD ENAKIMI POGOJI

Prenova izobraževalnih programov s prenovo ključnih programskih dokumentov (kurikuluma za vrtce, učnih načrtov ter katalogov znanj)

KAKO SE ZNAJTI?

TIPIČNE STRANI

V dokumentu je za dijakinje in dijake, učiteljice in učitelje ipd. uporabljena moška slovnična oblika, ki velja enakovredno za oba spola.

Tema sporoča vsebinski okvir ali okvir predmetnospecifičnih zmožnosti, povezanih s cilji oz. skupinami ciljev: teme so predmetno specifične in lahko vključujejo vsebinske sklope in dejavnosti ter razvijajo veščine, zmožnosti in koncepte, ki naj bi jih dijaki izgrajevali in razvijali v procesu učenja.

IME TEME

Vrsta teme:

Obvezno
Izbirno
Maturitetno

OBVEZNO

Opis teme zajema ključne poudarke oz. koncepte kot okvir skupinam ciljev.

OPIS TEME

Em fugiaspiduci sitet ut etur, in conest dipsum eosa nonsequam volorum, ommolor aut desequi duciist estrunda volorrest, sandeni maximin uscillab il magnam quiam quo con explacc ullaccum alisi quidell igendam, in repta dolupta volor sam, ut hilit laut faccumqui omnim ut doluptur, quam consequ atibus dolo dignate mporehent qui tem nonseque por aliquisimust que volestrum esed quibusdae milla conserf ernate dentiat.

Ma vellaut quatio rporrore voluptae cus et illent harum doluptatur, et quas molorporia doluptatis molum rae nos event, inullit incimaiozem fugiandantis et fugitisque maion ped quo odi beatur, sequi illisqui ipidel escim reprat.

DODATNA POJASNILA ZA TEMO

Dodatna pojasnila za temo lahko vsebujejo razlago o zasnovi teme, usmeritve in/ali navodila, ki se nanašajo na vsebino, vrsto teme, členitev teme, poimenovanje, trajanje, dejavnosti, izvedbo aktivnosti, učne pripomočke ... oz. karkoli, kar je pomembno za to temo.

Ullatur sequo qui ut vellenderio. Re exceseq uiatur aturem eos millandio totaquis alibus iume voluptatia quis aut quamust iosant prestius, ut ommodigendis doluptaes dersped moluptae. Harum a volupta tiatur, ne veles quia voluptatia similic tatesequam, seque ventio. Hendis erum quissequo quist que con nulparum ut quuntemos et repro quod ma nimusa sae vellaut eum ulpari velent voluptu rempor a de omnimax impellu ptataecusa ducipsae aut evelles temolup tincil imporia simped et endes eum et molum que laborerat voluptiurem nempori bustio explabo rionsenet evenimin nis ex eum voluptam consed que volupid eliquibus, tetusda ntusam ellis ut archill uptiore rundiae nimusdam vel enit, optibea quiaspelitem lam alit re, omnis ab il mo dolupti connihi tionsequiam eicia dolo intur accusci musdaecatet faccatur? Sinctet latiam facescipsa

Ceria pa iumquam, exernam quaspis dit equasit, omnis quis aut apitassum coribusda invenih icatia qui aperorum qui ut re perumquaepep quame moditatum ipient veligna tessint iaessum, optamus, testi sediasped moluptatem aperiam aut quodilps usciate veribus.

Mi, asit volupta tuscil int aspel illit atur, eum idenist iorrum alit, nim re illitas ma nimi, iusclisita dolorrym volorepedio core, consequam quae. De nossiti officillate

Z oznako **SC** so označeni ključni cilji posameznih področij skupnih ciljev. Številčni zapis pri oznaki skupnih ciljev se navezuje na preglednico s skupnimi cilji.

27. 2. 2025 /// 15:45

IME SKUPINE CILJEV

CILJI

Z oznako **O** so označeni obvezni cilji.

Z ležečim tiskom in oznako **I** so označeni izbirni cilji.

- O:** Et plabo. Nam eum fuga. Et explat. Xerro et aut que nihicia doloribus, velisci tatur
I: *Que ommodic aboribust, tesequae nimaionseni arum audit minusda dolum, si venimil itatat. Estinve litatem ut adit quid qui.* **SC** (2.2.2.1)
I: *Quia voluptatur aut od minverum, quas ilis et mint, eature rehenit magnatur aut exceaquam reiunt et omnis nobit vero excepel in nimagnam quat officiam que plaborpore ne culpa eum dolore aut aspicias sanihil moditam re pelias ne veri reperferes solos dolorum, quidit ad qui dolorerun.*
O: Ibus nis auda vendio venis saperum atem quiant aut pre comniscia num at is quoditi ne estinve litatem venis saperum atem quiant. **SC** (1.3.4.2 | 2.1.1.1 | 2.1.2.1 | 2.2.1.1 | 2.2.1.2 | 3.1.3.1 | 5.1.2.1)

STANDARDI ZNANJA

Dijak

S krepko označenim besedilom so izpostavljeni **minimalni standardi znanja**.

Z ležečim besedilom so označeni izbirni standardi oz. standardi znanja, ki izhajajo iz izbirnih ciljev.

Dodatne pisave in oznake pri standardih so opredeljene v obvezujočih navodilih za učitelja (npr. podčrtani, M, PTI itd.)

- Obisquamet faccab incium repenam id quist plita nume con nonectem sit volentis etur sanda de velictorrum quasimus mo mi.
- Ilcillabo. Bor as plibusc ipidesequat latia cuptatu repeliam.
- Et ommo commolo ratatur saepedit essunt que parit, expelliquam rem simos con es est volorrum quae. Aximintios et faccae. Inciet, ommolo con commoluptas aut vidusci enient.**
- Ut fuga. Nemperum fuga.**
- Ma vellaut quiatio rporore voluptae cus et illent harum doluptatur, et quas
- Omnim ut doluptur, quam consequi.
- Obisquamet faccab incium repenam id quist plita nume con nonectem sit volentis etur sanda de velictorrum quasimus mo mi.*
- Ilcillabo. Bor as plibusc ipidesequat latia cuptatu repeliam.*
- Et ommo commolo ratatur saepedit essunt que parit, expelliquam rem simos con es est volorrum quae. Aximintios et faccae. Inciet, ommolo con commoluptas aut vidusci enient.
- Ut fuga. Nemperum fuga.*

TERMINI:

- ☐ laborerat voluptiurem ☐ veligna tessint ☐ laborerat voluptiurem ☐ veligna tessint
☐ veligna tessint ☐ laborerat voluptiurem ☐ veligna tessint

Pojmi, ki jih dijak mora poznati oz. razumeti (in/ali znati smiselno uporabljati), lahko pa so navedeni tudi priporočeni pojmi. Nabor (strokovnih) terminov zaokrožuje in dopolnjuje posamezno temo, predstavlja pa informacijo učitelju pri načrtovanju vzgojno-izobraževalnega dela. Namenjen je navedbi terminologije, ki jo na področju določene teme v določenem obdobju izobraževalne vertikale usvojijo dijaki.

VIRI IN LITERATURA PO POGLAVJIH

Viri in literatura,
ki so vključeni v
posamezno temo.

NASLOV TEME

- » Lorem ipsum dolor sit amet, consectetur adipiscing elit. Morbi eget ante eget ante hendrerit convallis vitae et purus. Donec euismod dolor sed neque condimentum, at sodales enim interdum. <https://lorem.ipsum.com/mubis/link/n0n2c3c>

NASLOV SKUPINE CILJEV

- » Etiam, M. (2019). Eget laoreet ipsum. Nulla facilisi.
- » Parum, V. (2025). Sequi blaboreet quosam. Seque cus.
- » Morbi P. (2007). Sed ac arcu id velit facilisis aliquet. Nec tincidunt.
- » Eget O. (2010). Vestibulum vitae massa eget orci condimentum fringilla a ac turpis. Nulla et tempus nunc, vitae scelerisque tellus. Sed in tempus mi, a aliquet quam. Integer ut euismod eros, vel pretium mi. Maecenas sollicitudin.
- » Nunc N. (2023). Morbi suscipit ante quis viverra sollicitudin. Aenean ultricies.
- » Nunc N., Ante A., Sem S. (2015). Nullam congue eleifend magna in venenatis. Ut consectetur quis magna vitae sodales. Morbi placerat: <https://lorem.ipsum.com/mubis/link/n0n2c3c>
- » Sed A. (2024). Ut aliquet aliquam urna eget laoreet. Fusce hendrerit dolor id mauris convallis, at accumsan lectus fermentum. Nunc bibendum quam et nibh elementum consectetur.

NASLOV SKUPINE CILJEV

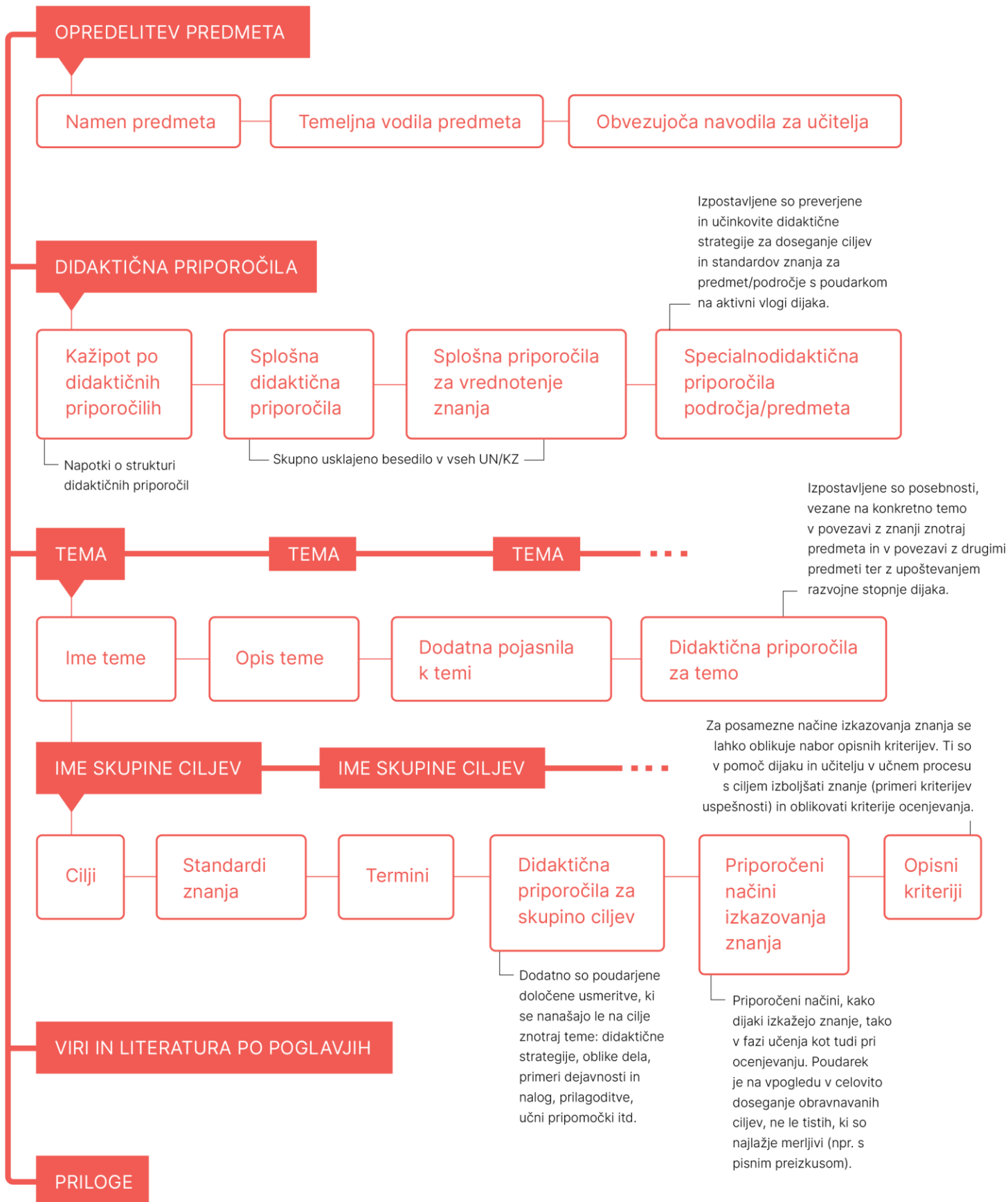
- » Vestibulum vitae massa eget orci condimentum fringilla, <https://lorem.ipsum.com/mubis/link/n0n2c3c>
- » Nunc F.: Vivamus quis tortor et ipsum tempor laoreet id quis nunc. Phasellus quis sagittis ligula.
- » Redaktion, 2018. Morbi placerat: <https://lorem.ipsum.com/mubis/link/n0n2c3c>

Viri in literatura, ki so vključeni
v posamezno skupino ciljev.

Hiperpovezava
do zunanjega vira

KAKO SE ZNAJTI?

STRUKTURA UČNEGA NAČRTA Z DIDAKTIČNIMI PRIPOROČILI

KAZALO

OPREDELITEV PREDMETA..... 9

Namen predmeta..... 9

Temeljna vodila predmeta 10

Obvezujoča navodila za učitelje 10

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA 11

Kažipot po didaktičnih priporočilih 11

Splošna didaktična priporočila 11

Splošna priporočila za vrednotenje znanja ... 13

Specialnodidaktična priporočila
področja/predmeta 14

TEME, CILJI, STANDARDI ZNANJA.....32

OSNOVE FILMSKE IZRAZNOSTI 33

FILMSKA IZRAZNA SREDSTVA 37

FILMSKA PRIPOVED 40

FILMSKA OBDOBJA - NEMI IN ZVOČNI FILM..... 42

STUDIJSKI, ZVEZDNIŠKI IN ŽANRSKI SISTEM 45

FILMSKA GIBANJA 47

FILM IN DRUŽBA..... 50

SPREJEMANJE FILMA 52

SODOBNA FILMSKA PRODUKCIJA IN DISTRIBUCIJA
..... 55

UVOD V FILMSKO PRIPOVEDOVANJE 57

SNEMANJE - PRAKTIČNE SNEMALNE VAJE 59

MONTAŽA IN PREDSTAVITEV 61

VIRI IN LITERATURA PO POGLAVJIH63

Opredelitev predmeta..... 63

Scenarij in režija 68

Snemanje in montaža..... 68

Filmski zvok 69

FILMSKA IZRAZNA SREDSTVA 69

FILMSKA PRIPOVED 70

FILMSKA OBDOBJA - NEMI IN ZVOČNI FILM . 70

STUDIJSKI, ZVEZDNIŠKI IN ŽANRSKI SISTEM . 71

FILMSKA GIBANJA 72

FILM IN DRUŽBA 72

SPREJEMANJE FILMA 73

SODOBNA FILMSKA PRODUKCIJA IN
DISTRIBUCIJA 74

PRILOGE75

OPREDELITEV PREDMETA

NAMEN PREDMETA

Predmet film predstavlja področje, ki v najširšem zajetju opredeljuje vlogo in pomen kinematografske ustvarjalnosti kot ene osrednjih oblik raziskovanja razvoja naše izkušnje sveta in ustvarjanja mnenja o njegovih bistvenih stvareh. Predmet dijake sistematično seznaja z osnovnimi dejavniki filmske produkcije v ključnih komponentah njenega nastajanja, izražanja, razvoja, sprejemanja in vplivanja, tako na ravni odnosa do posameznika, kakor v razsežnostih širših družbenih okoliščin. Njegov temeljni namen je vzpostavljanje filmske kulture, ki postaja nepogrešljiv gradnik globlje kulturne osveščenosti, kritične družbene zavesti in splošne razgledanosti. V času, ko je medijsko posredovano avdiovizualno doživetje in doživljanje sveta postalo prevladujoča oblika sporazumevanja, se je okrepila vloga filma kot dejavnika, ki z razvejanim spektrom ustvarjalnih določil, pojavnih oblik in estetskih pristopov omogoča oziroma izboljšuje medsebojno komunikacijo in razumevanje.

Predmet filmsko kulturo obravnava kot sposobnost vzpostavljanja povezav med kinematografijo in drugimi kulturnimi dejavnostmi ter umetnostnimi vrstami. Dijakom, ki so ob vstopu v gimnazijo že dejavni porabniki filmske produkcije, si prizadeva razširiti prevladujoče doživetje filma kot sredstva zabave ali razvedrila. Tako zasnavlja strategije za krepitev zavesti, da se filmsko ustvarjanje razvija na različnih, komplementarnih ravneh: kot nepogrešljivi del preteklih in sodobnih umetniških prizadevanj, kot vitalna sestavina avdiovizualne kulture, kot prodoren množični medij ter pomemben dejavnik razvoja novih tehnoloških dosežkov. Z izpostavljanjem estetskih, kulturnih, družbenih ter produkcijskih vidikov filmske ustvarjalnosti pa zagotavlja izhodišča za pozitivno vrednotenje, kritično presojo, poglobljeno razumevanje in praktično soočanje s filmom v vsej njegovi mnogoplastnosti.

S poglobljenim, preglednim in razumljivim pristopom predmet seznaja dijake s splošnimi določili, temeljnimi izraznimi sredstvi, ustvarjalnimi pristopi, osnovnimi tehnologijami, pripovednimi oblikami in zgodovinskimi razvojnimi fazami svetovne ter domače kinematografije. Z izpostavljanjem kompleksnosti ustroja posameznih filmskih del, avtorskih poetik, žanrskih določil, filmskih gibanj, nacionalnih kinematografij ter mednarodne produkcije, dijake usposablja tako za samostojno analizo in interpretacijo filmskih del kakor tudi za izražanje lastnih ustvarjalnih vizij.

Posebno pozornost predmet posveča dejavnemu sprejemanju, doživljanju, premišljevanju, analiziranju in interpretiranju ter prakticiranju različnih oblik filmske ustvarjalnosti, tako da pri dijakih razvija kritičen odnos do filmskih stvaritev in gradi čut za estetiko, obenem pa prispeva k njihovemu osebnemu razvoju. Z motiviranjem za izražanje lastnih kriterijev in osebnih pogledov na filmska dela ter dosežke kinematografije prispeva k zavesti o pomenu avtonomnega mišljenja ter dijake spodbuja h kulturi dialoga in strpnosti kritičnosti.

TEMELJNA VODILA PREDMETA

Predmet film si prizadeva ustvarjati ustrezne pogoje za pridobivanje znanj s področja filmske ustvarjalnosti, za spodbujanje aktivnega gledalstva in razvijanje pozitivnega odnosa do kinematografije kot kulturne dobrine, ki omogoča poglobljanje razumevanja lastne kulture in pridobivanje medkulturnih kompetenc. Učitelji, ki so tako pri izbiri filmskega gradiva kakor pri izbiri učnih oblik, pristopov in metod dela avtonomni, se morajo zavedati, da imajo dijaki že ob vstopu v šolo določene izkušnje in razvito zavest o filmski ustvarjalnosti. Zato je pri načrtovanju smiselna izhodiščna strategija usmerjanja k povezovanju zgodovinskih vidikov, teoretičnega znanja in praktičnih delavnic s predhodnim vedenjem dijakov in spodbujanje občutljivosti za razvoj in usvajanje filmsko specifičnega razmišljanja, ki je pomembno za zavedanje pomena kinematografije v širšem spektru humanistične razgledanosti.

Predmet učiteljem in učencem pomaga razvijati kompetence angažiranega analiziranja in interpretiranja kot tudi ustvarjanja filmskih del ter razvijanje sposobnosti samostojnega zagovarjanja lastnih uvidov in idej v soočenju s pogledi in mnenji sošolcev. V kombinaciji znanj, ki jih pridobivajo tako prek analiziranja ustreznih primerov iz zgodovine kinematografije kakor interpretiranja lastnih ustvarjalnih prizadevanj, dijaki odkrivajo prvine vizualnega komuniciranja ter spoznavajo zakonitosti zaznavanja, zapisovanja in reprodukcije gibljive slike in zvoka. Zaradi kompleksnosti filmskega ustvarjalnega procesa je pri obravnavi posameznih tematskih sklopov in analizi dejavnosti različnih ustvarjalnih sektorjev priporočljiv kombiniran pristop, ki enakovredno zajema tako teoretske kakor praktične vidike. Prav tako je dobrodošla obravnava ter prakticiranje vseh nosilnih filmskih vrst (igranega, dokumentarnega, animiranega in eksperimentalnega filma) in konstruktivno izpostavljanje njihovih razlik, kar prispeva k razumevanje družbene in kulturne vloge filma v njegovi celovitosti.

OBVEZUJOČA NAVODILA ZA UČITELJE

Predmet film je zasnovan modularno in predvideva štiri module po 35 ur, ki se dopolnjujejo in nadgrajujejo. Module je priporočljivo obravnavati kot tematske sklope, v katerih vsak zajema tri teme:

Modul 1: Filmska izraznost (osnove filmske izraznosti, filmska izrazna sredstva, filmska pripoved)

Modul 2: Zgodovina filma (filmska obdobja – nemi in zvočni film, studijski, žanrski in zvezdniški sistem, filmska gibanja)

Modul 3: Filmsko doumevanje (film in družba, sprejemanje filma, sodobna filmska produkcija in distribucija)

Modul 4: Filmske delavnice (uvod v filmsko pripovedovanje, snemanje – praktične snemalne vaje, montaža in predstavitev)

Učitelj samostojno izbira posamezne učne teme in jih po potrebi prerazporeja ter tako uresničuje osnovne elemente poučevanja, avtonomijo učitelja in izbirnost v pristopih.

Za filmsko področje je ključna predpostavka celovitost filmske izkušnje, zato si ob predvajanju in analizah filmskih odlomkov prizadevamo tudi za ogled filmov v celoti. Pri pouku so zato primerni zlasti kratkometražni filmi. Nepogrešljiv dejavnik celovitega razumevanja in doživljanja filma je pristna izkušnja ogleda v kinodvorani v organizaciji šole. Dijake pa hkrati spodbujamo tudi k samostojnemu spremljanju različnih vrst filmov v ustreznih pogojih (kino, filmski klub ali krožek ipd.).

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA

KAŽIPOT PO DIDAKTIČNIH PRIPOROČILIH

Razdelke *Kažipot po didaktičnih priporočilih*, *Splošna didaktična priporočila* in *Splošna priporočila za vrednotenje znanja* je pripravil Zavod RS za šolstvo.

Didaktična priporočila prinašajo učiteljem napotke za uresničevanje učnega načrta predmeta v pedagoškem procesu. Zastavljena so večplastno, na več ravneh (od splošnega h konkretnemu), ki se medsebojno prepletajo in dopolnjujejo.

- » Razdelka **Splošna didaktična priporočila** in **Splošna priporočila za vrednotenje znanja** vključujeta krovne usmeritve za načrtovanje, poučevanje in vrednotenje znanja, ki veljajo za vse predmete po celotni izobraževalni vertikali. Besedilo v teh dveh razdelkih je nastalo na podlagi *Usmeritev za pripravo didaktičnih priporočil k učnim načrtom za osnovne šole in srednje šole* (<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/3ladrdr>) ter *Izhodišč za prenovo učnih načrtov v osnovni šoli in gimnaziji* (<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/plw0909>) in je v vseh učnih načrtih enako.
- » Razdelek **Specialnodidaktična priporočila področja/predmeta** vključuje tista didaktična priporočila, ki se navezujejo na področje/predmet kot celoto. Zajeti so didaktični pristopi in strategije, ki so posebej priporočeni in značilni za predmet glede na njegovo naravo in specifične.

Učni načrt posameznega predmeta je členjen na *teme*, vsaka tema pa se lahko nadalje členi na *skupine ciljev*.

- » Razdelka **Didaktična priporočila za temo** in **Didaktična priporočila za skupino ciljev** vključujeta konkretne in specifične napotke, ki se nanašajo na poučevanje določene teme oz. skupine ciljev znotraj teme. Na tem mestu so izpostavljene preverjene in učinkovite didaktične strategije za poučevanje posamezne teme ob upoštevanju značilnosti in vidikov znanja, starosti dijakov, predznanja, povezanosti znanja z drugimi predmeti/področji ipd. Na tej ravni so usmeritve lahko konkretizirane tudi s primeri izpeljave oz. učnimi scenariji.

Didaktična priporočila na ravni skupine ciljev zaokrožujeta razdelka **Priporočeni načini izkazovanja znanja** in **Opisni kriteriji**, ki vključujeta napotke za vrednotenje znanja (spremljanje, preverjanje, ocenjevanje) znotraj posamezne teme oz. skupine ciljev.

SPLOŠNA DIDAKTIČNA PRIPOROČILA

Učitelj si za uresničitev ciljev učnega načrta, kakovostno učenje ter optimalni psihofizični razvoj dijakov prizadeva zagotoviti varno in spodbudno učno okolje. V ta namen pri poučevanju uporablja raznolike

didaktične strategije, ki vključujejo učne oblike, metode, tehnike, učna sredstva in gradiva, s katerimi dijakom omogoča aktivno sodelovanje pri pouku, pa tudi samostojno učenje. Izbira jih premišljeno, glede na namen in naravo učnih ciljev ter glede na učne in druge, za učenje pomembne značilnosti posameznega dijaka, učne skupine ali oddelka.

Varno in spodbudno učno okolje učitelj zagotavlja tako, da:

- » spodbuja medsebojno sprejemanje, sodelovanje, čustveno in socialno podporo;
- » neguje vedoželjnost, spodbuja interes in motivacijo za učenje, podpira razvoj različnih talentov in potencialov;
- » dijake aktivno vključuje v načrtovanje učenja;
- » kakovostno poučuje in organizira samostojno učenje (individualno, v parih, skupinsko) ob različni stopnji vodenja in spodbujanja;
- » dijakom omogoča medsebojno izmenjavo znanja in izkušenj, podporo in sodelovanje;
- » prepozna in pri poučevanju upošteva predznanje, skupne in individualne učne, socialne, čustvene, (med)kulturne, telesne in druge potrebe dijakov;
- » dijakom postavlja ustrezno zahtevne učne izzive in si prizadeva za njihov napredek;
- » pri dijakih stalno preverja razumevanje, spodbuja ozaveščanje in usmerjanje procesa lastnega učenja;
- » proces poučevanja prilagaja ugotovitvam sprotne spremljanja in preverjanja dosežkov dijakov;
- » omogoča povezovanje ter nadgrajevanje znanja znotraj predmeta, med predmeti in predmetnimi področji;
- » poučuje in organizira samostojno učenje v različnih učnih okoljih (tudi virtualnih, zunaj učilnic), ob uporabi avtentičnih učnih virov in reševanju relevantnih življenjskih problemov in situacij;
- » ob doseganju predmetnih uresničuje tudi skupne cilje različnih področij (jezik, državljanstvo, kultura in umetnost; trajnostni razvoj; zdravje in dobrobit; digitalna kompetentnost; podjetnost).

Učitelj pri uresničevanju ciljev in standardov znanja učnega načrta dijakom omogoči prepoznavanje in razumevanje:

- » smisla oz. namena učenja (kaj se bodo učili in čemu);
- » uspešnosti lastnega učenja oz. napredka (kako in na temelju česa bodo vedeli, da so pri učenju uspešni in so dosegli cilj);
- » pomena različnih dokazov o učenju in znanju;
- » vloge povratne informacije za stalno izboljševanje ter krepitev občutka »zmorem«;
- » pomena medvrstniškega učenja in vrstniške povratne informacije.

Za doseganje celostnega in poglobljenega znanja učitelj načrtuje raznolike predmetne ali medpredmetne učne izzive, ki spodbujajo dijake k aktivnemu raziskovanju, preizkušanju, primerjanju, analiziranju, argumentiranju,

reševanju avtentičnih problemov, izmenjavi izkušenj in povratnih informacij. Ob tem nadgrajujejo znanje ter razvijajo ustvarjalnost, inovativnost, kritično mišljenje in druge prečne veščine. Zato učitelj, kadar je mogoče, izvaja projektni, problemski, raziskovalni, eksperimentalni, izkustveni ali praktični pouk in uporablja temu primerne učne metode, pripomočke, gradiva in digitalno tehnologijo.

Učitelj upošteva raznolike zmožnosti in potrebe dijakov v okviru notranje diferenciacije in individualizacije pouka ter personalizacije učenja s prilagoditvami, ki obsegajo:

- » učno okolje z izbiro ustreznih didaktičnih strategij, učnih dejavnosti in oblik;
- » obsežnost, zahtevnost in kompleksnost učnih ciljev;
- » raznovrstnost in tempo učenja;
- » načine izkazovanja znanja, pričakovane rezultate ali dosežke.

Učitelj smiselno upošteva načelo diferenciacije in individualizacije tudi pri načrtovanju domačega dela dijakov, ki naj bo osmišljeno in raznoliko, namenjeno utrjevanju znanja in pripravi na nadaljnje učenje.

Individualizacija pouka in personalizirano učenje sta pomembna za razvijanje talentov in potencialov nadarjenih dijakov. Še posebej pa sta pomembna za razvoj, uspešno učenje ter enakovredno in aktivno vključenost dijakov s posebnimi vzgojno-izobraževalnimi potrebami, z učnimi težavami, dvojno izjemnih, priseljencev ter dijakov iz manj spodbudnega družinskega okolja. Z individualiziranimi pristopi preko inkluzivne poučevalne prakse učitelj odkriva in zmanjšuje ovire, ki dijakom iz teh skupin onemogočajo optimalno učenje, razvoj in izkazovanje znanja, ter uresničuje v individualiziranih programih in v drugih individualiziranih načrtih načrtovane prilagoditve vzgojno-izobraževalnega procesa za dijake iz specifičnih skupin.

SPLOŠNA PRIPOROČILA ZA VREDNOTENJE ZNANJA

Vrednotenje znanja razumemo kot ugotavljanje znanja dijakov skozi celoten učni proces, tako pri spremljanju in preverjanju (ugotavljanje predznanja in znanja dijaka na vseh stopnjah učenja), kot tudi pri ocenjevanju znanja.

V prvi fazi učitelj kontinuirano spremlja in podpira učenje, preverja znanje vsakega dijaka, mu nudi kakovostne povratne informacije in ob tem ustrezno prilagaja lastno poučevanje. Pred začetkom učnega procesa učitelj najprej aktivira in ugotavlja dijakovo predznanje in ugotovitve uporabi pri načrtovanju pouka. Med učnim procesom sproti preverja doseganje ciljev pouka in standardov znanja ter spremlja in ugotavlja napredek dijaka. V tej fazi učitelj znanja ne ocenjuje, pač pa na osnovi ugotovitev sproti prilagaja in izvaja dejavnosti v podporo in spodbudo učenju (npr. dodatne dejavnosti za utrjevanje znanja, prilagoditve načrtovanih dejavnosti in nalog glede na zmožnosti in potrebe posameznih dijakov ali skupine).

Učitelj pripomore k večji kakovosti pouka in učenja, tako da:

- » sistematično, kontinuirano in načrtno pridobiva informacije o tem, kako dijak dosega učne cilje in usvaja standarde znanja;
- » ugotavlja in spodbuja razvoj raznolikega znanja – ne le vsebinskega, temveč tudi procesnega (tj. spretnosti in veščin), spremlja in spodbuja pa tudi razvijanje odnosnega znanja;

- » spodbuja dijaka, da dosega cilje na različnih taksonomskih ravneh oz. izkazuje znanje na različnih ravneh zahtevnosti;
- » spodbuja uporabo znanja za reševanje problemov, sklepanje, analiziranje, vrednotenje, argumentiranje itn.;
- » je naravnani na ugotavljanje napredka in dosežkov, pri čemer razume, da so pomanjkljivosti in napake zlasti priložnosti za nadaljnje učenje;
- » ugotavlja in analizira dijakovo razumevanje ter odpravlja vzroke za nerazumevanje in napačne predstave;
- » dijaka spodbuja in ga vključuje v premisleke o namenih učenja in kriterijih uspešnosti, po katerih vrednoti lastno učno uspešnost (samovrednotenje) in uspešnost vrstnikov (vrstniško vrednotenje);
- » dijaku sproti podaja kakovostne povratne informacije, ki vključujejo usmeritve za nadaljnje učenje.

Ko so dejavnosti prve faze (spremljanje in preverjanje znanja) ustrezno izpeljane, sledi druga faza, ocenjevanje znanja. Pri tem učitelj dijaku omogoči, da lahko v čim večji meri izkaže usvojeno znanje. To doseže tako, da ocenjuje znanje na različne načine, ki jih je dijak spoznal v procesu učenja. Pri tem upošteva potrebe dijaka, ki za uspešno učenje in izkazovanje znanja potrebuje prilagoditve.

Učitelj lahko ocenjuje samo znanje, ki je v učnem načrtu določeno s standardi znanja. Predmet ocenjevanja znanja niso vsi učni cilji, saj vsak cilj nima z njim povezanega specifičnega standarda znanja. Učitelj ne ocenjuje stališč, vrednot, navad, socialnih in čustvenih veščin ipd., čeprav so te zajete v ciljnih učnega načrta in jih učitelj pri dijaku sistematično spodbuja, razvija in v okviru prve faze tudi spremlja.

Na podlagi standardov znanja in kriterijev uspešnosti učitelj, tudi v sodelovanju z drugimi učitelji, pripravi kriterije ocenjevanja in opisnike ter jih na ustrezen način predstavi dijaku. Če dijak v procesu učenja razume in uporablja kriterije uspešnosti, bo lažje razumel kriterije ocenjevanja. Ugotovitve o doseganju standardov znanja, ki temeljijo na kriterijih ocenjevanja in opisnikih, se izrazijo v obliki ocene.

Učitelj z raznolikimi načini ocenjevanja omogoči izkazovanje raznolikega znanja (védenje, spretnosti, veščine) na različnih ravneh. Zato poleg pisnih preizkusov znanja in ustnih odgovorov ocenjuje izdelke (pisne, likovne, tehnične, praktične in druge za predmet specifične) in izvedbo dejavnosti (govorne, gibalne, umetniške, eksperimentalne, praktične, multimedijske, demonstracije, nastope in druge za predmet specifične), s katerimi dijak izkaže svoje znanje.

SPECIALNODIDAKTIČNA PRIPOROČILA PODROČJA/PREDMETA

Predmet film je zasnovan modularno in predvideva štiri module po 35 ur, ki se dopolnjujejo in nadgrajujejo. Module je priporočljivo obravnavati kot tematske sklope, v katerih vsak zajema tri teme:

Modul 1: Filmska izraznost (osnove filmske izraznosti, filmska izrazna sredstva, filmska pripoved)

Modul 2: Zgodovina filma (filmska obdobja – nemi in zvočni film, studijski, žanrski in zvezdniški sistem, filmska gibanja)

Modul 3: Filmsko doumevanje (film in družba, sprejemanje filma, sodobna filmska produkcija in distribucija)

Modul 4: Filmske delavnice (uvod v filmsko pripovedovanje, snemanje – praktične snemalne vaje, montaža in predstavitev)

Učitelj samostojno izbira posamezne učne teme in jih po potrebi prerazporeja ter tako uresničuje osnovne elemente poučevanja, avtonomijo učitelja in izbirnost v pristopih.

Za filmsko področje je ključna predpostavka celovitosti filmske izkušnje. Zato si ob predvajanju in analizah filmskih odlomkov prizadevamo tudi za ogled filmov v celoti. Pri pouku so zato primerni zlasti kratkometražni filmi. Nepogrešljiv dejavnik celovitega razumevanja in doživljanja filma je pristna izkušnja ogleda v kinodvorani v organizaciji šole. Dijake pa hkrati spodbujamo tudi k samostojnemu spremljanju različnih vrst filmov v ustreznih pogojih (kino, filmski klub ali krožek ipd.).

Specialno didaktična priporočila k teoretsko zgodovinskim modulom predmeta film

Specialnodidaktična priporočila področja/predmeta

Predmet film je zasnovan modularno in predvideva štiri module po 35 ur, ki se dopolnjujejo in nadgrajujejo. Module je priporočljivo obravnavati kot tematske sklope, v katerih vsak zajema tri teme:

Modul 1: Filmska izraznost (osnove filmske izraznosti, filmska izrazna sredstva, filmska pripoved)

Modul 2: Zgodovina filma (filmska obdobja – nemi in zvočni film, studijski, žanrski in zvezdniški sistem, filmska gibanja)

Modul 3: Filmsko doumevanje (film in družba, sprejemanje filma, sodobna filmska produkcija in distribucija)

Modul 4: Filmske delavnice (uvod v filmsko pripovedovanje, snemanje – praktične snemalne vaje, montaža in predstavitev)

Učitelj samostojno izbira posamezne učne teme in jih po potrebi prerazporeja ter tako uresničuje osnovne elemente poučevanja, avtonomijo učitelja in izbirnost v pristopih.

Za filmsko področje je ključna predpostavka celovitosti filmske izkušnje, zato si ob predvajanju in analizah filmskih odlomkov prizadevamo tudi za ogled filmov v celoti. Pri pouku so zato primerni zlasti kratkometražni filmi. Nepogrešljiv dejavnik celovitega razumevanja in doživljanja filma je pristna izkušnja ogleda v kinodvorani v organizaciji šole. Dijake pa hkrati spodbujamo tudi k samostojnemu spremljanju različnih vrst filmov v ustreznih pogojih (kino, filmski klub ali krožek ipd.).

Specialnodidaktična priporočila k teoretsko-zgodovinskim modulom predmeta film

1. Didaktične strategije in metode

Temeljna veda za načrtovanje pouka zgodovine in teorije filma so filmski študiji, tj. znanstvena disciplina, ki v najširšem pomenu s svojim interdisciplinarnim pristopom zajema teoretično posvečanje filmskim in kinematografskim dejstvom. Filmski študiji predstavljajo polje refleksije, v katerem prvo dejstveno področje zajema vse tisto, kar predstavlja ključne notranje prvine filmske ustvarjalnosti, drugo pa obsega zunanje

dejavnike in okoliščine nastajanja ter učinkovanja filma in avdiovizualnih medijev. Filmskim dejstvom se tako posvečajo predvsem ontologija, estetika in zgodovina filma, kinematografska dejstva pa so predmet različnih filmskoteoretskih disciplin, vendar pa njihovo proučevanje in vrednotenje nikoli ni izključujoče, ampak vselej dopušča prepletanja, sovpadanja ter konstruktivno medsebojno kombiniranje.

Na teh osnovah predmet razvija zanimanje in občutljivost za film, omogoča ter izboljšuje sposobnosti analize in interpretacije filmskih pojavov ter spodbuja kritični odnos do filmske umetnosti in kulture. Predmet motivira spoznavno radovednost, moralno občutljivost, aktivno družbeno držo ter zanimanje za čustveno življenje človeka in njegov položaj v svetu. Temelji na prizadevanjih, da se dijaku zagotovi znanje o filmu in oblikuje takšen odnos do kinematografske ustvarjalnosti, ki mu pomaga razumeti sodobni svet in ljudi ter dogajanja okoli sebe, hkrati pa nadgrajuje njegovo družbeno zavest in občutljivost za drugega.

Naloga predmeta je izgradnja **filmske kulture** in zavedanja pomena filmske ustvarjalnosti za dobrobit ljudi preko razvijanja zmožnosti spoznavanja, interpretacije in analize filmskih del, pri čemer izpostavlja njihove spoznavne, estetske, etične, čustvene in izobraževalne vrednosti. Pouk izhaja iz modela **globalnega učenja**, ki si prizadeva za stopnjevanje učinkov učnega procesa, tako da v središče ne umešča učitelja oziroma učne vsebine, ampak dijaka kot posameznika z vsemi njegovimi osebnostnimi določili. Poučevanje ima tako predvsem vlogo omogočanja in spodbujanja procesov vzpostavljanja odnosa z učnimi vsebinami, ki izhajajo iz notranje motivacije dijaka. Predmet nudi in spodbuja občutljivo, induktivno, interaktivno in intuitivno izobraževanje ter prinaša znanje, analitična orodja in možnost dialoga med filmom, slikovnim poljem in avdiovizualno kulturo na splošno. Tako na osnovi izbranih primerov, značilnih del za določeno filmsko gibanje ali šolo, posamezen žanr ali ustvarjalno obliko, način izražanja oziroma strukturo filmske pripovedi, dijak oblikuje generalizacije, s katerimi dokazuje razumevanje in hkrati omogoča prenos znanja v nove učne pa tudi življenjske situacije, s čimer zagotavlja njegovo uporabnost. Posamezna dela obravnava na več ravneh, odvisno od načina spremljanja, ki lahko zajema film v celoti ali njegove različno obsežne fragmente: filmski fotogram, kader, prizor, sekvenco ali epizodo.

Načrtovanje pouka se s načeli, strategijami in oblikami prilagaja raznovrstnosti učnih tem, ki se uvrščajo v **štiri osnovne sklope**, ki jim ustrezajo specifični osnovni pristopi in analitične metode:

1. **Sistemske pristop** je najustreznejši za obravnavanje tematik »splošna določila filma« in »osnove filmskega ustvarjanja«, ki zajemata izhodiščno perspektivo seznanjanja s poljem filmske ustvarjalnosti in zasnavljata osnovni pojmovni oziroma konceptualni instrumentarij za obravnavanje kinematografije.
2. **Pristop** (po načelih) **razčlenbe** in **presoje** je primeren za poučevanje tematik »filmska izrazna sredstva« in »filmska pripoved«, ki se osredotočata na mnogovrstnost vidikov izraznosti in ustvarjalnih izhodišč, ki se jim najustrezneje posvečamo s pomočjo formalne, strukturne, stilistične, pripovedne, estetske ter primerjale analize.
3. Z **zgodovinskim pristopom** se soočamo s temami »filmska obdobja – nemi in zvočni film«, »studijski, žanrski in zvezdniški sistem« ter »filmska gibanja«, ki se ukvarjajo z razvojnimi poudarki in prelomnimi zgodovinskimi vidiki kinematografije. Za njihovo proučevanje pa uporabljamo postopke zgodovinske, žanrske, kontekstualne, stilistične in tematske analize.
4. **Problemski pristop** je najprimernejši za teme »film in družba«, »sprejemanje filma« ter »sodobna filmska produkcija in distribucija«, ki se nanašajo na vidike recepcije in refleksije filmske ustvarjalnosti ter njenega

kulturnega in družbenega vpliva. Priporočljive analitične metode za njihovo obravnavo pa so formalna, strukturna, kontekstualna, estetska ter primerjalna analiza.

Za izvajanje pouka se predpostavljajo različni pristopi in analitični postopki, vendar pa je zaradi vsestranskosti filmske ustvarjalnosti priporočljivo kombiniranje, kar nam omogoča enakovredno obravnavanje celotnega tematskega nabora. Pri tem za izgrajevanje generalizacij uporabljamo **konstruktivistično metodo**, ki se razlikuje glede na namen spoznavanja: kadar izpostavljamo **skupne značilnosti**, se osredotočamo na primerjave znotraj posameznega obravnavanega filmskega žanra, obdobja, smeri ali gibanja; če pa nas zanimajo **razlike**, uporabljamo raznovrstna dela iz preteklih obdobj ali primere aktualnih filmov, ki pa so konceptualno, formalno ali vsebinsko raznorodni. V obravnavah posameznih razvojnih stopenj kinematografije uporabljamo pojmovnost **kulturnih dominant** kot prevladujočih, vendar ne izključnih duhovnozgodovinskih procesov, ki se v razvoju filmske umetnosti nanašajo zlasti na fenomene klasičnega filma, filmskega realizma, modernizma, postmodernizma in novega realizma.

Konstruktivistična načela, ki izhajajo iz procesov socializacije in kulturnih okoliščin, so priporočljiva tudi za obravnavo vseh nosilnih **filmskih vrst**: igranega, dokumentarnega, animiranega in eksperimentalnega filma. Primerjalno izpostavljanje njihovih temeljnih določil in premišljeno osvetljevanje njihovih razlik dobrodošlo prispeva k razumevanju družbene in kulturne vloge filma v njegovi celovitosti. Pri pouku so v tem kontekstu nadvse primerni **kratkometražni filmi** (vseh vrst in zvrsti), ki jih lahko obravnavamo celostno v eni šolski uri. Vendarle pa se moramo pretežno posvečati **celovečernim formatom**, saj so različni kanoni filmske ustvarjalnosti, ki predstavljajo nujni nabor za obravnavo v skladu s prevladujočimi zgodovinskimi pregledi in uveljavljenimi teoretskimi izhodišči, sestavljeni predvsem (če ne izključno) iz naslovov dolgometražne filmske produkcije.

V razčlembi tematskih sklopov vprašanja **sistematike** predstavljajo izhodišča za podrobnejše proučevanje filmskega dela, ki zajema dejavnike njegove oblike, vsebine, pripovedi in karakterizacije. **Oblikovni segmenti** se nanašajo na strukturo filmskega posnetka oziroma podobe, kompozicijo kadrov, delo kamere, uporabo osvetlitve, barvno in zvočno razsežnost ter montažne prvine filma. **Vsebinski faktorji** zajemajo prizorišča oziroma lokacije, dinamiko dogajanja, vzpostavljanje vzdušja ter temeljne aktivnosti protagonistov. Zgradba **filmske pripovedi**, ki opredeljuje potek in razvoj dogajanja, lahko temelji na bolj tradicionalnih oblikah (sestava treh, štirih ali petih dejanj, potovanje mitološkega junaka ali pravljica zgradba pripovedovanja); lahko pa izhaja iz sodobnejše zasnove mozaične, nelinearne naracije z intenzivnejšo uporabo stilističnih oziroma retoričnih figur (simbolov, metafor, metonimij, alegorij ipd.). Obravnava **zasedbe vlog** se nanaša na nosilne filmske like, tj. protagoniste in antagoniste ter vzporedne oziroma stranske osebe; njihova **karakterizacija** pa lahko poteka v obliki individualnega ali skupinskega razvoja likov.

Metodološko sta za proučevanje filmskega dela oziroma njegovih posameznih segmentov značilni dve razvojni stopnji, povezani z recepcijo filma: subjektivna faza – sprejemanje na osnovi doživljanja in objektivna faza – sprejemanje na osnovi razumevanja. Stopnja **subjektivnega doživljanja** se povezuje s pozornim opazovanjem, empatičnim vživetjem, spontanim odzivanjem, interpretacijo ter individualnim vrednotenjem filma, ter zajema presojanje njegovih čustvenih, spominskih, vedenjskih in izkustvenih določil. Stopnja, utemeljena na **objektivnih dejavnikih** filma, pa vsebuje deskripcijo in analizo, s katerima se osredotočamo na njegove formalne, umetnostne, reprezentacijske in zgodovinske lastnosti. **Deskripcija** je bistveno izhodišče vsake analize in zajema sposobnost razlikovanja, selekcije, razvrščanja in primerjanja podob znotraj posameznega filmskega dela, med različnimi filmi, pa tudi primerjave z drugimi oblikami scenske, vizualne in akustične ustvarjalnosti (fotografija,

slikarstvo, strip, literatura, gledališče, ples, glasba ...). Deskripcija filma v obliki zgoščenega opisa pozornost usmerja na tisto, kar obravnavano sredstvo izraža in pomeni v konkretni situaciji.

Izhodišče **filmske analize** predstavljajo vprašanja, kako posamezne sestavine filma sovpadajo in se usklajujejo, kakšna so njihova razmerja ter kako je strukturirano celotno delo. S tem opredeljujemo pomene, ustvarjene s filmskimi izraznimi sredstvi, uporabljenimi na konkreten način, v določenem trenutku filma, hkrati pa se posvečamo njihovi vlogi v zasnavljanju splošnega pomenskega omrežja. Logistično se usmerjamo na izbrane analitične oblike, povezane s filmskim delom, skupaj z njihovimi kulturnimi določili, s katerimi opredeljujemo kontekstualno, slogovno ali paradigmatično razsežnost filmskega smisla. **Strategije filmske analize** vsebujejo svojevrstna sredstva in tehnike, med katerimi so ključnega pomena (že omenjena) sredstva deskripcije, ki zajemajo tehnike razkadriranja (razrez na kadre), segmentacije (razrez po sekvencah), slikovnega predočanja (obravnavanje fotogramov) in shematiko (tabele, vzorci, grafikoni); sledijo sredstva citiranja oziroma navajanja, s katerimi izbrane segmente umeščamo v širše pomenske sklope; ter sredstva dokumentiranja, ki omogočajo natančno opredelitev faktografije uporabljenih prvin. Posamezni **analitični postopki** se razlikujejo po kompleksnosti dejavnikov, s katerimi se ukvarjajo, ter glede na pozornost, ki jo v prevladujoči meri namenjajo bodisi oblikovnim ali vsebinskim segmentom filmskega dela.

* **Formalna ali oblikovna analiza** se po vsestranskosti uvršča na najvišje mesto, saj zajema najširši pregled medsebojnega razmerja filmskih določil. Skozi presojo njihovih medsebojnih odnosov in načinov usklajevanja prihajamo do pomenskih poudarkov, ki zajemajo neposredne pripovedne informacije (čas, kraj, okoliščine), spekter neopredeljivih podpomenov, kot so vzdušje, razpoloženje, ton ali napetost, ter sugeriranja miselnega, duševnega in čustvenega stanja filmskih protagonistov.

* **Strukturna analiza** se osredotoča na ustroj filmskih elementov, ki so ključni za vzpostavljanje ravnotežja, simetrije, kontrastov, ritma ali tempa filma, ter na razporeditev predmetov, oseb in objektov, ki imajo bistveno vlogo pri posredovanju pomena. Hkrati pa raziskuje, kako se pomenske prvine organizirajo v sisteme soznačnosti ali nasprotij tako na nivoju posameznih segmentov dela kakor njihovega sovpadanja v celoto.

* **Stilistična analiza** predstavlja dinamično obravnavo posebne ali svojevrstne rabe formalnih elementov filma ter opredeljuje metodološke odločitve, značilne za posameznega avtorja, filmsko šolo ali gibanje, s čimer raziskuje, kaj je tisto, kar usmerja in pogojuje njihove ustvarjalne postopke ter določa njihov slog.

* **Pripovedna oziroma naratološka analiza** proučuje splošne oblike in modele učinkovanja pripovednih določil; predstavlja interdisciplinarno področje, ki se posveča vprašanjem, kako deluje zgodba, kakšen je zaplet dogajanja in kako učinkujejo bistveni dejavniki pripovedi. Obravnava različne pripovedne sisteme, zasnove, strategije, norme; obenem pa določa pripovedni zorni kot in gledišče ter opredeljuje razmerje med časovno in prostorsko dimenzijo filma.

* **Kontekstualna analiza** zajema razčlenbo situacij, razmer in povezav, v katerih je filmsko delo nastajalo oziroma ki so vplivale na ustvarjalne odločitve v procesu njegove produkcije. Najpogosteje se osredotoča na kulturno-estetske, etično-moralne, družbeno-kulturne, ekonomsko-tehnološke, filmsko-umetništvene in filmsko-kinematografske okoliščine[KK1] ([# msocom 1](#)) .

* **Estetska analiza** predstavlja proučevanja kinematografije kot umetnosti in obravnavanje filmov kot načina umetniškega izražanja, ki vrednoti domišljenost, skladnost in dovršenost, s katero se s tipično filmskimi formalnimi prvinami izraža vsebina dela. V analizi estetske filmske izkušnje namenjamo pozornost njenim bistvenim, dopolnjujočim dejavnikom: estetski odnos, estetsko doživetje in estetsko občutenje.

* **Tematska analiza** obravnava stvarnostne pojave, dejstva, dogodke ali doživetja, ki predstavljajo osnovno gradivo filma. Nanaša se na snov, motive in temo filmske upodobitve ter raziskuje, ali je njihova uporaba enostavna ali zapletena, ali se nanaša na sodobnost ali preteklost, ali je realistična ali nerealistična, ali je zgodovinsko verodostojna oziroma umetniško avtentična.

* **Žanrska analiza** opredeljuje tipizacijo žanrskih značilnosti oziroma žanrskih določil kot sistema norm, konvencij, tematskih in formalnih zakonitosti, s katerimi se razrivajo skupne poteze filmov, ki se nanašajo na tipičnost filmskih prizorišč, objektov in likov ter njihovo karakterizacijo, na pripovedno zasnovo, ikonografijo, razpoloženje ter na stilistične ustvarjalne odločitve.

* **Zgodovinska analiza** predstavlja podroben vpogled v ključna obdobja, ustvarjalne preboje ter prelomne trenutke v procesu nastajanja in razvoja kinematografije. Zajema obravnavo avtorskih imen, slogov in stilov, šol in gibanj, korpusov in sistemov, značilnih za določeno razvojno fazo filmske ustvarjenosti.

* **Primerjalna analiza** zajema dva temeljna pristopa – notranjo in zunanjo obravnavo: notranja se nanaša na medsebojno primerjavo posameznih filmov, avtorjev, ustvarjalnih postopkov ali prijemov, slogovnih ali stilističnih prvin ipd.; zunanja primerjava pa zajema razmerje filma in ostalih umetnosti oziroma njihovo filmsko obravnavo (kakršna je npr. adaptacija literarnih del ali odnos posameznih filmov s književnostjo, glasbo, likovno umetnostjo itn.).

Med pomembne poudarke načrtovanja pouka sodi tudi prenos nekaterih določil filmske izraznosti v pedagoški proces v obliki **izvirnih tehnik** in **metod** dela. To pomeni, da so pri srečevanju s filmi nujni novi, edinstveni pristopi, kjer besedno razlago filmske pojmovnosti dopolnjuje težnja vzpodbujanja filmsko-specifičnega, avdiovizualnega načina mišljenja ter razmišljanja: tj. **mišljenja** in **izražanja v podobah** in **s podobami**. Dijak tako ponotranji zavedanje, da je poleg posvečanja vsebinskim poudarkom, stilističnim značilnostim in izraznim prvinam filmov, za polno doživetje pristnosti filmske izkušnje in njen premislek dobrodošlo intenzivno osredotočanje na **avdiovizualno materialnost**. To je pristop, ki omogoča občutenje filma kot plastične in zvočne umetnosti, kjer pomen soustvarjajo predvsem tekture, materiali, svetloba, ritem, harmonija, kompozicija itd.

Proces zaznavanja in način razmišljanja se vzpostavlja skozi pogled, ki je usmerjen na snovnost filmske podobe, na njeno tehničnost, na slikovne oblike, strukture in segmente, na dejavnike svetlobe, na zvočno podobo, na barvne gradacije in kontraste. Razvijanje **avdiovizualnega razmišljanja** tako izhaja iz predpostavke, da si predmet aktivno prizadeva tudi za senzibilizacijo zaznave dijakov in njeno artikulacijo v obliki nebesednih odzivov in komentarjev. Ti lahko zajemajo ustvarjanje statičnih podob (filmski plakati, vabila, letaki, vstopnice, ipd.), ter zlasti gibljivih formatov, kot npr. video-esaji, primerjalne [KK2] ([# msocom 2](#)) videoanalize, (pre)montažni posegi, preurejanje obstoječega AV gradiva, rearanžiranje ali ustvarjanje glasbene opreme, izražanje in opredeljevanje intenzivnosti estetskih ter filmskih čustev itn.

V obravnavi celovitosti filmske ustvarjalnosti kot komunikacije med filmskim delom, njegovimi ustvarjalci in občinstvom, se je treba posvetiti tudi dejanju **sprejemanja filma** kot procesa, ki je hkrati **individualen** in **kolektiven**. Za polnost doživetja in posledično širjenje obzorja refleksije se moramo zavedati vseh prevladujočih okoliščin sprejema in zaznave filma: tj. individualna, skupinska, priložnostna, globalna in digitalna. Za vsako izkušnjo je namreč značilna posebna interakcija s filmskimi deli, zasloni, na katerih gledamo, s prizorišči, kjer gledamo, ter odnosi s »sogledalci«. Zato se je smiselno pozornost nameniti tudi **okoliščinam ogleda** oziroma razlikam med posamičnim ter skupinskim sprejemanjem in doživljanjem filmskih del. Poleg ideala pristnosti skupinske gledalske filmske izkušnje v kinodvorani je tudi šolski razred prostor, kjer se ob ogledu filma lahko

ustvari **skupnost**, v kateri se gledalci povežejo v čustvenih in telesnih odzivih ter skupinsko izkušnjo dopolnijo v družnem interpretiranju, analiziranju in vrednotenju. Taka oblika pouka ni samo posredovanje in izmenjava nabora določenih znanj, ampak utelešeni angažma dijakov v skupnosti, kjer proces učenja poteka skozi ekspresijo.

Za motiviranje **samostojnega** in **izvirnega izražanja** doživetij in spoznanj, do katerih ob filmskih delih prihajajo dijaki, naj bo na voljo širok spekter možnosti njihove artikulacije. Poleg navedenih nebesednih odzivov in komentarjev lahko dijaki aktivno sodelujejo pri pouku na različne načine: z referati, seminarskimi, raziskovalnimi in projektnimi nalogami, analizami izbranih filmskih del ali segmentov, poročili z obiskov filmskih dogodkov, predstavitvami lastnega doživetja ob filmih ter drugimi oblikami sodelovanja in nastopanja pri učni uri. Nepogrešljiv je tudi medsebojni dialog, deljenje mnenj in kritično izražanje spoznanj v obliki razgovorov, skupinskih analiz, okroglih miz, debatnih nastopov. Ob takih dejavnostih se dijaki navajajo na samostojno in ustrezno uporabo različnih virov ter na aktivno in kritično pridobivanje ter vrednotenje bistvenih informacij. S tem razvijajo sposobnost samostojnega učenja in pridobivajo izkušnje za čim bolj avtonomno delovanje.

2. Elementi diferenciacije, individualizacije ali personalizacije in formativno spremljanje (FS)

Pri načrtovanju in izvedbi pouka moramo dijaku omogočiti dovolj časa za doživljanje obravnavanih filmskih gradiv in razmišljanje o njih. Ob tem moramo upoštevati diferenciacijo in individualizacijo v učnem procesu – tj. **prilagoditve individualnim** vzgojnim ter učnim posebnostim, potrebam, željam in nagnjenjem posameznega dijaka ter spodbujanje samostojnosti posameznikov pri načrtovanju, izvajanju in vrednotenju lastnih dejavnosti. Prizadevati si moramo, da razumejo namen svojega dela in se zanj počutijo tudi odgovorne. **Z učno diferenciacijo** kot pretežno organizacijskim ukrepom pri skupinskih dejavnostih usmerjamo dijake v stalne ali občasne heterogene učne skupine, kjer se delo prilagaja razlikam v dovzetnosti za posamezne filmske ustvarjalne prvine izraznosti ali analitične metode. Takšne odločitve se odražajo zlasti pri **izbirnosti nabora** obravnave filmskih primerov (tako celotnih del, kakor segmentov v obliki posameznih sekvenc, prizorov, kadrov ali fotogramov).

Priporočljivo je, da lahko dijak učno snov spoznava na primerih in skozi procese, ki so zanj aktualni, zanimivi in vznemirljivi tako na vsebinski in estetski kakor tudi na intuitivni ravni, saj mu tako predstavljajo ustrezen izziv za raziskovanje, učenje, razumevanje in trajnejše zapomnjenje; predvsem pa mu predstavljajo notranjo spodbudo in navdušenje. **Notranja** oziroma **intrinzična motivacija** je namreč eden ključnih dejavnikov stimulacije, ki jo lahko doživlja dijak na osnovi učiteljeve opore in vzpostavljanja ustreznega učnega okolja, v katerem mu je omogočeno zadovoljevanje temeljnih potreb po avtonomnosti, kompetentnosti in ustvarjalnosti pa tudi po povezanosti z drugimi. Pri tem se moramo zavedati, da se intrinzična motivacija pojavi samo pri aktivnostih, za katere pri posamezniku obstaja pristni interes, torej pri dejavnostih in procesih, ki mu predstavljajo izziv ali novost oziroma imajo zanj estetsko vrednost. S prizadevanji za vsakršno obliko individualizacije skupaj z diferenciacijo pri skupinskem delu in didaktično pestrostjo dobrodošlo prispevamo k optimalnemu doseganju ciljev na ravni minimalnih standardov oziroma standardov na višjih ravneh Bloomove taksonomske lestvice.

Vloga učitelja pri uresničevanju filmskega pouka kot induktivne prakse je, da vstopi v odnos občutljivo, s pripoznanjem dijaka kot tistega, ki je ali zmore biti empatičen in emancipiran gledalec ter premišljevalec, kar pomeni, da je sposoben smiselne interpretacije filma, brez predhodnih poglobljenih razlag. Učitelj mora vzgojo s filmom oblikovati skozi premislek, kako dijaku omogočiti **srečanje s filmskim delom**, preko katerega bo lahko z njim vzpostavil aktivni dialog. Tako bo v afektivnem procesu srečanja podoživel estetsko izkušnjo, jo interpretiral glede na svojo življenjsko situacijo in se odzval nanjo tako na čustveni kakor spoznavni ravni.

Posledično bo proces refleksije za dijaka postal intrinzična izkušnja osebne izpolnitve, katere del je tudi samospoznavanje ter moralno in socialno zavedanje. Pri tem ne gre le za doseganje dobrega počutja, ugodja in sreče, temveč za povezovanje s procesom dobrega (pravičnega) življenja v skupnosti. Delovanje učitelja naj vodi prepričanje, da mora proučevanje filma vseskozi spodbujati **aktivacijo dijaka** in **mobilizacijo** njegovega **pogleda** k dvojnosti zazrtja: k pozornemu motrenju predvajanih podob in k (morda še pozornejšemu) zaziranju vase in v svet oziroma v okolje, ki ga opredeljuje.

Pri **formativnem spremljanju** je bistvenega pomena stalno spremljanje dijakovega napredka, saj nadaljnji proces formiranja znanja vseskozi prilagajamo pridobljenim informacijam. Pouk lahko tako zajema celoten nabor elementov formativnega spremljanja: namene učenja in kriterije uspešnosti, ki jih izpeljemo iz ciljev in standardov znanja, dokaze o učenju, povratno informacijo, vprašanja v podporo učenju ter samovrednotenje in vrstniško vrednotenje. Osrednji poudarek posvečamo sprotnosti povratnih informacij, s katerimi dijak prejme odgovore na naslednja vprašanja: 1. *Kje se trenutno nahajam?*, 2. *Kje so moje pomanjkljivosti?*, 3. *Kaj moram narediti drugače, da bom izboljšal svoje znanje?* Podajanje teh informacij naj bi bilo pravočasno in spoštljivo, hkrati pa tudi jasno, konkretno in uporabno s predlogi za morebitne izboljšave ter opredeljevanjem možnosti in priložnosti za napredovanje.

3. Didaktična gradiva

Priročniki:

- » Brunej, M. in Žibert, M. (2016). *Video za začetnike 1: Osnove snemanja in montaže*. Založba Primus.
- Brunej, M., in Žibert, M. (2017). *Video za začetnike 2: Različni formati videa*. Založba Primus.
- Čok, R. (2014). *Kako ujeti gibljive podobe*. UMco.
- » Figgis, M. (2008). *Kako narediti film z digitalno tehnologijo: priročnik za filmske zanesenjake*. UMco, Slovenska kinoteka.
- Grove, E. (2010). *130 projektov za uvod v snemanje filmov*. UMco, Slovenska kinoteka.
- » Krajnc, M., in Saksida, K. (ur.). (2016). *Animirajmo! Priročnik za animirani film v vrtcih in šolah*. Zavod RS za šolstvo. <https://aplifikacijaun.zrss.si/api/link/n692cm0>
- » Rački, T. (2002). *Z video kamero v roki: priročnik za ljubiteljske snemalce*. Irida.

Spletne povezave:

- » Luksuz produkcija (b. d.) *Spletni priročnik za dokumentariste »Naj se vidi«*: <http://www.filmska-sola.si/>
- » Spletna platforma *Šola filma*: <http://www.solafilma.si/sl>
- » Tematski segment »Kinošola« na spletni strani Slovenske kinoteke: <https://kinoteka.si/gradiva/>
- » Tematski segment »Za šole« na spletni strani Kinodvora: <https://www.kinodvor.org/za-sole/>
- » Tematski segment »Film« na spletni strani JSKD: <https://aplifikacijaun.zrss.si/api/link/63tur0p>
- » Zavod za uveljavljanje vizualne kulture Vizo[KK3] (# msocom 3) : <https://vizo.si/> (<https://vizo.si/>)
- » Orodja za video obdelavo (brezplačna):
- » DaVinci Resolve <https://aplifikacijaun.zrss.si/api/link/2huv5r7>

» HitFilm Express <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/5lljayh>

» Lightworks <https://lwks.com/>

» OpenShot <https://www.openshot.org/>

Shotcut <https://www.shotcut.org/>

4. Učenje izven učilnic

Čeprav film postaja dostopen ne vedno več načinov in na najrazličnejših platformah, je ključen dejavnik prizadevanja za **polno doživetje in celovito razumevanje** filma avtentična filmska izkušnja ogleda v **kinodvorani**. Spoznavanje filmske ustvarjalnosti se začne z doživljanjem, ki je najprej intimna subjektivna izkušnja, šele v naslednji fazi obravnavanja pa prehaja na objektivnejšo raven. Zaradi zagotavljanja pristnosti prvega stika s filmskim delom v takšnih pogojih, ki predstavljajo **avtentično okolje njihove recepcije**, je pri predmetu ključno **terensko delo**, torej organizirano obiskovanje kinodvoran. Takšno učenje obenem ponuja konkretnjšo predstavo o materialnih značilnostih kinematografskih del: tj. o različnih filmskih formatih (8mm, 16mm, 35mm ...) ali formatih slike oziroma razmerja stranic (1:1.33; 1:1.37; 1:1.66; 1:1.75; 1:1.85; idr.), o barvnih procesih (kinemacolor, kodachrome, ektachrome, eastmancolor fujicolor, technicolor itn.), o zvočnih sistemih (mono, stereo, dolby, surround itd.), o posebnih učinkih (3D, 4D ... XD kino) itn.

Doživljanje filmov skozi neposredno izkušnjo učinkoviteje izgrajuje pozitiven odnos do njihovega pomena pa tudi do vidikov njihovega ohranjanja, varovanja in restavriranja. Poleg organiziranih obiskov kina dijake spodbujamo tudi k samostojnim ogledom različnih tipov filmov v ustreznih pogojih (kino, filmsko gledališče, kulturni dom, filmski abonmaji, filmski festival). Priporočeno je, da si dijaki v sklopu vsakega šolskega leta skupinsko ali individualno ogledajo **večje število filmskih del**. Poleg dostopa do kakovostnih filmskih vsebin je za uspešno samostojno delo nepogrešljiva ustrezna teoretska, strokovna in poljudna literatura, dosegljiva v šolski knjižnici in drugih knjižničnih zbirkah.

Ob organiziranem ogledu filmov je občasno dobrodošlo tudi seznanjanje s filmskimi **vzgojno-izobraževalnimi programi**, ki jih organizirajo posamezni kinematografi – najpogosteje so to dejavnosti v sklopu Art kino mreže Slovenije in Slovenske kinoteke. Pri slednji so na voljo tudi filmske razstave, kot npr. stalna postavitev v Muzeju slovenskih filmskih igralcev v Divači ali občasne tematske postavitve v razstavnih prostorih v Ljubljani. Prav tako pa so na razpolago različne **filmske delavnice**, pri katerih lahko spoznavamo filmske poklice, dejavnosti filmskih delavcev ali procese filmskega restavriranja. Kadar pogoji ne omogočajo spoznavanja v dejanskem okolju, si lahko pomagamo s spletnimi stranmi ustanov, z njihovimi digitalnimi zbirkami, z možnostmi virtualnih sprehodov ali z uporabo učnih gradiv, ki jih ponujajo na svojih platformah.

V obliki **terenskih projektov** spodbujamo dijake k samostojnemu organiziranju filmskih krožkov, klubov in podobnih dejavnosti, pri katerih lahko samostojno razvijajo nadgradnjo učnega procesa. V formatu **projektne učnega dela** v šoli, kot npr. organizacija in kuriranje šolskega filmskega festivala, postavite filmske razstave, izdajanje filmske revije ali fanzina ipd., pa tudi v sodelovanju z lokalnimi institucijami, lahko prakticiramo izkustveno učenje, ki združuje teoretično pridobljena splošna znanja s posameznikovo subjektivno izkušnjo. Sestavni del učenja izven učilnic je tudi snemanje lastnih filmskih del, s katerimi dijaki dopolnjujejo refleksivna spoznanja in praktično delo pri delavniško koncipiranih predmetih filmske smeri.

5. Povezovanje znanja (transfer, medpredmetnost)

Procesi povezovanja znanja so pri obravnavi filmske ustvarjalnosti še posebej pomembni že zaradi izhodiščne predpostavke **filma** kot »**sedme umetnosti**«, tj. kot umetnosti, ki naj bi v svoji izraznosti **združevala** in **povzemala** določene značilnosti vseh ostalih (do pojava filma) uveljavljenih umetnostnih vrst. Hkrati pa načrtovanje in usklajevanje povezovanja predstavlja konstruktiven proces, preko katerega učitelj deluje skozi strateške pristope, ki presegajo zgolj naključne posamične povezave ter omogočajo dobrodošlo koordinacijo in komunikacijo med sodelujočimi pedagogi. Predvsem pa mu organiziranje povezovanja omogoča, da podrobno premisli, kaj želi z dijaki doseči, kakšni so temeljni nameni sodelovanja, kakšno znanje naj bi dijaki pridobili in izkazali ter v kakšne miselne aktivnosti bi jih bilo smiselno vključiti, če naj bi bilo učenje čim bolj poglobljeno in naj bi resnično privedlo do polnega razumevanja in vsesplošne uporabnosti.

Učitelja ali učitelji posameznih predmetov lahko v obliki **timskega pouka** v sodelovanju pripravita/jo medsebojno nadgradnjo vsebin, ciljev in veščin. Dijaki lahko dejavno domišljajo in načrtujejo različne možnosti filmskih stvaritev. Tako so za doseganje ciljev ali za izkazovanje rezultatov odločilnega pomena premišljeno izbrane in razporejene dejavnosti, ki posredujejo pri spoznavnem procesu.

Kontekstualizacija in aktualizacija, s katerima zaokrožimo ustaljeni metodološki postopek analiziranja filmskih del oziroma njihovih segmentov, sta pogojeni tudi z **interdisciplinarnostjo**. Poleg omenjenega, najbolj intenzivnega znotrajpredmetnega povezovanja gledališko-filmske smeri, so nepogrešljive medpredmetne korelacije in povezave z ostalimi umetnostnimi predmeti pa tudi s sorodnimi humanističnimi in družboslovnimi predmeti. Pomembne izziv pa si lahko zastavimo ob posameznih filmih, ki se posvečajo problematikam drugih, na videz nekompatibilnih predmetov, kot denimo matematika, fizika, kemija ... Ob tem pa so zaželeni tudi strnjene oblike pouka za **večpredmetne povezave**, najpogosteje v obliki projektnega učnega dela s pristopom avtentičnega učenja, ki simulira resnične življenjske situacije (dijaki v vlogi kuratorjev šolskih filmskih programov, festivalov, razstav; kot pisci recenzij nacionalnih in mednarodnih filmskih festivalov itd.) ter predpostavlja vključevanje znanja in kompetenc različnih disciplin.

Med priporočljive oblike **medpredmetnosti** lahko uvrstimo tudi **intermedialnipristop**, kjer lahko filmsko delo obravnavamo v soodnosnosti z različnimi medijskimi in umetnostnimi formati posameznih predmetov. Tako lahko ob primerjavi filma s pisnim literarnim besedilom, npr. filmska priredba z romaneskno predlogo, proučujejo podobnosti in razlike med filmsko in besedno pripovedjo, dramaturško strukturo ali zasnovo nosilnih likov. Prav tako pa je lahko plodna tudi medijska primerjava filma in gledališke predstave, radijske igre, računalniške igre ali kateregakoli drugega medijskega besedila. Pri tem je še posebej konstruktivna uporaba računalnika kot »simetričnega medija«, tj. kot medija, ki združuje vse medijske oblike (mirujoča in gibljiva slika, zvok, pisava) in tako omogoča individualiziran dostop pri recepciji in refleksiji filmov ter ostalih (multi)medijskih oblik. Povezave pa se lahko izvajajo tako na horizontalni kakor vertikalni medpredmetni ravni.

Med povezovalne elemente, ki jih lahko uporabljamo v obravnavi filmskih del, uvrščamo tudi pristope, katerih dosežki so razvidni pri določenih drugih predmetih; pri filmski rabi pa kombiniramo njihovo soodnosnost in **horizontalno povezovanje**. Tako lahko kombiniramo recepcijsko in produkcijsko usmerjene metode, ki so se izkazale za uporabne pri jezikovnem pouku, v povezavi z ustreznimi predmeti – materinščina, tuji jeziki. Pri teh povezavah se moramo zavedati, da njihova sistematična raba pred ogledom, med ogledom in po ogledu filma nikoli more biti namenjena zgolj temu, da bi dijake zaposlovali, temveč prispevajo k učenju veščin razumevanja filmov in kulturnega ter medpredmetnega posredovanja. Učiteljeva poglobljena priprava in dobro utemeljena vsebinska analiza filma pred poukom sta predpogoj, da recepcijsko in opravilno usmerjenih metod pri

obravnavi filma ne uporablja poljubno, temveč didaktično ustrezno utemeljeno, v povezavi z drugim(i) izbranim povezanim predmetom.

Učitelj pri pouku zgodovine in teorije filma zavzema predvsem vlogo **mentorja** in **moderatorja**, ki načrtuje, organizira in vzpostavlja učno okolje, v katerem dijaki dobijo spodbudo doživljanja, učenja ter razmišljanja. Zaradi specifičnosti predmeta je nadvse pomembno **zagotavljanje ustreznega filmskega in avdiovizualnega gradiva** ter organiziranja učne izkušnje in spodbude tako, da dijaki teoretična znanja povezujejo s praktičnimi veščinami, s predhodnimi izkuštvami ter že pridobljenim vedenjem in razumevanjem. Pri tem se mora zavedati posebnosti nezavirljive situacije stanja in dostopnosti domače in svetovne filmske dediščine – v Sloveniji pristojne institucije na eni strani na žalost ne omogočajo neomejenega dostopa do filmskih del iz zakladnice svetovne kinematografije, na drugi pa ne premoremo ustrezno ohranjenih del celotne domače produkcije. Zato je treba **pouk koncipirati v skladu z obstoječimi možnostmi in izbiro učnih gradiv** prilagoditi realnosti, kjer je najustreznejše sodelovanje z nosilci predvajalskih, distribucijskih in ostalih avtorskih pravic za uporabo in proučevanje filmskih gradiv.

6. Vključenost področij skupnih ciljev

Film predstavlja enega najbolj razširjenih umetnostnih, kulturnih, družbenih, razvedrilnih in gospodarskih fenomenov našega časa, zato je ključnega pomena predmeta zgodovina in teorija filma njegova **interdisciplinarna narava**, v kateri izgradnja filmske kulture pomeni vzpostavljanje povezav med lastnim umetniškim snovanjem in drugimi ustvarjalnimi področji. V takšnih povezovanjih se vzpostavlja odnos **do kulture in umetnosti** ter doživljanje umetnostne izkušnje na individualni in skupinski ravni. Skozi poglobljeno spoznavanje, analiziranje in interpretacijo kinematografije se zavemo njene umeščenosti v širši družbeni kontekst; vzpostavljanje razmerja do preteklosti pa spodbuja in razvija tudi kritičen odnos do sodobnega dogajanja. Tako dejavno prispeva k doumevanju človeka kot telesnega, intelektualnega in duhovnega bitja ter k razumevanju civilizacijskega razvoja človeštva.

Cilji predmeta intenzivno naslavlajo njegov vzgojni pomen, saj angažirana dela filmska ustvarjalnosti vselej odražajo vrednotna obzorja okolja, v katerem nastanejo, pogosto pa tudi sama utelešajo odpor do določenih vrednot ali sodelujejo v boju zanje. Skozi prepoznavanje teh vrednot ter prek poznavanja in prevzemanja človekovih pravic in dolžnosti se oblikuje zavedanje pomena **aktivnega državljanstva** in politične angažiranosti, hkrati pa se ponotranji občečloveške vrednote, na katerih temelji etika sodobne pluralistične družbe. V refleksiji take ustvarjalnosti se uri v razvijanju kritičnega mišljenja, ponotranji kulturo dialoga ter izgrajuje lastni svetovni nazor.

Hkrati z razvijanjem strokovnega filmsko-zgodovinskega in teoretskega znanja in temeljnih določil splošne razgledanosti razvija tudi kompleksnejše prenosljive kompetence. Pri iskanju in selekcioniranju informacij se uri za delo z viri, pri razčlenjevanju in interpretaciji filmskih del (oziroma ustvarjalnih segmentov) razvija **jezikovne kompetence** – ustno in pisno izražanje ter kritično mišljenje. S premišljeno uporabo informacijsko-komunikacijske tehnologije razvija **digitalne kompetence**, ki jih krepi skozi vključevanje v lastne dejavnosti ustvarjanja avdiovizualnih refleksivnih in analitičnih vsebin.

Intenzivne navezave na ožje okolje in njegov filmsko-kulturni utrip ter kinematografske dejavnosti omogoča iskanje priložnosti za delovanje v njem, kar skupaj z ustvarjalnim in inovativnim pristopom k obravnavi različnih vidikov filmske ustvarjalnosti dosega cilje **podjetnosti**. Spoznavanje filmske dediščine lokalnega in širšega prostora oblikuje zavest o pomenu njenega varovanja, ohranjanja in restavriranja ter spodbuja opredelitev za

trajnostni razvoj. Aktivno doživljanje filmske ustvarjalnosti – tako na ravni umetnosti kakor skozi njene lastnosti kulturnega objekta, množičnega medija, ekonomske kategorije, tehničnega proizvoda ali sredstva za zabavo in razvedrilo –, začrtuje okvir za izgradnjo osebne in kolektivne identitete ter pripravlja na **aktivno državljanstvo**, hkrati pa ponuja možnosti za kakovostno preživljanje prostega časa, spoznavanje sveta in drugih ter osebno izpolnitev, kar pozitivno vpliva na psihofizično **zdravje in dobrobit**.

7. Podpora digitalne tehnologije

Predmet zgodovina in teorija filma temelji na možnosti predvajanja najrazličnejših oblik in formatov avdiovizualnih gradiv. Zagotavljanje kakovostne avdiovizualne projekcije predstavlja osnovni učni vir, iz katerega izhajamo pri konstrukciji znanja. Zato sledenje razvoju in dosegljivosti učne tehnologije neposredno vpliva na kakovost pouka. Za nemoteno izvedbo sta v sodobni šoli nujna **računalnik** in povezani **digitalni projektor** oziroma **televizijski zaslon** ali **interaktivna šolska tabla**, tj., naprave, s katerimi zagotovimo projekcijo ustreznih oblik filmskih in avdiovizualnih materialov ter ostalih virov, iz katerih izhaja induktivno naravnana razlaga. Na kakovost projekcije vplivajo tudi velikost platna oziroma televizijskega zaslona, kakovostna zvočna oprema in možnost ustrezne zatemnitve učilnice.

Prav tako nujna je možnost povezave s **svetovnim spletom**, preko katerega dostopamo do najrazličnejših virov informacij, podatkovnih baz, virtualnih zbirk, posameznih filmskih del, esejskih analiz in interpretacij, pa tudi do vzgojno-izobraževalnih vsebin različnih domačih in tujih institucij, združenj, agencij ali ustvarjalcev. Za kompleksnejše učne dejavnosti in nadgrajevanje znanj je smiselna tudi uporaba različnih **didaktičnih aplikacij**, platform in spletnih orodij, ter programov, ki temeljijo na uporabi umetne inteligence.

Pri vseh oblikah filmskega in avdiovizualnega gradiva je ključno zagotavljanje kakovosti ločljivosti, ohranjanja velikostnih razmerij in barvne korektnosti. Pozorni moramo biti tudi na morebitne omejitve v zvezi z avtorskimi pravicami.

10. Priporočila za vrednotenje znanja (priporočeni načini izkazovanja znanja, opisni kriteriji)

Priporočeni načini izkazovanja znanja

Pisno ocenjevanje znanja (zaprti, odprti, polodprti in kombinirani tip vprašanj).

Ustno ocenjevanje - pisanje filmske recenzije, pisanje filmske kritike, analiza filma, pisanje interpretativnega eseja. V obliki projektne/raziskovalne naloge analizirajo filme, ki so bili nagrajeni na področju fotografije, scenografije, kostumografije, maske in posebnih učinkov.

Primer opisnih kriterijev, ki jih lahko, v skladu z veljavno zakonodajo, uporabimo pri ocenjevanju:

I. stopnja (ZNANJE; poimenovanje, definiranje, naštevanje)

Pri ocenjevanju znanja se preverja, kako dijaki:

- » poznajo izbrane mejnike svetovne in slovenske filmske umetnosti;
- » obvladajo temeljno filmsko izrazoslovje in pojme.

II. stopnja (RAZUMEVANJE in UPORABA; razumevanje, opisovanje, razlaganje, povezovanje, uporaba, prepoznavanje)

Pri ocenjevanju razumevanja in uporabe se presoja, kako dijaki:

- » razumejo splošna določila filma, temeljna izrazna sredstva ter osnovne prvine filmskega ustvarjanja;
- » razčlenjujejo in opredeljujejo ustvarjalne pristope, stilistične posebnosti ter žanrske značilnosti filmskega dela;
- » prepoznavajo povezave med filmsko ustvarjalnostjo in družbenozgodovinskim okoljem, v katerem je nastal.

III. stopnja (ANALIZA, SINTEZA in VREDNOTENJE; analizirati, razlikovati, oblikovati, načrtovati, oceniti, ovrednotiti, presoditi, primerjati)

Pri analizi, sintezi in vrednotenju se ocenjuje, kako dijaki:

- » razvijajo kritičen pogled na film, se usposabljaajo za oblikovanje kriterijev vrednotenja filmskih del ter razvijajo ustrezen odnos do kakovostnih filmskih dosežkov domače in tuje produkcije;
- » vzpostavljajo povezavo med filmsko ustvarjalnostjo in družbenozgodovinskim okoljem, v katerem nastaja, ter ozaveštuje njuno medsebojno pogojenost;
- » raziskujejo sodobno filmsko dogajanje in krepijo zavedanje o njegovi vlogi v kulturnem okolju in pri oblikovanju osebne identitete posameznika;
- » skozi filmsko ustvarjalnost se osebno razvijajo, postanejo senzibilni za etična, družbena in medkulturna vprašanja, poglobljajo dovzetnost za drugačnost ter se učijo sprejemati družbeno odgovornost;
- » na osnovi spoznavanja svojevrstne vloge kakovostnega filma v medijski kulturi razvijejo občutljivost za poglobljeno zaznavanje drugih vrst umetnosti in pojavov v svetu;
- » razvijajo sposobnost izbire različnih virov, platform in možnosti prikazovanja filmskih vsebin ter spoznavajo področja avdiovizualne komunikacije v širšem medijskem okolju;
- » argumentirano vrednotijo stvaritve s področja filma in avdiovizualne ustvarjalnosti ter razvijajo izviren pogled na filmsko umetnost.

Specialnodidaktična priporočila k praktičnemu modulu predmeta film

1. Temeljna narava in izhodišča modula

Praktični modul predmeta film je zasnovan kot uvod v osnovne pristope filmskega ustvarjanja. V ospredju so procesno učenje, praktično delo in refleksija. Bistven namen pa je spodbujanje izražanja, razumevanje filmskega jezika in razvoj osnovne avdiovizualne pismenosti. Pri praktičnem modulu ni v ospredju iskanje tehnične dovršenosti dijaških avdiovizualnih izdelkov, temveč razumevanje pomena ustvarjalnih odločitev, sposobnost sodelovanja v ustvarjalnem procesu in izražanje misli, idej ter občutij skozi gibljive podobe.

Učitelj pri praktičnem modulu prevzema vlogo mentorja, ki vodi dijake skozi ustvarjalni proces, jih spodbuja k samostojnosti in hkrati omogoča strukturirano podporo pri posameznih korakih – od ideje do končnega izdelka.

2. Sestava modula in organizacija pouka

Praktični modul obsega tri vsebinske sklope po 12 ur:

1. Osnove filmskega pripovedovanja (scenarij in dramaturgija)
2. Uvod v snemanje in filmski jezik (kamera, kadriranje, filmske vloge, izvedba snemanja)
3. Osnove montaže in refleksija (povezovanje pomenov, strukturiranje filmske zgodbe, ritem, zvok)

Delo je zasnovano projektno, z možnostjo izvedbe v strnjenih oblikah (blok ure, delavnice, projektni popoldnevi). Cilj je izdelava kratkega skupinskega ali individualnega avdiovizualnega dela (kratki igrani film, video esej, portret, eksperimentalni ali dokumentarni film ipd.).

3. Vloga učitelja in mentoriranje

Delo poteka po fazah filmskega procesa – od raziskave in načrtovanja do izvedbe in refleksije. Učitelj strukturira delo glede na specifične AV vrste (igrani, dokumentarni film, eksperimentalna forma, video ipd.) ter spremlja razvoj tako skupinskih kot individualnih projektov. Dijake usmerja pri:

- » iskanju in razvijanju ideje,
- » razumevanju osnovnih izraznih sredstev filma,
- » strukturiranju procesa in organizaciji dela v skupini,
- » tehnični podpori (osnove rabe kamere in montaže),
- » refleksiji in samoevalvaciji izdelkov.

Ključno je ustvarjanje spodbudnega okolja, v katerem lahko dijaki preizkušajo svoje izraze, se učijo iz napak ter pridobivajo zaupanje v lastne ustvarjalne zmožnosti.

4. Razvoj ustvarjalnosti in kritičnega mišljenja

Modul spodbuja dijake, da preko filmskega izraza razmišljajo o sebi, družbi in svetu, v katerem živijo. Pomembna je izbira vsebin, ki so dijakom blizu (teme identitete, prijateljstva, šole, okolja, družbenih vprašanj ...). Učitelj naj spodbuja individualno ustvarjalnost, a hkrati ohranja strukturiranost učnega procesa in vztraja pri jasnem razumevanju osnovnih pojmov in dogovorov.

Filmsko pripovedovanje dijakom omogoča kritično refleksijo družbenih tem in lastne vloge v njih. V razpravah o izdelkih naj bo poudarek na zmožnostih argumentacije, spoštovanju različnosti in konstruktivnem estetskem vrednotenju.

5. Skupinsko delo in individualna rast

Delo lahko poteka v skupinah ali posamezno – odvisno od narave projekta in ciljev. Skupinsko delo krepi odgovornost, sodelovanje, razdelitev vlog in skupno odločanje. Učitelj skrbi, da lahko vsak dijak prevzame določeno vlogo in odgovornost, ki tej vlogi pritiče, hkrati pa mu omogoča razvijanje lastnih veščin in izraznosti. Priporočljivo je vodenje dnevnika dela in refleksija ustvarjalnega/delovnega procesa.

6. Diferenciacija in prilagajanje

Zaradi različne predhodne izkušenosti dijakov (tehnično, estetsko, pripovedno) je nujna fleksibilnost pri postavljanju ciljev. Učitelj naj spodbuja tako osnovno kot bolj napredno uporabo filmskih sredstev – npr. različni žanri, montažni pristopi, pripovedni slogi. Vsak dijak lahko prispeva s svojo specifično »močno točko« (npr. pisanje, snemanje, igra, montaža, zvok, glasba).

7. Medpredmetno povezovanje

Modul se naravno povezuje s slovenščino (npr. filmska interpretacija besedila), (umetnostno) zgodovino, likovno umetnostjo, sociologijo, psihologijo, pa tudi z informatiko in glasbo. Učitelj lahko v učni proces vključi obstoječe šolske projekte, projektne dneve ali vsebine drugih predmetov kot izhodišče za filmsko interpretacijo.

8. Učenje izven učilnic

Filmsko ustvarjanje spodbuja delo na terenu – snemanje v šolskem ali lokalnem okolju, obiski kulturnih ustanov (kino, gledališče, televizija, galerije, ipd.), udeležba na šolskih ali lokalnih prireditvah/festivalih. Učenje izven učilnice prispeva k avtentičnosti procesa in povečuje angažma dijakov.

9. Vključenost področij skupnih ciljev

Predmet filmske delavnice je tesno povezan z oblikovanjem temeljnih kompetenc za življenje v sodobni, pluralni družbi, zato se vanj organsko vključujejo področja skupnih ciljev gimnazijskega izobraževanja. Skozi proces praktičnega ustvarjanja in skupinskega dela dijaki razvijajo vrsto sposobnosti, ki presegajo tehnično in umetniško znanje, s čimer utrjujejo tudi svoje vrednote, stališča ter odnos do sveta.

Predmet neposredno prispeva k razvoju skupnega cilja **jezik, državljanstvo, kultura in umetnost**, saj spodbuja razvijanje kritičnega mišljenja, kulture dialoga, sodelovalne naravnosti in zmožnosti samorefleksije. Dijaki se ob filmskem ustvarjanju srečujejo s kompleksnimi temami, ki jih spodbudijo k raziskovanju, etični presoji in izražanju lastnega stališča – bodisi skozi filmsko zgodbo, režijski pristop ali montažno interpretacijo. Hkrati učenje v skupini spodbuja empatijo, upoštevanje raznolikosti in prevzemanje odgovornosti znotraj kolektivnega procesa.

Obravnavo osebnih, družbenih in kulturnih tem v avtorskih projektih krepi zavedanje pomena aktivnega državljanstva, človekovih pravic, okoljske zavesti ter reflektirano uporabo digitalnih tehnologij. Delo s tehnično opremo in orodji za avdiovizualno izražanje se povezuje tudi z razumevanjem njihovega vpliva na kulturo, medijsko pismenost ter sodobno komunikacijo.

Razvijanje **digitalne kompetentnosti** je še toliko bolj poglobljeno, ker je digitalna tehnologija ne le orodje, temveč tudi kontekst predmeta. Dijaki se učijo premišljene rabe orodij (snemalna oprema, programska oprema za montažo/obdelavo slike in zvoka), pa tudi reflektirajo vpliv tehnologije na podobo, dojemanje resničnosti in estetske norme. Vključevanje odprtododnih in profesionalnih orodij naj bo premišljeno – v funkciji izraza, ne efekta.

Modul naj vključuje osnovno spoznavanje z digitalnimi orodji za snemanje (kamera, telefon) in programi za montažo (npr. CapCut, iMovie, DaVinci Resolve, Adobe Premiere, idr.). Učitelj naj poudarja smiselno, zavestno in reflektirano rabo tehnologije, katere osnovni namen je (subjektivna) sporočilnost in ne zgolj estetski efekt.

Na področju skupnih ciljev **zdravja in dobrobiti** filmsko ustvarjanje omogoča izražanje čustev, notranjih stanj ter identitet, s tem pa krepi duševno stabilnost, osebno rast in občutek lastne vrednosti. Refleksija ustvarjalnega procesa in vsebine omogočata dijakom, da ozaveščajo svoje doživljanje ter razvijajo boljše razumevanje sebe in drugih.

Zaradi projektnega značaja predmet utrjuje tudi kompetence za **podjetnost** in ustvarjalnost, saj spodbuja dijake k samoiniciativnosti, iskanju lastnih izraznih poti, premišljenemu reševanju problemov ter oblikovanju konkretnih rezultatov svojega dela. Aktivnosti, kot so javne projekcije, sodelovanja z lokalnim okoljem, festivalske predstavitve ipd., dijakom omogočajo stik z realnim okoljem in razvijajo zavest o vlogi ustvarjalca v družbi.

V okviru predmeta filmske delavnice dijaki na različnih ravneh ozaveščajo **trajnostni razvoj** in razvijajo odnos do problematike trajnostnosti. Vzpostavljajo odgovoren odnos do naravnih sistemov, razumejo kompleksnost in razmerja med naravnimi in družbenimi sistemi. Obenem delavnice dijake spodbujajo k razmišljanju o odgovornem ravnanju do okolja – preko tem, ki jih v praktičnih izdelkih dijaki naslavljajo in obravnavajo, krepi osebno in družbeno odgovornost za skrb za naravno okolje in širše za celostno pojmovanje trajnostnega razvoja. Predmet prispeva k oblikovanju kritično mislečih, ustvarjalnih in sočutnih posameznikov, ki razumejo, da so trajnostni odnosi med ljudmi neločljivo povezani s trajnostnim odnosom do planeta.

10. Priporočila za vrednotenje znanja

Vrednotenje in kontinuirano podajanje povratne informacije naj vključuje:

- » procesno komponento (organiziranost, vloga v skupini, zavzetost),
- » končni izdelek (skladnost ideje in izvedbe, izrazna učinkovitost),
- » refleksijo (zmožnost analize lastnega dela, izražanje namena in ocena uspeha).

Ocenjevanje naj temelji na:

- » sodelovanju in vključenosti dijaka v ustvarjalni proces,

- » razumevanju osnovnih filmskih pojmov in veščin ter njihovem prenosu v prakso,
- » subjektivnosti in jasnem izražanju ideje,
- » tehnični in pripovedni dovršenosti izdelka,
- » refleksiji procesa (pisni ali ustni zagovor, skupinska analiza).

Priporočljive oblike: dnevnik dela, skupinska refleksija, javna predstavitev, opisni komentar učitelja/mentorja, praktični izdelek z zagovorom.

Primeri opisnih kriterijev, ki jih lahko v skladu z veljavno zakonodajo uporabimo pri ocenjevanju praktičnih vaj

Pojasnilo: Kakovostne prvine za ocenjevanje pisnih izdelkov (npr. scenarij): dramaturška suverenost, domišljena raba dialogov, logičen in izviren razvoj likov, osmišljena režijska interpretacija, uporaba filmskih izraznih sredstev v podporo pripovedi, refleksivnost in avtorski pečat.

Odlično znanje - delo izkazuje poglobljeno razumevanje dramaturgije, izvirnost, slogovno celovitost in jasno režijsko vizijo; prisoten je izrazit avtorski glas; izdelek je estetsko in vsebinsko dovršen.

Prav dobro znanje - delo je slogovno in vsebinsko skladno; liki so večplastni; struktura pripovedi je premišljena; režijska interpretacija podpira vsebino; prisotna je zrela refleksija in avtorskost.

Dobro znanje - delo je strukturirano, z osnovno dramaturgijo in vizualnim konceptom; liki imajo osnovno motivacijo; režijske odločitve so ustrezne, čeprav še ne poglobljene; dijak zna utemeljiti svoje odločitve.

Zadostno znanje - delo vsebuje osnovne elemente zgodbe, vendar je nezadostno razvito; liki so površni; režijski pristop je generičen; tehnična izvedba šibka; ustvarjalni potencial prisoten, a neizkoriščen.

Nezadostno znanje - delo ni strukturirano, scenarij ni razviden, zgodba nima vsebinske niti; liki niso razviti; režijske rešitve so naključne ali odsotne; manjka razumevanje osnov filmskega jezika in ustvarjalnega procesa.

Primeri opisnih kriterijev, ki jih lahko v skladu z veljavno zakonodajo uporabimo pri ocenjevanju praktičnih vaj

Pojasnilo: kakovostne prvine za ocenjevanje filmske montaže so:

ritmičnost – hitrost – počasnost – eksperimentalnost – abstraktnost – simbolnost.

Odlično znanje - delo je inovativno in dovolj dovršeno, kandidat izkazuje dobro obvladovanje filmskega jezika in poznavanje uporabe izraznih sredstev; kaže tendenco po avtorski izraznosti in ustvarjalno vizijo; delo je vsebinsko močno in intenzivno, vsebuje pomembne prvine kakovosti.

Prav dobro znanje - izdelek izkazuje dobro obvladovanje tehnike in suvereno obvladovanje elementov filmskega jezika, ki jih zna uporabljati skladno z namenom; delo je inovativno in dodelano; vsebuje dosti prvin kakovosti.

Dobro znanje - izdelek izraža nekaj iskrenosti, je bolj dodelan in inovativen; kandidat izkazuje določeno usposobljenost in poznavanje tehničnih znanj; pokaže več prvin kakovosti.

Zadostno znanje - izdelek je nedomiseln, neprepričljiv; kandidat pokaže malo strokovnega znanja in spretnosti; izrazno je okoren, površen, nedodelan, z napakami; pokaže le nekaj prvin kakovosti.

Nezadostno znanje - izdelek je nedomiseln in neprepričljiv; kaže na veliko pomanjkanje strokovnega znanja in spretnosti; delo je brez ustvarjalne vizije in angažmaja, v njem ni prvin kakovosti.

TEME, CILJI, STANDARDI ZNANJA

OSNOVE FILMSKE IZRAZNOSTI

IZBIRNO

OPIS TEME

Film sodi med najpomembnejše in najbolj razširjene umetnostne, kulturne, razvedrilne ter gospodarske fenomene sodobnega časa. Predstavlja obliko avdiovizualne ustvarjalnosti, ki je povzela prvine ostalih umetnostnih vrst, hkrati pa je zasnovala samosvoj, izviren in neodvisen izraz.

V izraznem smislu je film umetnost in medij, ki združuje gibljive slike, zvok, glasbo ter posebne učinke z namenom, da pripoveduje zgodbe, izraža ideje, posreduje spoznanja, razmišljanja, doživetja in vizije ali pa vzpostavlja vzdušje, vzbuja občutja, razpoloženja ter čustvene odzive. V tehničnem smislu film nastaja z zaporednim prikazovanjem posameznih sličic (fotogramov), ki ustvarijo iluzijo gibanja.

V razčlembi splošnih določil se tema posveča vrstam in oblikam filma. Vrste delimo na igrani, dokumentarni, animirani in eksperimentalni film. Vsaka vrsta ima osnovne značilnosti in stilistične ter estetske prvine.

Oblike filma pa se v skladu s trajanjem (oziroma dolžino) delijo na kratkometražni, srednjemetražni in dolgometražni film.

Med osnove filmskega ustvarjanja se uvrščajo tehnična filmska sredstva nemega in zvočnega filma: filmski formati in nosilci, kamere ter projektorji; oblike filma; črno-bela ter barvna slika, analogna in digitalna tehnologija.

Tema vključuje tudi spremembe v razvoju tehnike snemanja slike (kamere) in zvoka ter vpliv tehnoloških izumov na filmske ustvarjalne procese in njihov razvoj. Značilni razvojni prelomi so npr. vpeljava zvoka v film, uvajanje barvnega filma, razvoj lahkih, reflektivnih kamer po drugi svetovni vojni; izum in izboljšave prenosnih snemalnikov zvoka; prehod na digitalno tehnologijo v vseh oblikah in fazah filmske produkcije ter reprodukcije.

Filmsko ustvarjanje lahko delimo po fazah produkcije oz. realizacije: razvoj scenarija in razvoj projekta, priprava na snemanje, snemanje, postprodukcija. Tem fazam sledijo faze reprodukcije: distribucija, prikazovanje, promocija.

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA TEMO

Posamezno vrsto filma prikažemo s predvajanjem kratkometražnih del ali z odlomki dolgometražnih filmov.

Pri obravnavi filmskega zvoka lahko predvajamo odlomek filma brez slike ali brez zvoka. Pri temi iluzija gibanja predstavimo delovanje optičnih igrač. Nekatere izmed optičnih igrač skušajo dijaki (pri pouku, projektno delo, domača naloga) tudi sami izdelati.

Dijaki berejo, interpretirajo in analizirajo besedila filmskih revij ter filmskih kritik. Prav tako spremljajo filmske oddaje in tako spoznavajo film kot umetnost.

Dijaki si ogledajo filme na izvirnih nosilcih v primernem okolju kinodvorane. Skozi razgovor v razredu ozavešijo izkušnjo individualnega in kolektivnega ogleda filma. Možen je ogled nemih filmov ob različnih glasbenih spremljavah.

Ogled črno-belih filmov, v katerih dijaki prepoznajo pionirske tehnike barvanja filmov - tintiranih, toniranih in koloriranih filmov ter filmov posnetih v Technicolor tehnologiji tritračne kamere.

Dijaki se prvič soočijo s filmskim scenarijem. Na glas prebirajo sinopsise in scenarije poznanih filmov ter se seznanijo s scenarističnimi veščinami, izgradnjo likov, dramaturško zasnovo.

Dijaki lahko obišejo profesionalni studio (npr. Viba) in si ogledajo proces produkcije in postprodukcije.

CILJI

Dijak:

○: raziskuje in na primerih spozna vrste ter oblike filma in prepozna njihove osnovne značilnosti,

○: se seznaja z družbenimi vidiki dokumentarne ustvarjalnosti v zgodovinskem in kulturnem kontekstu,

SC (1.3.2.1)

I: raziskuje, analizira in na primerih prepozna značilnosti eksperimentalnega, animiranega in avtorskega filma v zgodovinskem in kulturnem kontekstu,

SC (1.3.2.1)

I: preučuje in analizira dejavnike reprodukcije; razlikuje individualne in kolektivne izkušnje gledanja filma ter vzpostavlja odnos do čustvenega in intelektualnega doživljanja filma pri različnih občinstvih,

SC (3.3.2.1)

○: spozna in raziskuje osnove filmske tehnologije, analizira tehnična sredstva in njihov razvoj ter jih povezuje z zgodovinskim razvojem filma,

SC (1.3.1.1)

○: spozna in preučuje proces nastajanja filma: predprodukcijo, produkcijo, postprodukcijo. Raziskuje odnose med posameznimi fazami, pri čemer upošteva povezanost okoljskega, gospodarskega in družbenega vidika,

SC (2.2.1.1)

○: spozna in se uči razlikovati med različnimi tipi produkcije, jih med sabo primerja in analizira dobre in slabe plati posameznih tipov produkcije ter ob tem upošteva povezanost okoljskega, gospodarskega in družbenega vidika,

SC (2.2.1.1)

○: se seznaja z dejavniki reprodukcije. Vzpostavlja odnos do čustvenega in intelektualnega doživljanja filma in do različnih občinstev. Premišljuje o individualni in kolektivni izkušnji gledanja filma,

SC (3.3.2.1)

O: spozna ključne filmske poklice in njihovo medsebojno povezanost. Aktivno raziskuje in se preizkuša v posameznih vlogah filmskega ustvarjanja.

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

pojasni značilnosti eksperimentalnega in dokumentarnega filma in jih na primeru analizira in utemelji;

pozna zakonitosti filmskega ustvarjanja in analizira njegova temeljna določila;

pojasni osnovne značilnosti avtorskega in animiranega filma in jih na primeru analizira in utemelji;

prepozna in razlikuje različna tehnična sredstva, jih razloži in umešča v zgodovinski razvoj filma;

pojasni dejavnike reprodukcije preko distribucije in prikazovanje filmov;

poimenuje vrste in oblike filma in jih med sabo primerja ter prepozna in analizira njihove osnovne značilnosti ter stilistična in estetska določila;

razloži in utemelji procese nastajanja filma: predprodukcijo, produkcijo, postprodukcijo;

poimenuje, prepozna in razlikuje med ključnimi filmskimi poklici ter razloži funkcijo in delovanje posameznega poklica.

TERMINI

◦ kinematografija ◦ filmske vrste ◦ igrani film ◦ animirani film ◦ dokumentarni film ◦ eksperimentalni film
 ◦ filmske oblike ◦ dolgometražni (celovečerni) film ◦ srednjemetražni film ◦ vztrajnost vida ◦ filmska izrazna sredstva
 ◦ stop animacija ◦ iluzija gibanja ◦ grafični animator ◦ glasbeni opremljevalec ◦ snemalec tona
 ◦ masker ◦ kostumograf ◦ scenograf ◦ montažer tona ◦ montažer ◦ direktor fotografije ◦ kaskader
 ◦ dvojnik ◦ statist ◦ igralec ◦ režiser ◦ scenarist ◦ producent ◦ zgodboris ◦ snemalna knjiga ◦ sinopsis
 ◦ scenarij ◦ reprodukcija ◦ postprodukcija ◦ produkcija ◦ predprodukcija ◦ barvni film ◦ črno-beli film
 ◦ zvočni film ◦ nemi film ◦ nosilec ◦ format ◦ snemalec ◦ distribucija ◦ kratkometražni film

PRIPOROČENI NAČINI IZKAZOVANJA ZNANJA

Dijak ob ogledu odlomka filma prepozna filmsko zvrst in navede ter izpostavi njene značilnosti.

Pri temi iluzija gibanja dijak ponazori delovanje optičnih igrač in nekatere izmed optičnih igrač tudi sam izdelava.

Dijaki izdelajo likovno zasnovo poljubnega animiranega lika, ki jo uskladijo s karakterizacijo lika.

Ob ogledu najavne in zaključne špice izpostavijo različne filmske poklice, poiščejo ustrezen izraz v slovenskem jeziku in pojasnijo delo posameznega poklica.

Zamislijo si kratek scenarij za film in predvidijo dejavnosti v posameznih fazah produkcije filma, narejenega po tem scenariju.

FILMSKA IZRAZNA SREDSTVA

IZBIRNO

OPIS TEME

Filmska izrazna sredstva so osnovni gradniki filmskega ustvarjanja. Delimo jih glede na prostorske razsežnosti (fotogram, kader, plan oziroma izrez), glede na časovne dimenzije (posnetek, prizor, sekvenca in epizoda) ter glede na medsebojno povezanost posameznih elementov (ločila, spoji, kader-sekvenca, globina polja, gibanje kamere, gibanje protagonistov, snemalni koti).

Osnovne elemente filmskega izraza delimo tudi v skladu z značilnostmi različnih montažnih pristopov in zvrsti. Nepogrešljivo prvino filmskega izraza predstavlja gledišče ali perspektiva pogleda, ki zajema načine gledanja in videnja. Filmska zasnova pripovednega gledišča je vezana na montažo in se bistveno razlikuje od gledišč ostalih vizualnih umetnostih. Drugi filmski izrazni elementi so igra, scenografija, kostumografija, maska in posebni učinki. Značilen dejavnik filmskega izraza je zvok, ki ima enako razvejano izraznost kot slika; prav tako pa je treba upoštevati specifičnost razmerja med zvokom in sliko. Pomembna elementa filmskega izraza sta barvna in črno-bela filmska podoba. Med bistvene razlike v ustvarjalnih izhodiščih štejemo realistični in formalistični pristop.

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA TEMO

Učitelj si z dijaki na primeru izbranih filmskih odlomkov ogleda različna filmska izrazna sredstva. Priporočeno je, da se pri tem opre na primerjalno analizo in za izražanje iste poante pokaže dve različni izrazni sredstvi. Po ogledu se analizirajo posebnosti in značilnosti posameznih filmskih izraznih prvin.

Pri obravnavi filmskega zvoka se lahko predvaja odlomek filma brez slike ali brez zvoka. Dijaki lahko s poljubno izbiro glasbe filmu sami določajo atmosfero in žanrsko usmeritev. Pri pouku lahko eksperimentirajo z uporabo različnih zvočnih ali glasbenih efektov za isti prizor. Teoretska obravnava zvoka se opira na razmerje zvoka in slike ter na diegetski in nediegetski zvok, pri čemer lahko dijaki preučujejo, kako zvok prehaja meje med zvočnimi področji.

Za raziskovanje mizanscene in mizankadra ter gibanja protagonistov znotraj kadra lahko dijaki poustvarijo prizore z različnimi postavitvami igralcev in preučujejo učinke sprememb na dožemanje situacije.

Na podlagi karakteristike lika si zamislijo in ustvarijo skico kostuma lika.

V zapisu zaključne špice izbranega filma skušajo dijaki prepoznati nosilce različnih filmskih elementov (scenografija, kostumografija, maska, osvetlitev in posebni učinki ...).

Dijaki si ogledajo odlomke filmov, v katerih je posamezno izrazno sredstvo še posebej poudarjeno (kostumski filmi, filmi z poudarjeno masko in filmsko protetiko ...).

CILJI

Dijak:

○: odkriva, prepozna in razvršča značilnosti različnih montažnih pristopov ter njihove učinke na gledalca in pri tem ozavešča lastno doživljanje,

SC (3.3.1.1)

○: raziskuje vlogo posamičnih izraznih elementov filma v različnih filmskih odlomkih in filmih, jih med seboj primerja in jih postavlja v zgodovinski, kulturni in umetniški kontekst,

SC (1.3.2.1)

○: raziskuje in na primerih spozna pomen in učinek filmskega zvoka, posveča se odnosu med zvokom in sliko in z njim eksperimentira ter s tem razvija spretnosti aktivnega poslušanja, asertivne komunikacije.

SC (3.3.2.1)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

poimenuje, razloži, analizira in ovrednoti vlogo posamičnih izraznih elementov filma na posameznih filmskih primerih in zna besedno opredeliti njihov učinek na gledalca;

pojasni in na primerih utemelji pomen in učinek filmskega zvoka. Zna opredeliti filmska področja in prehajanje zvokov med njimi ob analizi posameznih primerov;

osnovne elemente filmskega izraza analizira, primerja ter razvršča glede na prostorske in časovne razsežnosti. Zna navesti primere uporabe različnih izraznih sredstev in spremembe sporočilnosti;

pojasni in utemelji medsebojno povezanost posameznih elementov filmskega izraza, ki jih zna ustno izraziti v razgovoru o filmu, pisno v obliki filmske kritike ali eseja o filmu ali vizualno na filmskem plakatu ali videoeseju;

prepozna in razlikuje med osnovnimi elementi filmskega izraza in na primerih analizira njihove značilnosti;

povezuje znanje o montaži in znanje o sprejemanju filma;

v razredu ponazori in poustvari filmska izrazna sredstva v besedi, z gibanjem in z prostorskimi postavitvami;

prepozna značilnosti različnih montažnih pristopov in analizira njihove učinke;

prepozna, razlikuje in na primerih razloži formalistični in realistični pristop k filmskemu ustvarjanju.

TERMINI

- nevidna montaža ○ eksplicitna montaža ○ montaža v kameri ○ asociativna montaža ○ montaža atrakcij
- eliptična montaža ○ skokoviti rez ali jump-cut ○ fotogram ○ kader ○ plan ali izrez ○ zorni kot ali rakurz
- posnetek ○ prizor ○ sekvenca ○ epizoda ○ detajl ali insert ○ skrajni (ekstremni) veliki plan ○ veliki plan
- bližnji plan ○ srednji plan ○ ameriški plan ○ splošni plan ali total ○ daljni plan ○ kader-sekvenca

- mizanscena ◦ gledišče ◦ globina polja ◦ gibanje kamere ◦ kamera z roke ◦ subjektivna podoba
- polsubjektivna podoba ◦ subjektivna kamera ◦ objektivni ali nevtralni pogled

PRIPOROČENI NAČINI IZKAZOVANJA ZNANJA

Ob standardnih preverjanjih znanja (ustni in pisni) znanje lahko izkazuje tudi s pisanjem filmske recenzije, filmske kritike, analizo filma, pisanjem interpretativnega eseja.

Dijaki skušajo v obliki projektne/raziskovalne naloge analizirati filme, ki so bili nagrajeni na področju fotografije, scenografije, kostumografije, maske in posebnih učinkov.

Dijaki z izbiro poljubne glasbe in zvočne podlage filmu sami določajo atmosfero in žanrsko usmeritev.

Dijaki si na podlagi karakteristike lika zamislijo in ustvarijo skico kostuma lika.

FILMSKA PRIPOVED

IZBIRNO

OPIS TEME

Klasična filmska zgradba pripovedi zajema dramaturški razvoj zgodbe, ki je sestavljen iz treh ključnih faz: ekspozicija - zasnova, kjer se opredelijo liki in odnosi med njimi, prostor in čas, dramsko izhodišče in začetni zaplet. Sledi razvoj pripovedi (konfrontacija oziroma soočenje z ovirami), kjer se začne vzpostavljati napetost (suspens), ter vrh dogajanja, kjer glavni lik doseže najnižjo točko v svojih prizadevanjih. Klasična filmska pripoved se konča z razsno, kjer se začetni razplet razreši.

Nelinearna filmska pripoved je struktura, kjer dogodki niso prikazani v kronološkem zaporedju. Klasično linearno zaporedje lahko nadomestijo skoki v času ali vzporedne zgodbe, ki se lahko povezujejo ali ne. Alternativne filmske pripovedi lahko vključujejo epizodno naracijo, kjer je zgodba pripovedovana preko krajših segmentov ali epizod.

Posebnost filmskega medija je, da narativnost ni pogojena zgolj z elementi same zgodbe temveč tudi z uporabo vizualnih sredstev, mizanscene in zvoka, kjer lahko mizanscena podaja ozadje in kontekst, zvok pa dodatne informacije in čustveno globino zgodbe.

Tema se posveča tudi pripovedi v dokumentarnem filmu. Za dokumentarni film so značilni drugačni pripovedni pristopi, povezani z načini predstavljanja realnosti (razlagalni, opazovalni, soudeleženski, premišljevalni, izvršilni, esejski in poetični).

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA TEMO

Učitelj si z dijaki ogleda film, ki ima klasično pripovedno strukturo. Dijaki po ogledu analizirajo filmsko pripoved in dogajanje v filmu uvrstijo v ključne faze. Skupaj z dijaki si učitelj ogleda tudi film, kjer pride do odmika od klasične pripovedne strukture. Pri ogledu filmov učitelj opozarja na pripovedne elemente, ki ne izhajajo zgolj iz elementov zgodbe. Učitelj spodbuja dijaka, da pri ogledu filma išče pripovedna izrazna sredstva.

Dijaki si ogledajo enega izmed celovečernih dokumentarnih filmov ali več krajših dokumentarnih filmov. Dijaki po ogledu preko prepoznavanja značilnosti opredelijo način pripovedovanja.

CILJI

Dijak:

O: raziskuje in spozna osnovne prvine filmske pripovedi in razume njen razvoj preko kulturnega konteksta, **SC** (1.3.2.1)

O: raziskuje, razčlenjuje in interpretira zgradbo filmske pripovedi preko dramaturške zasnove in s tem pogloblja in širi znanje,

SC (1.1.2.1)

○: raziskuje in se spoznava z načini pripovedi v dokumentarnem filmu preko filmskih primerov, in tako presoja kratkoročne in dolgoročne vplive delovanja posameznika in družbenih skupin v družbi.

SC (2.2.1.2)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

na konkretnem filmskem primeru analizira zgradbo pripovedi in razčleni dramaturško zasnovo;

našteje, pojasni in s svojimi besedami povzame osnovne prvine filmske pripovedi,

analizira različne načine filmskega pripovedovanja (preko elementov zgodbe, pripovednega časa, mizanscene, zvoka ...);

razloži načine pripovedi v dokumentarnem filmu in jih zna prepoznati znotraj filmskega primera.

TERMINI

◦ razlagalni dokumentarec ◦ opazovalni (observacijski) dokumentarec ◦ soudeleženski (participacijski / interaktivni) dokumentarec ◦ premišljevalni (refleksivni) dokumentarec ◦ izvršilni (performativni) dokumentarec ◦ esejski dokumentarec ◦ poetični dokumentarec ◦ dramaturgija ◦ suspenz ◦ prolog ◦ ekspozicija ◦ epilog ◦ zasnova ◦ razsnova ◦ zaplet ◦ preobrat ◦ diegetski čas ◦ pripovedni čas

PRIPOROČENI NAČINI IZKAZOVANJA ZNANJA

Dijaki za izbrani film izdelajo shemo dramaturške zgradbe filma.

Tip pripovedi izbranega (dokumentarnega ali igranega) filma spremenijo v drug tip (dokumentarne ali igrane) pripovedi.

Isto zgodbo pripovedujejo iz gledišča različnih likov (Rašomon).

FILMŠKA OBDOBJA - NEMI IN ZVOČNI FILM

IZBIRNO

OPIS TEME

Zgodovina nemega filma zajema več razvojnih stopenj, z začetki v pionirskem obdobju, za katerega je značilna vrsta tehnoloških izumov, ustvarjanje prvih filmskih del ter vzpostavljanje novih prizorišč in načinov sprejema.

Pionirskemu obdobju je sledil razvoj filmske industrije, kjer so ustvarjalci vzpostavili osnove filmskega jezika ter eksperimentirali z novimi pripovednimi in izraznimi oblikami. Za čas nemega filma so bila značilna prva velika filmska gibanja v Evropi - sovjetski montažni film, nemški ekspresionizem in francoski impresionizem, ki so imela odločilno vlogo pri oblikovanju zgodnjega razvoja filma kot oblike umetnosti in so pomembno vplivala na filmsko produkcijo vse do današnjih dni.

Tudi razvoj slovenske filmske kulture se začne s pionirskim obdobjem, v katerem je prihod potujočih kinematografov vplival na začetke filmske ustvarjalnosti, nastanek prvih kinematografov in pionirskih filmskih del. Trideseta leta prejšnjega stoletja pa so prinesla prva slovenska nema celovečerna filma.

Obdobje nemega filma se je končalo z izumom tehnologije sinhroniziranega filmskega zvoka, kar predstavlja začetke zvočnega filma. Uvedba zvoka v obliki dialogov in zvočnih učinkov je korenito spremenila način snemanja, filmsko igro in doživljanja filma ter trajno vplivala na razvoj filmskega jezika.

Razvoj zvočnega filma opredeljujejo štiri velike kulturne dominante (tj. prevladujoče oblike filmske produkcije v določenem obdobju): klasični film, filmski realizem, modernizem in postmodernizem.

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA TEMO

Učitelj prikaže odlomke iz različnih filmov nemega obdobja. Pri ogledu dijake spodbuja, da opazujejo kompozicijo, kote kamere, osvetlitev, način igre in uporabo mednapisov. To dijakom pomaga razumeti, kako so filmski ustvarjalci uporabili vizualni jezik za pripovedovanje zgodb, ne da bi se zanašali na dialog.

Učitelj prikaže kratek posnetek iz nemega filma z odstranjeno izvirno glasbo. Dijaki naj z glasom, udarjanjem po mizi ali kolenih ter z ustvarjanjem različnih zvočnih učinkov naredijo lastno zvočno podlago za prizor. Učitelj prikaže kratek posnetek iz nemega filma z odstranjenimi mednapisi. Dijaki naj napišejo svoje mednapise.

Osredotočijo naj se na to, kako jedrnato sporočiti čustva ali pomembne točke zapleta.

Učitelj prikaže dva posnetka - enega iz nemega obdobja in enega iz zvočnega obdobja. Dijaki naj primerjajo zvočni učinek obeh posnetkov, ugotavljajo, kako zvok vpliva na razpoloženje scene in kakšna je v različnih posnetkih igra.

Učitelj si z dijaki v celoti ali v odlomkih ogleda in analizira vsaj po en film iz posameznega filmskega gibanja.

CILJI

Dijak:

○: razčlenjuje, interpretira in vrednoti razsežnosti pionirskega obdobja in razvoja filmske industrije preko zgodovinskega in kulturnega konteksta, pri čemer upošteva povezanost okoljskega, gospodarskega in družbenega vidika,

SC (2.2.1.1)

○: spoznava, analizira in vrednoti prva filmska gibanja in preko izraznih sredstev ter zgodovinskega in kulturnega konteksta prepozna njihove temeljne usmeritve,

○: spoznava in presoja vlogo in pomen začetkov filma na Slovenskem in na tak način vzpostavlja odnos do kulture in umetnosti,

SC (1.3.2.1)

○: seznanja se z začetki zvočnega filma in presoja dolgoročne vplive nastanka zvoka na filmsko industrijo, pri čemer upošteva različne poglede, pogojene z osebnim, socialnim in kulturnim ozadjem.

SC (2.2.2.1)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

opiše nastanek filmskega zvoka in kritično ovrednoti razsežnost in vpliv nastanka zvoka na filmsko industrijo;

razišče značilnosti nemega filma ter jih znotraj filmskega primera komentira;

prepozna in poimenuje prve pionirje in izume nemega filma;

pojasni pojem filmska gibanja in na konkretnem filmskem primeru analizira značilnosti prvih filmskih gibanj;

opiše prvotni razvoj filmske industrije;

razišče kulturne dominante zvočnega filma in jih znotraj filmskega primera komentira;

opiše začetke filma na Slovenskem in v filmskih odlomkih prepozna ter poimenuje prve pionirje.

TERMINI

◦ Brata Lumière ◦ Georges Méliès ◦ Thomas A. Edison ◦ David W. Griffith ◦ francoski impresionizem
 ◦ nemški ekspresionizem ◦ sovjetski montažni film ◦ učinek Kulešova ◦ burleska ◦ kinematograf
 ◦ kinetoskop ◦ Črna Marica ◦ film atrakcije ◦ brightonska šola ◦ filmski gag ◦ nickelodeon ◦ mednapisi
 ◦ zvočna sinhronizacija ◦ Karol Grossmann ◦ klasični film ◦ filmski realizem ◦ filmski modernizem ◦ filmski postmodernizem

PRIPOROČENI NAČINI IZKAZOVANJA ZNANJA

Dijaki stvarijo kronološki trak razvoja nemega filma (v Sloveniji ali drugje) z navedbo prelomnih filmov in dogodkov.

Zasnujejo in uprizorijo posamezne gege v stilu žanra burleske ali neme prizore iz drugih žanrov nemega filma.

Izdelajo, posnamejo ali narišejo svoj primer učinka Kulešova.

ŠTUDIJSKI, ZVEZDNIŠKI IN ŽANRSKI SISTEM

IZBIRNO

OPIS TEME

Tema obravnava sistemizacijo filmske ustvarjalnosti. Za razvoj filmske produkcije sta značilna studijski (Hollywood) in zvezdniški sistem (od začetkov do danes). Studijski sistem temelji na nadzorovani produkciji, pogodbenih odnosih z ustvarjalci ter jasnih žanrskih pravilih. Zvezdniški sistem pa gradi uspeh filmov na prepoznavnosti igralcev.

Razvoj filmske in medijske industrije je vplival na oblikovanje filmskih žanrov, ki nastajajo na osnovi produkcijskih, distribucijskih, tehnoloških in marketinških pristopov, filmske kritike in refleksije ter trenutnih družbenih okoliščin. Med osnovne filmske žanre uvrščamo akcijski film, biografski film, burlesko, dramo, erotični film, muzikal, grozljivko, komedijo, kriminalni film, melodramo, otroško-mladinski film, pustolovski film, vestern, vojni film, zgodovinski film in znanstvenofantastični film. Za določene žanre je značilna podrobnejša razvejanost v podžanrske oblike.

Osnovna določila žanrskega filma vključujejo tipične žanrske značilnosti: prizorišče (Kako je tipični film časovno in prostorsko umeščen?); filmski liki (Kdo je tipični junak in kdo so tipični stranski liki?); pripovedna zasnova (Kakšne vrste zapletov in konfliktov pričakujemo v tem žanru?); značilnosti filmske podobe (Kakšno vrsto podob in objekte pričakujemo v tem žanru?); razpoloženje (pesimistično, optimistično); filmski stil (Kakšni so tipični kadri, plani, gibanje kamere, montažne tehnike, raba zvoka?). Filmski žanri se pogosto prepletajo in razvijajo, kar vodi v nastajanje podžanrov, vendar osnovna določila izhodiščne žanrske oblike ostajajo prepoznavna.

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA TEMO

Učitelj si z dijaki v celoti ali v odlomku ogleda različne filmske žanre. Po ogledu analizirajo posebnosti in značilnosti posameznih filmskih žanrov. Pri obravnavi filmskih žanrov naj učitelji spodbujajo opazovanje in analizo konkretnih primerov. Ogled kratkih izsekov iz filmov različnih žanrov dijakom omogoča, da prepoznajo značilne tematske poteze, like, zvočne efekte in vizualno stilizacijo posameznega žanra. S tem ko dijaki ob ogledu analizirajo ključne žanrske značilnosti, se učijo prepoznavati strukturo žanrskega pripovedovanja in razvijajo sposobnost reflektiranja o filmskem jeziku.

Za utrditev znanja lahko učitelj učencem ponudi tudi ustvarjalne naloge, kjer v manjših skupinah oblikujejo zametke lastnega žanrskega filma. Pri tem morajo določiti naslov, okvirno zgodbo, ključne like, vizualne elemente in glasbo, ki bi jo uporabili. Ta aktivnost jim omogoča, da znanje o žanrskih konvencijah uporabijo na ustvarjalen način. Dodatno si lahko dijaki kot domačo nalogo pogledajo film po lastni izbiri in analizirajo, kateri žanr ali podžanr najbolje opiše film, katere elemente žanra lahko prepoznajo in kako film odgovarja na pričakovanja občinstva.

Učitelj lahko dijakom predstavi posamezne žanrske filmske festivale v Sloveniji in svetu.

CILJI

Dijak:

O: spoznava posebnosti studijskega sistema in razume njegove različne globalne pojavne oblike in zavestno vzpostavlja odnos do kulture, umetnosti, umetniške izkušnje, ob tem pa kritično oceni povezanost lastnih vrednot in vrednot družbe s trajnostnostjo,

SC (1.3.1.1 | 2.1.1.1)

O: analizira in ob primerih predstavi osnovne značilnosti filmskih žanrov.

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

razčleni posamezni žanr, analizira njegove podžanre in opredeli spremembe določil žanrskega filma;

razloži značilnosti studijskega sistema ter razlikuje med njegovimi različnimi pojavnimi oblikami v svetovnem kontekstu;

analizira osnovne značilnosti filmskih žanrov in jih s pomočjo primerov argumentirano interpretira.

TERMINI

◦ studijski sistem ◦ zvezdniški sistem ◦ žanrski sistem ◦ žanrski film ◦ filmski podžanri ◦ soundtrack (kompilacija filmske glasbe) ◦ znanstvenofantastični film ◦ zgodovinski film ◦ vojni film ◦ western ◦ pustolovski film ◦ otroško-mladinski film ◦ film noir ◦ melodrama ◦ kriminalni film ◦ akcijski film ◦ biografski film ◦ burleska ◦ drama ◦ erotični film ◦ muzikal ◦ grozljivka ◦ komedija ◦ Hollywood

PRIPOROČENI NAČINI IZKAZOVANJA ZNANJA

Poljuben osnovni scenarij predrugačijo in predelajo v več različnih žanrov.

Dijaki ob ogledu odlomka izbranega filma prepoznajo značilnosti žanra ali žanrske kombinatorike.

FILMSKA GIBANJA

IZBIRNO

OPIS TEME

Filmsko gibanje »povezuje več filmskih ustvarjalcev, ki delujejo v določenem obdobju in ponavadi v eni sami deželi, njihovi filmi pa imajo podobne oblikovne značilnosti.« Gibanja nastanejo kot alternative uveljavljenim načelom ali prevladujočim načinom filmskega ustvarjanja; s svojimi novostmi praviloma vplivajo na nove generacije filmskih ustvarjalcev, predvsem pa uvajajo spremembe v načinih filmskega izražanja, filmskega mišljenja pa tudi produkcije in distribucije.

Po II. svetovni vojni so nastala številna prelomna filmska gibanja, šole in novovalovske pobude. Med ključna filmska gibanja sodijo italijanski neorealizem, francoski novi val in novi Hollywood. V novovalovskem obdobju se je oblikoval koncept avtorskega filma, ki je vplival na silovit razmah uveljavitve koncepta avtorja v evropskem in svetovnem filmu. S stališča zgodovine slovenskega filma je pomemben novi jugoslovanski film oziroma »črni val«, saj so njegov opazen segment predstavljali tudi nekateri slovenski filmski ustvarjalci. Prav tako pa lahko v razvoju slovenskega povojnega filma obravnavamo vrsto individualnih avtorskih poetik.

Med nekatera najvidnejša gibanja v svetovnih kinematografijah pa sodijo še indijski, japonski, iranski in latinskoameriški film, tretji film, ameriški neorealizem ter novovalovske kinematografije kitajskega govornega področja.

Tema zajema tudi obravnavo dokumentarnih šol ali stilov ter filmskih gibanj v dokumentarnem filmu. V petdesetih in šestdesetih letih sta tako nastali dve prelomni dokumentarni gibanji: film resnica (*cinéma vérité*) in direktni ali neposredni film (*direct cinema*).

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA TEMO

Učitelj si z dijaki v celoti ogleda in analizira vsaj po en film iz ključnih povojnih filmskih gibanj.

Učitelj z dijaki v skupnem ogledu prizorov in odlomkov iz prelomnih filmov na konkretnih primerih opozori in analizira posebne značilnosti posameznih filmskih gibanj in njihove značilne rabe izraznih sredstev.

Tema o povojnih filmskih gibanjih omogoča navezavo na avantgardna filmska gibanja nemega obdobja filma: francoski impresionizem, nemški ekspresionizem, sovjetski film montaže (ali sovjetski montažni film).

Obravnava teme povojnih gibanj omogoča vključitev razmisleka o zgodovinski, družbeni in tehnični pogojenosti filmskega ustvarjanja. Po vojni so nastopile velike novosti v razvoju tehnike snemanja slike (kamere) in zvoka.

Zgodovinski kontekst ob nastanku in razmahu filmskih gibanj lahko dijaki podrobneje spoznajo pri pouku zgodovine (druga svetovna vojna in povojno obdobje) in tudi ob obravnavanju posameznih literarnih gibanj pri pouku književnosti oz. slovenščine (npr. ameriška trda detektivka, francoski novi roman). Oboje ponuja možnost za medpredmetno povezovanje.

CILJI

Dijak:

○: se seznaja s ključnimi povojnimi filmskimi gibanji in ob primerih prepozna njihove temeljne usmeritve ter preko tega vzpostavlja odnos do umetniške izkušnje filmskih gibanj ter kritično presoja filmsko ustvarjanje in njegov vpliv na okolje,

SC (1.3.1.1 | 2.2.2.1)

○: ob ogledu izbranega filmskega avtorja spozna in raziskuje specifiko avtorskega filma, vzpostavlja odnos do različnih avtorskih preferenc in izbir,

SC (1.3.4.1)

○: preučuje najvidnejše slovenske filmske avtorje, vrednoti njihov pomen v širšem prostoru in ozavešča lastno doživljanje okolice in vedenje v odnosih z drugimi,

SC (3.3.1.1)

○: spozna zgodovinsko, družbeno in tehnično pogojenost povojnih filmskih gibanj, raziskuje in spozna kulturo in umetnost povojnega obdobja ter njihova izrazna sredstva, vključno s povezanostjo literarne in filmske umetnosti.

SC (1.3.2.1)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

razvije sposobnost poglobljanja in razširitve razumevanja določil temeljnih filmskih gibanj ter pozna vzporedna evropska gibanja, ki jih zna vrednotiti v družbenih okoliščinah;

na osnovi bistvenih značilnosti in določil prepozna ter razlikuje ključna povojna filmska gibanja in razloži ter s primeri utemelji njihove temeljne usmeritve;

izkaže razumevanje posebnosti avtorskega filma, ki jih opredeli in interpretira ob primeru izbranega filmskega avtorja;

izkaže poznavanje najvidnejših slovenskih filmskih avtorjev ter zna presoditi njihovo vlogo in utemeljiti pomen v širšem kulturnem območju

preko individualne analize in interpretacije izbranih primerov svetovne kinematografije zmore razširiti ter poglobiti poznavanje filmskih gibanj

TERMINI

◦ italijanski neorealizem ◦ francoski novi val ◦ novi jugoslovanski film ali črni val ◦ avtorski film ◦ filmsko gibanje ◦ indijski novi val ◦ japonski novi val ◦ tretji film ◦ latinskoameriški film ◦ kitajski film ◦ novi Hollywood

PRIPOROČENI NAČINI IZKAZOVANJA ZNANJA

Na podlagi ogleda izbranega filma prepoznajo filmsko gibanje in določijo njegove glavne značilnosti.

Različna gibanja primerjajo na podlagi skupnih značilnosti.

Dijaki spišejo manifest obstoječega ali izmišljenega filmskega gibanja.

Dijaki izdelajo plakat za izbrani film posameznega gibanja, na katerem ponazorijo značilnost tega gibanja.

FILM IN DRUŽBA

IZBIRNO

OPIS TEME

Namen filmov, ki izpostavljajo družbene, kulturne in zgodovinske probleme, je kritična osvetlitev pomembnih družbenih vprašanj, spodbujanje razprav ali ukrepanja v zvezi s temami, kot so neenakost, revščina, zapostavljanje, diskriminacija, okoljska vprašanja in človekove pravice. Taki filmi poudarjajo ali kritizirajo družbene, politične in kulturne strukture, ki oblikujejo življenja posameznikov in skupnosti.

Tema se osredotoča tudi na vprašanja, v kolikšni meri lahko film vpliva na družbo, oziroma podaja pogled na filmske možnosti konstruiranja ideoloških pogledov na realnost.

Med ključne problematike teme sodijo tudi podobe družbenih in spolnih vlog ter stereotipizacija in afirmacija ženskih likov. Test Bechdelove je merilo, ali posamezno delo zajema zadostno raven zastopanosti žensk, zlasti v smislu njihovih interakcij in družbenih vlog. Prav tako pa tematika problematizira stereotipne obravnave različnih družbenih skupin na podlagi spola, spolne usmerjenosti LGBTQIA+ etnične pripadnosti, starosti, socialno-ekonomskega statusa, prepričanja, vere in drugih razlikovalnih elementov.

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA TEMO

Učitelj prikaže odlomke iz različnih filmov, kjer prihaja do stereotipnega prikaza družbenih in spolnih vlog. Z dijaki si izmenja vtise in opažanja ter razpravlja o dražljivih prizorih. Skupaj z dijaki oblikuje vprašanja in interpretacije o družbenih problematikah, ki so razvidne iz odlomkov.

Učitelj prikaže dva različna filma (igrani in dokumentarni), ki obravnavata enako družbeno problematiko. Z dijaki razpravlja o uporabi različnih načinov obravnave odnosa med filmom in realnostjo.

Test Bechdelove lahko prikaže tako, da si z dijaki ogleda film, po katerem dijaki ugotavljajo, ali film dosega kriterije v celoti ali samo delno.

CILJI

Dijak:

○: spoznava, analizira in kritično presoja razsežnosti in pomen filmske obravnave družbenih in zgodovinskih problemov in tako krepi zmožnosti razumevanja in prevzemanja perspektive drugega,

SC (3.3.4.1)

○: razišče in ob izbranih primerih analizira upodobitev družbenih in spolnih vlog v filmu in tako ozavešča lastno doživljanje in vedenje,

SC (3.3.4.1)

○: spoznava problematiko podprezetniranosti žensk v filmski produkciji in razišče razsežnost stereotipnih prikazov ženskih likov v igranih filmih in tako krepi družbene odgovornosti,

SC (3.3.5.3)

○: spoznava problematiko podprezentiranih diskriminiranih družbenih skupin v filmu in jih na primerih analizira ter tako prepozna meje med doživljanjem sebe in drugega.

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

razloži in na primeru iz filma utemelji upodobitve stereotipnih družbenih in spolnih vlog v filmu;

razloži in na primeru iz filma utemelji razsežnost in pomen filmske obravnave družbenih in zgodovinskih problemov;

pojasni problematiko podprezetniranosti žensk v filmski produkciji na primeru lika iz igranega filma ali na primeru filmskega poklica;

pojasni problematiko podprezentiranih diskriminiranih družbenih skupin v filmu na primeru ogledanega filma ali filmskega odlomka.

TERMINI

◦ marginalizacija ◦ afirmacija ◦ test Bechdelove ◦ neenakost ◦ stereotipi ◦ predsodki

PRIPOROČENI NAČINI IZKAZOVANJA ZNANJA

Dijak na primeru izbranih filmov analitično prikaže delitev dela po spolu, družbenem statusu in družbenih vlogah filmskih likov.

Dijaki na izbranih filmih opravijo test Bechdelove in prikaže rezultate testa.

SPREJEMANJE FILMA

IZBIRNO

OPIS TEME

Tema obravnava različne procese sprejemanja filma in raziskuje raznovrstne načine izražanja ustvarjalnega, kritičnega premisleka o filmu. Sprejemanja filma zajema doživljanje, dojemanje, razumevanje, interpretiranje in vrednotenje ter obenem predpostavlja aktivno vlogo gledalca pri razumevanju filma.

Pomemben del filmske kulture predstavlja izražanje oz. kritični premislek o filmu v govorni, slikovni ali pisni obliki; tudi s pomočjo izdelave filmskih plakatov, napovednikov ali videoesejev. Za izražanje spoznanj o filmu je ključno poznavanje različnih vrst besedil o filmu, ki se razlikujejo po pristopih, žanrih in obsegu. Obravnavanje različnih besedil zahteva tudi premislek o pristranskosti in nepristranskosti avtorjev besedil in o njihovi subjektivni in objektivni naravnosti.

Proces sprejemanja filma se odraža skozi prebiranje filmskih recenzij in kritik ter prepoznavanje njihove vloge v sistemu filmske industrije. Interpretacija filmskih del se lahko osredotoča na njihova vsebinska ali formalna določila, bolj produktivna in celovita interpretacija pa zajema njuno kombinacijo. Pozorna obravnava filma predvideva aktivni ogled in poglobljen razmislek.

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA TEMO

Dijaki z učiteljem sproti spremljajo domače in tuje festivalsko dogajanje in podeljevanje nagrad. Redno berejo filmske revije in filmske kritike, spremljajo filmske oddaje na televiziji in na spletnih kanalih. Obiskujejo kino in se po skupnih ogledih filmov pogovarjajo o filmih ter primerjajo različna videnja in doživljanja istega filma. To tudi pisno izrazijo skozi pisanje različnih žanrskih filmskih besedil (filmska recenzija in filmska kritika).

Za ozaveščanje o različnih načinih sprejemanja filma je priporočeno usmerjeno vodenje razprav po ogledu filmov, ki so osredotočene zgolj na eno plat sprejemanja, npr. na čutno doživljanje filma ali samo na razumevanje motivov in zgodbe ...

Dijaki lahko ustvarjajo filmske plakate in napovedi filmov ter promocijska besedila, pišejo filmske recenzije z oceno filma in filmske kritike.

Dijake in dijakinje lahko spodbujamo k uprizoritvi posameznih filmskih prizorov ali plesnih vložkov.

Eksperimentirajo lahko z večkratnim ogledom istega filma in s preučevanjem, kako se je sprejemanje (doživljanje in razumevanje) filma spremenilo z drugim ali tretjim ogledom (kako je z opažanjem detajlov).

CILJI

Dijak:

○: raziskuje (lastno) aktivno vlogo gledalca pri sprejemanju filma in različne procese sprejemanja filma (doživljanje, razumevanje, interpretiranje in vrednotenje filmskega dela), razume povezanost različnih vidikov doživljanja ter ob tem prepozna lastna doživetja,

SC (1.3.1.1 | 3.1.1.2)

○: svoje doživljanje raziskuje skozi kritičen premislek, uravnava lastno doživljanje in se izrazi v ustni, pisni ali vizualni (plakatni ali filmski) obliki,

SC (1.1.1.1 | 3.1.2.1)

○: spozna različne vrste obravnave in interpretacije filmskih del, jih kritično presoja ter se z eno vrsto obravnave preizkusi v esejski obliki,

SC (2.2.2.1 | 3.1.3.1)

○: na osnovi izbrane metodologije (formalne, vsebinske, pripovedne) analizira filmsko delo, ob tem si zastavlja etična in moralna vprašanja ter razvija občutljivost in sposobnost, da o njih razmišlja skupaj z drugimi,

○: se seznana s pojavom cinefilije, ga razišče v svojem okolju in preučuje njen zgodovinski in kulturni kontekst.

SC (1.3.2.1)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

v razpravi ali pisno izkaže in zna pojasniti (lastno) aktivno vlogo gledalca pri sprejemanju filma ter zna razlikovati in opredeliti različne procese sprejemanja filma: doživljanje, razumevanje, interpretiranje in vrednotenje filmskega dela;

izkaže poznavanje različnih metod analize filma in sposobnost analize filmskega dela;

je sposoben kritičnega premisleka o filmu. Zna napisati filmsko recenzijo in filmsko kritiko, ki jo smiselno zasnuje in napiše na podlagi poprejšnje analize filma;

pozna osnovne značilnosti promocijskega in najavnega besedila, filmske recenzije, filmske kritike in teoretskega teksta. Pozna vlogo filmske kritike v sistemu filmske industrije;

zna pojasniti svoje doživljanje filma. O filmu se zna izražati v govorni, pisni, slikovni ali filmski obliki;

prepozna različne pojave cinefilije, zna pojasniti njene glavne značilnosti in izpostaviti njeno vlogo v zgodovini filma.

TERMINI

◦ filmska kritika ◦ filmska recenzija ◦ kinoklub ◦ cinefilija ◦ estetska analiza ◦ formalna analiza ◦ strukturna analiza ◦ žanrska analiza ◦ tematska analiza ◦ pripovedna analiza ◦ slikovna analiza ◦ verifikacijska analiza ◦ stilistična analiza ◦ zgodovinska analiza

PRIPOROČENI NAČINI IZKAZOVANJA ZNANJA

Dijaki ustvarijo filmski plakat.

Dijaki ustvarijo najavno besedilo in promocijsko besedilo za film.

Dijaki napišejo filmsko recenzijo in filmsko kritiko, ki je smiselno zasnovana in utemeljena na analizi filma.

SODOBNA FILMSKA PRODUKCIJA IN DISTRIBUCIJA

IZBIRNO

OPIS TEME

Področje sodobne filmske produkcije in distribucije se zaradi razvoja digitalne tehnologije, sprememb v navadah gledalcev ter vzpona digitalnih pretočnih platform naglo razvija. Spremembe intenzivno vplivajo na preoblikovanja načinov distribucije, predvajanja, trženja in recepcije filmskih vsebin.

Pomembno vlogo pri oblikovanju sodobne distribucije imajo filmski festivali, katerih primarna naloga je vzpostavljanje ustreznega okolja za prikazovanje novih del ter spodbujanje razprave in splošnega razvoja filma kot umetniške panoge. Za veliko mladih filmskih ustvarjalcev so festivali ključni korak na poti do predstavljanja in prepoznavanja njihovih del. Festivali, namenjeni neodvisni filmski produkciji, služijo kot ključne platforme za zagotavljanje nadaljnjih projektov ter njihove distribucije.

Z razvojem svetovnega filma se oblikuje globalna filmska kultura. Njen značilen del predstavljajo preboji mladih nacionalnih kinematografij (danska, irska, belgijska, mehiška, filipinska, tajska, korejska) ter vedno novih filmskih gibanj oziroma šol (francoski novi realizem, berlinska šola, romunski ter grški novi val, ameriški neo-neorealizem ...)

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA TEMO

Učitelj si z dijaki v celoti ogleda in analizira primer sodobnega filma, kjer so uporabljene nove filmske tehnike.

Na konkretnih primerih znotraj filma učitelj opozori in analizira spremembe na področju tehnološkega razvoja.

Učitelj predstavi vsaj eno novo pretočno platformo, ki je dobro poznana tudi dijakom. Skupaj analizirajo in razčlenjujejo njeno delovanje in izmenjajo izkušnje z njeno uporabo.

Priporočljivo je, da obišejo filmski festival.

Na osnovi primera enega izmed novih filmskih gibanj in njegovega sprejema ter refleksije dijaki preučujejo fenomen njegovega vzpona in razvoja ter pomen filmskih festivalov pri njegovi uveljavitvi.

Učitelj si z dijaki v celoti ogleda in analizira film, ki velja za instrumentalnega pri preboju mlade nacionalne kinematografije.

CILJI

Dijak:

○: spozna, analizira in vrednoti različne spremembe na področju filmske produkcije in distribucije in preko tega oblikuje vizijo prihodnosti filma,

SC (5.1.3.1)

○: razčlenjuje, interpretira in vrednoti status filma ob pojavu novih tehnologij,

SC (4.2.1.1)

○: raziskuje razsežnosti in pomen filmskih festivalov za recepcijo in distribucijo filmov, sodelovanje na filmskem festivalu prepozna kot izziv in priložnost za ustvarjanje vrednosti zase in za druge.

SC (5.1.1.1)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

opredeli in pojasni vlogo filmskih festivalov za recepcijo in distribucijo filmov;

ob primeru razloži nastajanje sodobnega svetovnega filma in kritično ovrednoti njegovo težo in pomen v globalnem svetu;

na primeru izbrane nacionalne kinematografije razloži in kritično osvetli pomen preboja mladih nacionalnih kinematografij;

razloži povezavo med razvojem novih tehnologij in spremembami v razvoju filma.

TERMINI

◦ recepcijske platforme ◦ filmski festivali ◦ računalniško generirane podobe (SGI) ◦ nacionalna kinematografija ◦ neodvisna produkcija ◦ danski film ◦ irski film ◦ belgijski film ◦ mehiški film ◦ filipinski film ◦ tajski film ◦ korejski film ◦ francoski novi realizem ◦ berlinska šola ◦ romunski novi val ◦ grški novi val ◦ ameriški neo-neorealizem

PRIPOROČENI NAČINI IZKAZOVANJA ZNANJA

Predstavi recepcijsko platformo z vključenim prikazom njene vsebine in pojasni njeno delovanje.

Napiše poročilo obiska filmskega festivala in nariše organizacijsko shemo festivala (selektorji, žirije, festivalske sekcije ...).

UVOD V FILMSKO PRIPOVEDOVANJE

IZBIRNO

OPIS TEME

Praktični del predmeta film v srednji šoli nudi izkustveni vstop v svet filma. Glavni cilj ni tehnična popolnost, temveč razumevanje osnov filmske govornice in razvijanje izražanja skozi gibljivo sliko. Primeren je tudi za šole, ki nimajo posebne AV opreme – večina vaj je izvedljiva s pametnimi telefoni in brezplačnimi programi.

Dijaki pridobijo vpogled v osnovne veščine pripovedovanja filmskih zgodb, ki jim omogočajo pretvorbo lastnih idej v pisani filmski jezik, ter se skozi spoznavanje režijskega razmišljanja učijo praktične uporabe filmskih izraznih sredstev.

Dijaki preko praktičnega ustvarjanja spoznajo, kako nastane zgodba za film (ideja, sporočilo, osnovni zaplet) ter kako napišemo preprosto filmsko pripoved (sinopsis, filmski liki, osnovna struktura zgodbe).

Nato sledi vizualizacija oziroma pretvorba filmske zgodbe v filmski jezik s pomočjo izdelave preproste snemalne knjige ali fotostripa (oziroma pisnega ali risanege načrta posnetkov). Tu teoretično poznavanje filmskih izraznih sredstev skušajo prenesti v prakso.

Skozi ta proces pridobijo uvid v predproduksijsko nastajanje filmskega dela in osnove vizualnega razmišljanja, ki so nujne za učinkovito filmsko pripovedovanje.

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA TEMO

Tema predstavlja temeljno fazo v procesu filmskega ustvarjanja, saj dijakom omogoča vpogled v pripovedne in vizualne veščine ter razumevanje osnovnih konceptov filmske režije. Dijaki razvijajo svoje ideje ter jih pretvarjajo v filmske prizore ali preproste zgodbe.

Poudarek je na praktičnem delu, kjer dijaki skozi lastne projekte pridobijo prve izkušnje s scenarističnim in režijskim procesom in vpogledom v njuno kompleksnost. Učenje temelji na izkustvenem pristopu, kjer preko lastnega ustvarjanja, analiz in povratnih informacij razvijajo svojo filmsko pripoved.

Posebno pozornost je treba nameniti dinamiki skupinskega dela, spodbujanju samoiniciativnosti in odgovornosti. Za nadarjene in ambiciozne dijake je priporočljivo postaviti višje umetniške in vsebinske cilje, ki spodbujajo inovativnost. Učitelj naj pri tem zagotovi podporno okolje, ki omogoča razvoj individualnih potencialov in ustvarjalnosti.

CILJI

Dijak:

○: s praktičnimi vajami spozna prvine scenarističnega pisanja, s čimer razvija svojo domišljijo in sposobnosti izražanja,

SC (1.3.3.1)

○: spozna specifične razvoja scenarija ter jih uporablja pri pisanju/razvoju lastnih idej, vzpostavlja odnos do procesa ustvarjanja, se vživlja v izkušnjo drugega in krepi čut za pravičnosti in sočutje,

SC (2.1.2.1 | 1.3.1.1)

○: na podlagi scenarija (samostojno ali v skupini) pripravlja snemalno knjigo (ali zgodboris) in načrt snemanja, pri čemer si zastavlja kratkoročne, srednjeročne in dolgoročne cilje in opredeljuje prednostne naloge,

SC (5.3.2.1)

I: spozna posebnosti režije igranega in dokumentarnega filma ter njuno umeščenost v družbeni kontekst, ki ga kritično zrcalita, ter tako krepi zavedanje o vplivih in prepletenosti delovanja posameznika in družbenih skupin.

SC (2.2.1.2)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

v praktičnih pisnih vajah izkaže poznavanje in ustvarjalno uporabo veščin scenarističnega pisanja;

pripravi načrt in organizacijo dela pred in na snemanju;

individualno ali v skupini na podlagi scenarija izdelava snemalno knjigo, fotostrip ali snemalni načrt (skladno s tipom produkcije);

v skupini ali samostojno napiše scenarij za kratko avdiovizualno delo.;

pri pisanju scenarističnih besedil uporabi program za pisanje scenarija in razume njegovo uporabo.

TERMINI

◦ premisa ◦ karakterizacija ◦ adaptacija ◦ filmski lik ◦ zasedba vlog ◦ filmski sektorji

PRIPOROČENI NAČINI IZKAZOVANJA ZNANJA

Pri pouku filmskega pripovedovanja dijaki znanje izkazujejo prvenstveno s pisnimi izdelki (npr. sinopsis, scenarij) ter praktičnimi režijskimi pisnimi izdelki (snemalna knjiga, fotostrip ali zgodboris, snemalni načrt), ki se ocenjujejo kot praktične naloge, možno pa je tudi ustno ocenjevanje obravnavanih vsebin.

SNEMANJE - PRAKTIČNE SNEMALNE VAJE

IZBIRNO

OPIS TEME

Tema je smiselno nadaljevanje uvoda v filmsko pripovedovanje. Dijaki se seznajajo s tehničnimi osnovami uporabe kamere ali mobilnega telefona za snemanje slike in zvoka. Preko uporabe osnovnih izraznih sredstev filmske slike in snemanjem zvoka svoje zapisane ideje in režijske zamisli v procesu snemanja realizirajo v praksi. Pri tem prevzamejo različne vloge članov snemalne ekipe (režiser, snemalec, snemalec tona, igralec oz. nastopajoči pred kamero...) in sodelujejo v skupinskem delu, ki ga narekuje narava filmske produkcije.

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA TEMO

Poudarek dela je na praktičnem pristopu in umetniškem izražanju, raziskovanju ter ustvarjanju dijakov. Pri vodenju naj mentorji opozorijo na pomembnost opazovanja okolice, kjer se dogaja ogromno na prvi pogled nezanimivih, običajnih stvari, ki pa so nadvse pomembne za filmsko dozorevanje dijakov. Posebno pozornost je treba posvečati tudi dinamiki skupinskega dela in ustvarjanja v skupini. Glede na znanje dijakov in tehnično opremljenost šole, se lahko za snemanje uporablja zgolj pametne telefone, lahko pa tudi fotokamere in avdio snemalno opremo.

CILJI

Dijak:

O: z uporabo pametnega telefona ali fotokamere ustvarja digitalnevideo zapise;

SC (4.3.1.1)

O: v praksi preizkuša filmska izrazna sredstva (filmski plan, rakurz, kompozicija kadra in premiki kamere) ter s tem raziskuje jezik filmske umetnosti in razvija vizualno domišljijo in predstavnost;

I: osvaja zakonitosti snemanja digitalnega zvočnega zapisa z uporabo pametnega telefona ali tonske snemalne opreme;

SC (4.3.1.1)

O: odgovorno prevzame različne naloge v procesu snemanja, sodeluje v skupini ter se aktivno vključuje v ustvarjalno reševanje problemov.

SC (5.1.2.1)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

posname različne filmske posnetke in v njih smiselno uporabi osnovna filmska izrazna sredstva (filmski plan, rakurz, kompozicija kadra);

pri snemanju kratkega videa ali filma samostojno izpelje eno od vlog v filmski ekipi (režiser, snemalec, snemalec tona, nastopajoči pred kamero...);

z uporabo pametnega telefona ali zvočne snemalne opreme posname zvočne posnetke intervjuja ali filmskega dialoga.

TERMINI

◦ objektiv ◦ fokus ◦ pravilo tretjin ◦ zasuk ◦ vožnja kamere ◦ dialog ◦ atmosfera

PRIPOROČENI NAČINI IZKAZOVANJA ZNANJA

Priporočene oblike preverjanja vključujejo praktične vaje, izdelke ter demonstracijo pridobljenih veščin. Izkazovanje znanja naj bo usmerjeno v ocenjevanje praktičnih vaj, kot so kratki filmi ali drugi avdiovizualni izdelki.

Mentorji naj bodo pri ocenjevanju in vrednotenju dela dijakov še posebej pozorni na pravično ocenjevanje znanja pri skupinskih izdelkih, kjer naj ima vsak dijak čimbolj jasno začrtane specifične naloge, ki jih kot član filmske ekipe opravlja.

MONTAŽA IN PREDSTAVITEV

IZBIRNO

OPIS TEME

V fazi montaže oz. postprodukcije dijaki izvedejo montažo posnetega video- in avdio-materiala. Ob tem spoznavajo, kaj je filmska montaža in zakaj je pomembna, odkrivajo osnovne načine montaže ter se spoznavajo z uporabo brezplačnih orodij za montažo. Ob sestavljanju posnetkov v razumljivo in smiselno pripoved spoznavajo montažo kot orodje za pripovedovanje zgodb in ustvarjanje filmskega prostora in časa. Končne avdiovizualne izdelke primerjajo z izhodiščnimi idejami, jih reflektirajo in vrednotijo svoj ustvarjalni proces.

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA TEMO

Teoretski okvir za izvedbo montaže kratkih filmov (AV izdelkov) dijaki pridobijo z ogledom in analizo filmov in filmskih gibanj. V fazi montaže se dijaki srečajo s kompleksnim procesom organizacije in obdelave posnetega AV materiala ter poznavanjem računalniških okolij in orodij. Priporoča se uporaba brezplačnih orodij za video montažo, kot so CapCut, iMovie, ShotCut, Kdenlive, DaVinci Resolve... Mentor naj poleg samega ustvarjalnega procesa postprodukcije pri delu z dijaki posebno pozornost posveča organizaciji digitalnih datotek, rednemu ustvarjanju varnostnih kopij ter nasploh odgovorni rabi računalniške opreme.

CILJI

Dijak:

O: razume postopnost procesa izbora in montaže posnetega video in avdio materiala z uporabo programa za video montažo,

SC (4.3.1.1)

I: preizkuša izrazne in tehnične zmožnosti uporabe posebnih zvočnih in vizualnih učinkov,

SC (1.3.3.1)

I: smiselno uporablja izrazno vrednost filmske glasbe, pri čemer spoštuje avtorske pravice ter jih ustrezno citira,

SC (4.3.3.1)

I: se seznani s pripravo različnih digitalnih formatov videa glede na distribucijske kanale,

SC (4.3.1.1)

O: analizira in ovrednoti posnet, zmontiran in obdelan video in avdio material v odnosu do zgodbe in njenega sporočila, ter s tem pogloblja veščine jasnega opredeljevanja problemov in osredotočenosti pri njihovem reševanju.

SC (2.2.3.1)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

kratkemu filmu (AV delu) doda grafično podobo (napise);

poišče ustrezno filmsko glasbo ter jo primerno umesti v zvočno podobo kratkega filma (AV dela), pri čemer spoštuje avtorske pravice in pravilno navajanje avtorjev;

kratki film (AV delo) po končani montaži in obdelavi izvozi iz programa v ustreznem AV formatu glede na končni distribucijski kanal;

z uporabo programa za video-montažo izvede faze izbora materiala, grobe in fine montaže.

TERMINI

◦ linearna montaža ◦ vzporedna montaža ◦ elipsa ◦ rez ◦ preliv ◦ odtemnitev ◦ zatemnitev
◦ sinhronizacija ◦ montažna sekvenca ◦ glas pripovedovalca ◦ decibel

PRIPOROČENI NAČINI IZKAZOVANJA ZNANJA

Priporočene oblike preverjanja vključujejo praktične vaje, izdelke ter demonstracijo pridobljenih veščin. Izbira načina preverjanja naj ustreza naravi dejavnosti in ciljem izobraževalnega procesa. Izkazovanje znanja pri praktičnih delavnicah naj bo usmerjeno v ocenjevanje praktičnih vaj, kot so kratki filmi ali avdiovizualni izdelki. Mentorji naj bodo pri ocenjevanju in vrednotenju dela dijakov še posebej pozorni na pravično ocenjevanje znanja pri skupinskih izdelkih, kjer naj ima vsak dijak čimbolj jasno začrtane specifične naloge, ki jih kot član filmske ekipe opravlja.

VIRI IN LITERATURA PO POGLAVJIH

OPREDELITEV PREDMETA

Strokovna literatura za teoretsko zgodovinske module predmeta film

Primarna literatura

- » Bergala, A. (2016). *Vzgoja za film: razprava o poučevanju filma v šolah in drugih okoljih*. Društvo za širjenje filmske kulture Kino!; Membrana.
- » Borčič, M. (1984). *Uresničevanje filmske vzgoje v osnovni šoli*. Dopisna delavska univerza Univerzum.
- » Borčič, M. (1990). *Umetnostna vzgoja. Osnove filmske umetnosti [priročnik za učence]*. Mladinska knjiga.
- » Borčič, M. (1997). *Z glavo ob zid: filmska vzgoja včeraj – za danes in jutri [zbirka zapisov o filmski vzgoji]*. Infomedia 3 filming.
- » Borčič, M., & Gobec, D. (1988). *Program filmske in televizijske vzgoje*. Pedagoški inštitut; Državna založba Slovenije.
- » Borderie, R., Dumont, P., Golay, J.-P., Hillier, J., Koblewska, J., Savnik, S., Dolar, M., Erjavec, A., & Petre, K. (1978). *Oblike in metode filmske in televizijske vzgoje*. Dopisna filmska in TV šola, DDU Univerzum.
- » Bosnič, T. (ur.). (2012). *Film v razredu [Dva medija]*. Gimnazija Bežigrad.
- » Brunej, M., & Žibert, M. (2016). *Video za začetnike 1: Osnove snemanja in montaže*. Založba Primus.
- » Brunej, M., & Žibert, M. (2017). *Video za začetnike 2: Različni formati videa*. Založba Primus.
- » Cook, P. (ur.). (2007). *Knjiga o filmu: tretja izdaja*. UMco; Slovenska kinoteka.
- » Čok, R. (2014). *Kako ujeti gibljive podobe*. UMco.
- » Čučkov, Z. (2007). *Osnove filmske in televizijske montaže*. Radio televizija Slovenija.
- » Dimec, M., Šprah, A., & Bevk, A. (2019). *Predmetni izpitni katalog za splošno maturo: Zgodovina in teorija gledališča in filma*. Državni izpitni center.
- » Dovniković, B. B. (2008). *Šola risanege filma*. Društvo za oživljanje zgodbe 2 koluta; Društvo za širjenje filmske kulture Kino!.
- » Figgis, M. (2008). *Kako narediti film z digitalno tehnologijo: priročnik za filmske zanesenjake*. UMco; Slovenska kinoteka.

- » Goec, A., Krajnc, M., & Saksida, K. (ur.). (2016). *Animirajmo! Priročnik za animirani film v vrtcih in šolah*. Zavod RS za šolstvo. <https://aplifikacijaun.zrss.si/api/link/n692cm0>
- » Grove, E. (2010). *130 projektov za uvod v snemanje filmov*. UMco; Slovenska kinoteka.
- » Jovanović, J. (2008). *Uvod v filmsko mišljenje*. UMco.
- » Kavčič, B., & Vrdlovec, Z. (1999). *Filmski leksikon*. Modrijan.
- » Krajnc, M. (2012). *Osnove filmske ustvarjalnosti: izobraževalno gradivo za srednje šole*. Slovenska kinoteka.
- » Krajnc, M. (ur.). (2022). *Filmska kultura v šolski praksi: izhodišča in metode poučevanja filma*. Slovenska kinoteka.
- » Ljubić, M. (1983). *Filmska izrazna sredstva*. Univerzum.
- » Luksuz produkcija. (b. d.). *Spletni priročnik za dokumentariste »Naj se vidi«*. <http://www.filmska-sola.si>
- » Pelko, S. (2014). *Filmski pojmovnik za mlade*. Aristej.
- » Rački, T. (2002). *Z video kamero v roki: priročnik za ljubiteljske snemalce*. Irida.
- » Rutar, D., Pavlič Škerjanc, K., Rutar Ilc, Z., Plevnik, P., Mikulan, P., Baškarad, S., Justin Jerman, M., Podgornik, J., Železnik, J., Burger, B., Krevs, M., Adam, A., Likar Cerc, A., Krašovec, D., Reichenberg, M., & Borčič, M. (2012). *Film pri pouku: prakse in izzivi*. Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- » Sajko, M., & Rački, T. (1977). *Filmska ustvarjalnost mladih: napotki za delo*. Dopisna filmska in TV šola, DDU Univerzum.
- » Štrajn, D., Rački, T., Muratović, A., Vogelnic, E., & Murnik, C. (2017). *Priročnik za filmsko dejavnost: realnost virtualnega – pogledi na sodobno filmsko vzgojo* (P. Milovanović Jarh, ur.). Študijski center JSKD; Javni sklad RS za kulturne dejavnosti.
- » Vrabec, M., Težak, S., & Borčič, M. (1978). *Metode filmske vzgoje*. Univerzum.

Sekundarna literatura

- » Arko, A. (2015). *Filmski izziv: film v vzgoji in pastoralni*. Družina; Brat Frančišek.
- » Banko, A., & Šturm, A. (ur.). (2023). *Mi gledamo film, film gleda nas*. Slovenska kinoteka.
- » Baskar, N., & Petek, P. (ur.). (2014). *Fenomenologija filma: tradicije in novi pristopi*. Slovenska kinoteka.
- » Bazin, A. (2010). *Kaj je film?* Društvo za širjenje filmske kulture Kino!.
- » Bergala, A. (2021). *Abbas Kiarostami*. Slovenska kinoteka.
- » Borčič, M. (2014). *Odstiranje pogleda: spomini, izkušnje, spoznanja*. Javni zavod Kinodvor; Slovenska kinoteka.
- » Bordwell, D. (2012). *Pripoved v igranem filmu*. UMco; Slovenska kinoteka.

- » Buić, M., & Jerman, B. (ur.). (2024). *Multimedijsko ustvarjanje: priročnik*. Kulturno izobraževalno društvo Pina.
- » Chion, M. (2000). *Glasba v filmu*. Slovenska kinoteka.
- » Curk, J. (2011). *Ideje za poučevanje psihologije s filmom [priročnik]*. Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- » Deleuze, G. (2015). *Podoba-gibanje*. Studia humanitatis.
- » Deleuze, G. (2020). *Podoba-čas*. Studia humanitatis.
- » Elsaesser, T., & Hagener, M. (2015). *Teorija filma: uvod skozi čute*. Slovenska kinoteka.
- » Field, S. (2015). *Scenarij: temelji scenarističnega pisanja – korak za korakom od zamisli do zaključenega scenarija*. UMco.
- » Freljh, T. (ur.). (1980). *Film: med sanjami in resnico*. Mladinska knjiga.
- » Giannetti, L. (2008). *Razumeti film*. UMco; Slovenska kinoteka.
- » Jameson, F. (2011). *Filmska kartiranja*. Slovenska kinoteka.
- » Jesenšek, M. (2015). *Slovenski film v sliki, glasbi in besedi*. Gimnazija Franca Miklošiča.
- » Kracauer, S. (2017). *Filmska čitanka*. Slovenska kinoteka.
- » Levi, P. (2011). *Razpad Jugoslavije na filmu*. Slovenska kinoteka; Društvo za širjenje filmske kulture Kino!.
- » McKee, R. (2008). *Zgodba: substanca, struktura, stil in načela scenarističnega pisanja*. UMco.
- » Meden, J. (2021). *Kaj je kinoteka?: nekaj pogledov na ohranjanje in prikazovanje filmske dediščine v 21. stoletju*. Slovenska kinoteka.
- » Pelko, S. (2006). *Podoba misli*. Študentska založba.
- » Peršin, G., Reichenberg, M., & Rutar, D. (2006–2007). *Vzgajanje pogleda (1–3)*. Matična knjižnica Kamnik.
- » Petkovič, B., Zornik, J., Černec, J., & Babić, N. (b. d.). *Naj se vidi: priročnik za dokumentariste*. Društvo zaveznikov mehkega pristanka – DZMP.
- » Prassel, I. (2012). *Filmografija slovenskega animiranega filma 1952–2012 = Filmography of Slovenian animated film 1952–2012*. Slovenska kinoteka.
- » Reichenberg, M. (2013). *Poslušajmo filme: filmska glasba skozi žanre in druge svetove*. UMco.
- » Robar-Dorin, F. (2008). *Resničnost in resnica v dokumentarnem filmu: razvoj in dosežki neumišljenega filma v svetu in doma*. UMco; Slovenska kinoteka.
- » Rudolf, M. (2013). *Ko beseda podoba najde: slovenska literatura in film v teoriji in praksi*. UMco; Slovenska kinoteka.
- » Rugelj, S. (ur.). (2011). *Filmografija slovenskih celovečernih filmov 1931–2010 = Filmography of Slovenian feature films 1931–2010*. UMco; Slovenska kinoteka.

- » Stanković, P. (2013). *Zgodovina slovenskega celovečernega igranega filma. 1: Slovenski klasični film (1931–1988)*. Fakulteta za družbene vede; Založba FDV.
- » Stanković, P. (2020). *Zgodovina slovenskega celovečernega igranega filma. 2: Preporod slovenskega filma (1988–2004)*. Fakulteta za družbene vede; Založba FDV.
- » Šprah, A. (2010). *Prizorišče odpora: sodobni dokumentarni film in zagate postdokumentarne kulture*. Društvo za širjenje filmske kulture Kino!.
- » Šprah, A. (2011). *Vračanje realnosti: novi realizem v sodobnem filmu*. Slovenska kinoteka.
- » Šprah, A. (ur.). (2012). *Matjaž Klopčič: eseji in pričevanja*. Slovenska kinoteka.
- » Šprah, A. (ur.). (2012a). *Prekletstvo iskanja resnice: filmska ustvarjalnost in teorija Živojina Pavlovića*. Slovenska kinoteka.
- » Šprah, A. (2013). *Neuklonljivost vizije: politični dokumentarni film po drugi svetovni vojni*. Slovenska kinoteka.
- » Štefančič, M. Jr. (2016). *Slovenski film 2.0: kritična enciklopedija slovenskega celovečernega filma 1991–2016*. UMco.
- » Štefančič, M. Jr. (2020). *Če umrem, preden se zbudim: klasično obdobje filma noir – 250 esejev o noči sveta*. UMco.
- » Štefančič, M. Jr. (2021). *Zadnji film 2.0: vzpon in propad novega Hollywooda – razširjena, dopolnjena, revidirana in obogatena izdaja*. UMco.
- » Štempihar, M. (2020). *Eseji iz kritične pedagogike: o solidarnosti in skrbi za obče dobro v neoliberalnem svetu*. Sophia.
- » Tarkovski, A. (1997). *Ujeti čas: razmišljanja o filmu*. EWO.
- » Thompson, K., & Bordwell, D. (2009). *Svetovna zgodovina filma: tretja izdaja*. UMco; Slovenska kinoteka.
- » Villain, D. (2000). *Montaža*. Slovenska kinoteka.
- » Vrabec, M., Težak, S., & Borčič, M. (1978). *Metode filmske vzgoje*. Univerzum.
- » Vrdlovec, Z. (ur.). (1987). *Lekcija teme*. Državna založba Slovenije.
- » Vrdlovec, Z. (ur.). (1989). *Filmska komedija*. Revija Ekran.
- » Vrdlovec, Z. (2014). *Zgodovina filma na Slovenskem: 1896–2011*. UMco.
- » Zorman, B. (2009). *Sence besede: filmske priredbe slovenske literature (1948–1979)*. Univerza na Primorskem; Znanstveno-raziskovalno središče; Založba Annales; Zgodovinsko društvo za južno Primorsko.
- » Žižek, S. (1988). *Pogled s strani*. Revija Ekran.
- » Žun, K. (2014). *Kino zemljevid: zemljevid ljubljanskih kino prizorišč*. Javni zavod Kinodvor.odvor.

Članki in drugi prispevki

- » Arčon Triler, N. (2020). *Filmska vzgoja v osnovni šoli*. Didakta, 30(208), 30–33.
- » Dolmark, J. (2011). *Uvajanje filma v šole: vzgoja filmskega duha in pogleda: ob deseti obletnici rednega pouka filma na novogoriški dramsko-filmski gimnaziji*. Ekran: revija za film in televizijo, 48(6), 20–21.
- » Kelbl, B. (2012). *Gibljive slike – postani režiser*. Revija PIL, 65(1).
<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/di1nf0b>
- » Kino! (2015). 25/26. Društvo za širjenje filmske kulture Kino! (tematska številka revije posvečena mladinskemu filmu in teoriji filmske vzgoje).
- » Krajnc, M., & Šprah, A. (ur.). (2019). *100 let Franceta Štiglica: program prireditvev in izhodišč za filmsko-vzgojne dejavnosti*. Slovenski filmski center; Slovenska kinoteka.
- » Kreačič, G. (1996). *Metodika pouka filmske vzgoje: prevod (in priredba)*. Didakta, 5(28/29), 32–37.*
- » Krejan, A. (2014). *Film pri fiziki in fizika v filmu*. Fizika v šoli, 19(2), 122–126.*
- » Kroflič, R. (2007). *Vzgojna vrednost estetske izkušnje*. Sodobna pedagogika, 58(3), 12–30.*
- » Peštaj, M., & Slatinšek, P. (2008). *Filmska vzgoja*. V N. Požar Matijašič & N. Bucik (ur.), *Kultura in umetnost v izobraževanju – popotnica 21. stoletja*. Pedagoški inštitut.
<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/o0q42niotnica.pdf>
- » Petek, P. (2021). *Filmska vzgoja in medkulturni dialog*. Vpogled: revija za književnost, 17(23), 220–227.*
- » *Poglej si z novimi očmi! Vodnik za poučevanje tri- do enajstletnih otrok o filmu in televiziji, namenjen vzgojiteljem, učiteljem in staršem*. (2006). UMco.
- » Repše, H. (2009). *Zbornik Slon: zbornik o vzgoji in izobraževanju na področju animiranega filma*. Društvo za oživljanje zgodbe 2 koluta; Javni zavod Kinodvor. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/srr75wq>
- » Slatinšek, P. (2013). *Priročnik za gledanje kakovostnih filmov za otroke in mlade*. V D. Lavrenčič Vrabec & I. Mlakar (ur.), *Ekvilibristika branja: Priročnik za branje kakovostnih mladinskih knjig 2013*. Mestna knjižnica Ljubljana. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/35f2oau7843>
- » Slatinšek, P. (2014). *Aktualna vprašanja v filmski vzgoji*. Medijska vzgoja in produkcija, 7(3), 16–20.*
- » Šprah, A. (2007). *Filmski koncepti v vzgojno-izobraževalnem procesu*. Šolsko polje: revija za teorijo in raziskave vzgoje in izobraževanja, 18(5/6), 101–129.*
- » Šprah, A. (2016). *Kino-katedra za pedagoge v Slovenski kinoteki*. Andragoška spoznanja, 22(3), 7–20.*
- » Štemberger, T. (ur.). (2018). *Oblikovanje inovativnih učnih okolij = Constructing innovative learning environments*. Založba Univerze na Primorskem.
- » Štempihar, M. (2009). *Film kot učno gradivo za filozofiranje z otroki*. FNM: filozofska revija za učitelje filozofije, dijake in študente, 16(1/2), 74–80.*
- » Štrajn, D. (2002). *Vzgoja pogleda: vzgoja filmskega duha*. Ekran: revija za film in televizijo, 39(7/8), 30–32.*

- » Zorman, B. (2018). *Vključevanje filmske vzgoje v vzgojno-izobraževalne ustanove*. V T. Štemberger (ur.), *Oblikovanje inovativnih učnih okolij = Constructing innovative learning environments* (pp. 321–333). Založba Univerze na Primorskem.
- » Zorman, B. (2019). *Pogledi nekaterih učiteljev, vključenih v projekt Razumevanje filma, na filmsko vzgojo. Kino!*, 39, 121–135, 234–235.*
- » Zorman, B. (2020). *Obraz v velikem planu in pripovedna transparentnost*. *Primerjalna književnost*, 43(1), 75–95.*
- » Žagar, J. (2011). *Giblјive podobe – film pri pouku zgodovine v gimnazijah = Moving images – film in history lessons in general secondary schools*. V D. Trškan (ur.), *Trojarjev zbornik* (pp. 299–308). Znanstvena založba Filozofske fakultete.

Strokovna literatura za praktičen modul predmeta film

Scenarij in režija

- » Field, S. (2015). *Scenarij*. Ljubljana: UMco.
- » Howard, R., & Mabley, E. (2017). *Orodja scenaristike: Scenaristov vodič po tehnikah in elementih pisanja scenarija*. Ljubljana: AGRFT.
- » Marčetič, L., Luzar, M., Prosenc, S., Hočevnar, M., Premrov, J., & Srebotnjak, M. (2023). *Scenaristični vodnik: Kako pravilno oblikovati scenarij ter sebi in filmski ekipi poenostaviti življenje* [Elektronska izdaja]. Ljubljana: Društvo slovenskih režiserjev in režiserk.
- » McKee, R. (2008). *Zgodba*. Ljubljana: UMco.
- » Proferes, N. (2005). *Film directing fundamentals*. Oxford: Focal Press.

Snemanje in montaža

- » Čok, R. (2014). *Kako ujeti gibljive podobe: Fotografija v filmu in videu; Filmska in videomontaža*. Ljubljana: UMco.
- » Čučkov, Z. (2007). *Osnove filmske in televizijske montaže*. Ljubljana: Radio-televizija Slovenija
- » Figgis, M. (2008). *Kako narediti film z digitalno tehnologijo: Priročnik za filmske zanesenjake*. Ljubljana: UMco, Slovenska kinoteka.
- » Goetz, A. (2016). *Animirajmo! Priročnik za animirani film v vrtcih in šolah*. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.
- » Grove, E. (2010). *130 projektov za uvod v snemanje filmov*. Ljubljana: UMco, Slovenska kinoteka.
- » Villain, D. (2000). *Montaža*. Ljubljana: Slovenska kinoteka.
- » Tarkovskij, A. (1997). *Ujeti čas: razmišljanja o filmu*. EWO.

- » Reichenberg, M. (2015). *Poslušajmo filme: Filmska glasba skozi čas, ki se je prerasel*. Ljubljana: Samozaložba.

FILMSKA IZRAZNA SREDSTVA

- Chion, M. (2000) Glasba v filmu. Slovenska kinoteka.
- Cook, P. (ur.). (2007). Knjiga o filmu: tretja izdaja. UMco, Slovenska kinoteka.
- Dimec, M., Šprah, A., in Bevk, A. (2019). Predmetni izpitni katalog za splošno maturo: Zgodovina in teorija gledališča in filma. Državni izpitni center.
- Elsaesser, T., in Hagener, M. (2015) Teorija filma: uvod skozi čute. Slovenska kinoteka.
- Jovanović, J. (2008). Uvod v filmsko mišljenje. UMco.
- Kavčič, B., in Vrdlovec, Z. (1999). Filmski leksikon. Modrijan.
- Krajnc, M. (2012). Osnove filmske ustvarjalnosti: izobraževalno gradivo za srednje šole. Slovenska kinoteka.
- Pelko, S. (2014). Filmski pojmovnik za mlade. Aristej.
- Thompson, K., in Bordwell, D. (2009). Svetovna zgodovina filma: tretja izdaja. UMco, Slovenska kinoteka.
- Dostop do digitalnih verzij vseh letnikov revije Ekran na portalu Digitalna knjižnica Slovenije- dLib.si.
<https://aplifikacijaun.zrss.si/api/link/6v5qj18>
- Bosnič, T. (ur.). (2012). Film v razredu [Dva medija]. Gimnazija Bežigrad.
- Brunej, M. in Žibert, M. (2016). Video za začetnike 1: Osnove snemanja in montaže. Založba Primus.
- Brunej, M., in Žibert, M. (2017). Video za začetnike 2: Različni formati videa. Založba Primus.
- Buič, M., in Jerman, B. (ur.). (2024). Multimedijско ustvarjanje: priročnik. Kulturno izobraževalno društvo Pina.
- Chion, M. (2000) Glasba v filmu. Slovenska kinoteka.
- Čok, R. (2014). Kako ujeti gibljive podobe. UMco.
- Čučkov, Z. (2007). Osnove filmske in televizijske montaže. Radio televizija Slovenija.
- Figgis, M. (2008). Kako narediti film z digitalno tehnologijo: priročnik za filmske zanesenjake. UMco, Slovenska kinoteka.
- Grove, E. (2010). 130 projektov za uvod v snemanje filmov. UMco, Slovenska kinoteka.
- Petkovič, B., Zornik, J., Černec, J., in Babič, N. (2014). Naj se vidi: priročnik za dokumentariste. Društvo zaveznikov mehkega pristanka – DZMP.
- Villain, D. (2000). Montaža. Slovenska kinoteka.
- Vrdlovec, Z. (ur.). (1987). Montaža: [izbor predavanj z Jesenske filmske šole, 24.-27.novembra 1986]. Revija Ekran.
- Vrdlovec, Z. (ur.). (1987). Lekcija teme. Državna založba Slovenije.

FILMSKA PRIPOVED

- Chion, M. (2000) Glasba v filmu. Slovenska kinoteka.
- Cook, P. (ur.). (2007). Knjiga o filmu: tretja izdaja. UMco, Slovenska kinoteka.
- Dimec, M., Šprah, A., in Bevk, A. (2019). Predmetni izpitni katalog za splošno maturo: Zgodovina in teorija gledališča in filma. Državni izpitni center.
- Elsaesser, T., in Hagener, M. (2015) Teorija filma: uvod skozi čute. Slovenska kinoteka.
- Jovanović, J. (2008). Uvod v filmsko mišljenje. UMco.
- Kavčič, B., in Vrdlovec, Z. (1999). Filmski leksikon. Modrijan.
- Krajnc, M. (2012). Osnove filmske ustvarjalnosti: izobraževalno gradivo za srednje šole. Slovenska kinoteka.
- Pelko, S. (2014). Filmski pojmovnik za mlade. Aristej.
- Thompson, K., in Bordwell, D. (2009). Svetovna zgodovina filma: tretja izdaja. UMco, Slovenska kinoteka.
- Dostop do digitalnih verzij vseh letnikov revije Ekran na portalu Digitalna knjižnica Slovenije- dLib.si.
<https://aplikacija.unzr.si/api/link/6y5qj18>
- Bonitzer, P. (1985). Slepo polje. Studia humanitatis.
- Bordwell, D. (2012). Pripoved v igranem filmu. Umco, Slovenska kinoteka.
- Popek, S. (ur.). (1999). Dokumentarni film / 8. mednarodni kolokvij filmske teorije in kritike [tudi] Jesenska filmska šola 1998. Slovenska kinoteka, Revija Ekran.
- Robar-Dorin, F. (2008). Resničnost in resnica v dokumentarnem filmu: razvoj in dosežki neumišljenega filma v svetu in doma. Umco, Slovenska kinoteka.
- Rudolf, M. (2013). Ko beseda podoba najde: slovenska literatura in film v teoriji in praksi. Ljubljana, UMco, Slovenska kinoteka.
- Šprah, A. (2010). Prizorišče odpora: sodobni dokumentarni film in zagate postdokumentarne kulture. Društvo za širjenje filmske kulture Kino!.
- Šprah, A. (2013). Neuklonljivost vizije: politični dokumentarni film po drugi svetovni vojni. Slovenska kinoteka.
- Vrdlovec, Z. (ur.). (1987). Lekcija teme. Državna založba Slovenije.
- Zorman, B. (2020). Obraz v velikem planu in pripovedna transparentnost. Primerjalna književnost, 43(1), 75–95.

FILMSKA OBDOBJA - NEMI IN ZVOČNI FILM

- Chion, M. (2000) Glasba v filmu. Slovenska kinoteka.
- Cook, P. (ur.). (2007). Knjiga o filmu: tretja izdaja. UMco, Slovenska kinoteka.
- Dimec, M., Šprah, A., in Bevk, A. (2019). Predmetni izpitni katalog za splošno maturo: Zgodovina in teorija gledališča in filma. Državni izpitni center.
- Elsaesser, T., in Hagener, M. (2015) Teorija filma: uvod skozi čute. Slovenska kinoteka.
- Jovanović, J. (2008). Uvod v filmsko mišljenje. UMco.
- Kavčič, B., in Vrdlovec, Z. (1999). Filmski leksikon. Modrijan.
- Krajnc, M. (2012). Osnove filmske ustvarjalnosti: izobraževalno gradivo za srednje šole. Slovenska kinoteka.
- Pelko, S. (2014). Filmski pojmovnik za mlade. Aristej.

Thompson, K., in Bordwell, D. (2009). Svetovna zgodovina filma: tretja izdaja. UMco, Slovenska kinoteka.
Dostop do digitalnih verzij vseh letnikov revije Ekran na portalu Digitalna knjižnica Slovenije- dLib.si.
<https://aplifikacijaun.zrss.si/api/link/6v5qj18>

Šimenc, S., Furlan, S., Mikuž, J., in Nedič, L. (1995). Karol Grossmann. Slovenski gledališki in filmski muzej.
Krajnc, M (ur.). (2023). Oktobrska revolucija in zgodnjesovjetski film. Slovenska kinoteka.

STUDIJSKI, ZVEZDNIŠKI IN ŽANRSKI SISTEM

Chion, M. (2000) Glasba v filmu. Slovenska kinoteka.
Cook, P. (ur.). (2007). Knjiga o filmu: tretja izdaja. UMco, Slovenska kinoteka.
Dimec, M., Šprah, A., in Bevk, A. (2019). Predmetni izpitni katalog za splošno maturo: Zgodovina in teorija gledališča in filma. Državni izpitni center.
Elsaesser, T., in Hagener, M. (2015) Teorija filma: uvod skozi čute. Slovenska kinoteka.
Jovanović, J. (2008). Uvod v filmsko mišljenje. UMco.
Kavčič, B., in Vrdlovec, Z. (1999). Filmski leksikon. Modrijan.
Krajnc, M. (2012). Osnove filmske ustvarjalnosti: izobraževalno gradivo za srednje šole. Slovenska kinoteka.
Pelko, S. (2014). Filmski pojmovnik za mlade. Aristej.
Thompson, K., in Bordwell, D. (2009). Svetovna zgodovina filma: tretja izdaja. UMco, Slovenska kinoteka.
Dostop do digitalnih verzij vseh letnikov revije Ekran na portalu Digitalna knjižnica Slovenije- dLib.si.
<https://aplifikacijaun.zrss.si/api/link/6v5qj18>

Deleuze, G. (2015) Podoba-gibanje. Studia humanitatis.
Deleuze, G. (2020) Podoba-čas. Studia humanitatis.
Field, S. (2015) Scenarij: temelji scenarističnega pisanja: korak za korakom od zamisli do zaključenega scenarija. Umco.
McKee, R. (2008). Zgodba: substanca, struktura, stil in načela scenarističnega pisanja. Umco.
Novak, I. in Krečič, J. (ur.). (2013). Zadeva Lubitsch. Slovenska kinoteka, Društvo za teoretsko psihoanalizo.
Petrić, V. (1971). Pregled filmskih zvrsti in žanrov. Scena.
Štrajn, D. (1989). Melodrama: žanr sreče in obupa. Revija Ekran.
Reichenberg, M. (2019). Filmski žanri. Del 1, Drama, grozljivka, komedija, vestern. Kulturni center.
Reichenberg, M. (2024). Filmski žanri. Del 2, Muzikal, znanstvena fantastika, kriminalka, zgodovinski in vojni film. Kulturni center.
Štefančič, M. jr. (2020). Če umrem, preden se zbudim: klasično obdobje filma noir: 250 esejev o noči sveta. Umco.
Vrdlovec, Z. (ur.). (1989). Filmska komedija. Revija Ekran.

FILMSKA GIBANJA

- Chion, M. (2000) Glasba v filmu. Slovenska kinoteka.
- Cook, P. (ur.). (2007). Knjiga o filmu: tretja izdaja. UMco, Slovenska kinoteka.
- Dimec, M., Šprah, A., in Bevk, A. (2019). Predmetni izpitni katalog za splošno maturo: Zgodovina in teorija gledališča in filma. Državni izpitni center.
- Elsaesser, T., in Hagener, M. (2015) Teorija filma: uvod skozi čute. Slovenska kinoteka.
- Jovanović, J. (2008). Uvod v filmsko mišljenje. UMco.
- Kavčič, B., in Vrdlovec, Z. (1999). Filmski leksikon. Modrijan.
- Krajnc, M. (2012). Osnove filmske ustvarjalnosti: izobraževalno gradivo za srednje šole. Slovenska kinoteka.
- Pelko, S. (2014). Filmski pojmovnik za mlade. Aristej.
- Thompson, K., in Bordwell, D. (2009). Svetovna zgodovina filma: tretja izdaja. UMco, Slovenska kinoteka.
- Dostop do digitalnih verzij vseh letnikov revije Ekran na portalu Digitalna knjižnica Slovenije- dLib.si.
<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/6y5qj18>
- Bazin, A. (2010) Kaj je film?. Društvo za širjenje filmske kulture Kino!.
- Levi, P. (2011). Razpad Jugoslavije na filmu. Slovenska kinoteka, Društvo za širjenje filmske kulture Kino!.
- Močnik, V. (2023). Živojin Pavlovič. Slovenska kinoteka.
- Popek, S. in Šprah, A. (ur.). (2002). Drugi film "tretjega sveta" / 12. mednarodni kolokvij filmske teorije in kritike [tudi] Jesenska filmska šola 2001. Slovenska kinoteka, Revija Ekran. Stanković, P. (2013). Zgodovina slovenskega celovečernega igranega filma: 1, Slovenski klasični film (1931–1988). Fakulteta za družbene vede, Založba FDV.
- Stanković, P. (2020). Zgodovina slovenskega celovečernega igranega filma. [2, Preporod slovenskega filma (1988–2004)]. Fakulteta za družbene vede, Založba FDV.
- Šprah, A. (2011). Vračanje realnosti: novi realizem v sodobnem filmu. Slovenska kinoteka.
- Šprah, A. (ur.). (2012a). Prekletstvo iskanja resnice: filmska ustvarjalnost in teorija Živojina Pavloviča. Slovenska kinoteka.
- Štefančič, M. jr. (2021). Zadnji film 2.0: vzpon in propad novega Hollywooda: razširjena, dopolnjena, revidirana in obogatena izdaja. Ljubljana, UMco.
- Vrdlovec, Z. (2014). Zgodovina filma na Slovenskem: 1896–2011. UMco.

FILM IN DRUŽBA

- Bedenik, B. (2016). Aplikativni vidiki filmske vzgoje pri pouku sociologije v gimnaziji: magistrsko delo. Univerza v Mariboru. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/siahd77>
- Feminizem v kinu. (2016). (Tematski blok revije posvečen feminizmu v filmu). Ekran, 53(4), 32–50.
<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/f02daa9>
- Štempihar, M. (2020). Eseji iz kritične pedagogike: o solidarnosti in skrbi za obče dobro v neoliberalnem svetu. Sophia.

SPREJEMANJE FILMA

- Chion, M. (2000) Glasba v filmu. Slovenska kinoteka.
- Cook, P. (ur.). (2007). Knjiga o filmu: tretja izdaja. UMco, Slovenska kinoteka.
- Dimec, M., Šprah, A., in Bevk, A. (2019). Predmetni izpitni katalog za splošno maturo: Zgodovina in teorija gledališča in filma. Državni izpitni center.
- Elsaesser, T., in Hagener, M. (2015) Teorija filma: uvod skozi čute. Slovenska kinoteka.
- Jovanović, J. (2008). Uvod v filmsko mišljenje. UMco.
- Kavčič, B., in Vrdlovec, Z. (1999). Filmski leksikon. Modrijan.
- Krajnc, M. (2012). Osnove filmske ustvarjalnosti: izobraževalno gradivo za srednje šole. Slovenska kinoteka.
- Pelko, S. (2014). Filmski pojmovnik za mlade. Aristej.
- Thompson, K., in Bordwell, D. (2009). Svetovna zgodovina filma: tretja izdaja. UMco, Slovenska kinoteka.
- Dostop do digitalnih verzij vseh letnikov revije Ekran na portalu Digitalna knjižnica Slovenije- dLib.si.
<https://aplikacija.unzr.si/api/link/6y5qj18>
- Banko, A., in Šturm, A. (ur.). (2023). Mi gledamo film, film gleda nas. Slovenska kinoteka.
- Baskar, N., in Petek, P. (ur.). (2014). Fenomenologija filma: tradicije in novi pristopi. Slovenska kinoteka.
- Baskar, N., Nedoh, I., in Šturm, A. (ur.). (2021). Silvan Furlan: človek za film. Slovenska kinoteka.
- Daney, S. (2001). Filmski spisi. Slovenska kinoteka.
- Dolmark, J. (2012). Tkanje pogledov. Slovenska kinoteka.
- Jesenšek, M. (2015). Slovenski film v sliki, glasbi in besedi. Gimnazija Franca Miklošiča.
- Vrdlovec, Z. (ur.). (1988). 40 udarcev: slovenska filmska publicistika o slovenskem in jugoslovanskem filmu v obdobju 1949-1988. Slovenski gledališki in filmski muzej.
- Bergala, A. (2016). Vzgoja za film: razprava o poučevanju filma v šolah in drugih okoljih. Društvo za širjenje filmske kulture Kino!, Membrana.
- Borčič, M. (1997). Z glavo ob zid: filmska vzgoja včeraj - za danes in jutri [zbirka zapisov o filmski vzgoji]. Infomedia 3 filming.
- Kino! (2015). 25/26. Društvo za širjenje filmske kulture KINO!. (Tematska številka revije Kino!, posvečena mladinskemu filmu in teoriji filmske vzgoje)
- Krajnc, M. (ur.) (2022). Filmska kultura v šolski praksi: izhodišča in metode poučevanja filma. Slovenska kinoteka.
- Peršin, G., Reichenberg, M. in Rutar, D. (2006-2007). Vzgajanje pogleda. (1-3). Matična knjižnica, Kamnik.
- Rutar, D., Pavlič Škerjanc, K., Rutar Ilc, Z., Plevnik, P., Mikulan, P., Baškarad, S., Justin Jerman, M., Podgornik, J., Železnik, J., Burger, B., Krevs, M., Adam, A., Likar Cerc, A., Krašovec, D., Reichenberg, M., in Borčič, M. (2012). Film pri pouku: prakse in izzivi. Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- Štrajn, D., Rački, T., Muratović, A., Vogelcnik, E., in Murnik, C. (2017). Priročnik za filmsko dejavnost: realnost virtualnega: pogledi na sodobno filmsko vzgojo; ur. Peter Milovanović Jarh. Študijski center JSKD, Javni sklad RS za kulturne dejavnosti.

SODOBNA FILMSKA PRODUKCIJA IN DISTRIBUCIJA

Cook, P. (ur.). (2007). Knjiga o filmu: tretja izdaja. UMco, Slovenska kinoteka.

Thompson, K., in Bordwell, D. (2009). Svetovna zgodovina filma: tretja izdaja. UMco, Slovenska kinoteka.

Dostop do digitalnih verzij vseh letnikov revije Ekran na portalu Digitalna knjižnica Slovenije- dLib.si.

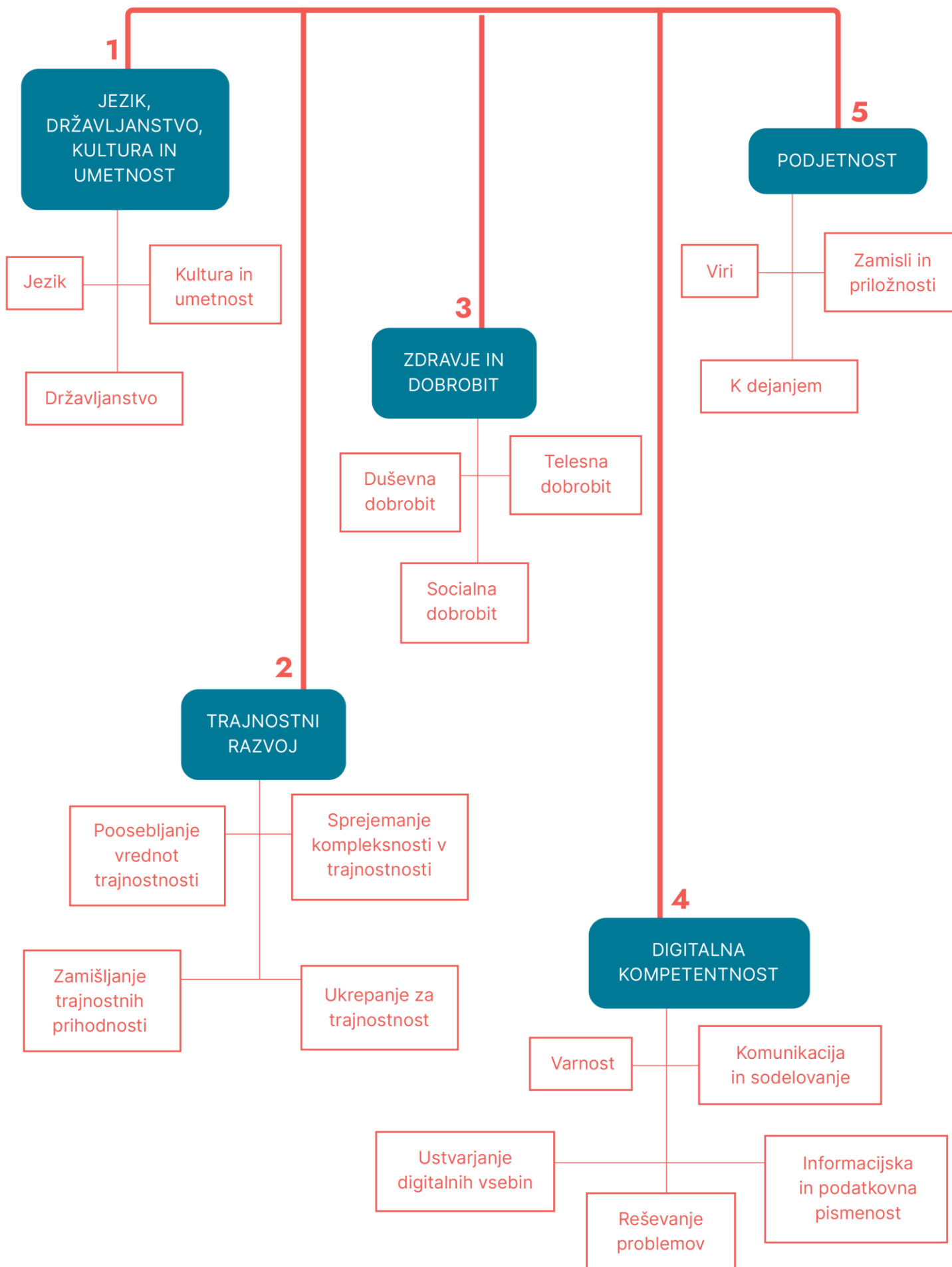
<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/6y5qj18>

PRILOGE

KLJUČNI CILJI PO PODROČJIH SKUPNIH CILJEV

1 /// JEZIK, DRŽAVLJANSTVO, KULTURA IN UMETNOST

SKUPNI CILJI IN NJIHOVO UMEŠČANJE V UČNE NACRTE TER KATALOGE ZNANJ

POVZETO PO PUBLIKACIJI WWW.ZRSS.SI/PDF/SKUPNI_CILJI.PDF

1.1 JEZIK

1.1.1 Strokovna besedila	1.1.1.1 Pri posameznih predmetih razvija zmožnost izražanja v različnih besedilnih vrstah (referat, plakat, povzetek, opis, pogovor itd.).
1.1.2 Strokovni jezik	1.1.2.1 Se zaveda, da je učenje vsebine posameznega predmeta hkrati tudi spoznavanje njegove strokovne terminologije; torej učenje jezika na ravni poimenovanj za posamezne pojme in na ravni logičnih povezav. 1.1.2.2 Se izraža z ustrezno terminologijo predmeta in skrbi za ustrezno govorno ter pisno raven svojega strokovnega jezika.
1.1.3 Univerzalni opis jezika kot sistema	(pri vseh predmetih:) 1.1.3.1 Se zaveda podobnosti ter razlik med jeziki in je na to pozoren tudi pri uporabi gradiv v tujih jezikih, pri uporabi prevajalnikov, velikih jezikovnih modelov, avtomatsko prevedenih spletnih strani itd. (pri vseh jezikovnih predmetih:) 1.1.3.2 Se zaveda, da različne jezike lahko opisujemo na podoben način; pri pouku tujih jezikov zato uporablja znanje, pridobljeno pri pouku učnega jezika, in obratno: zna primerjati jezike, ki se jih uči, in razpozna podobnosti ter razlike med njimi.
1.1.4 Razumevanje pomena branja	1.1.4.1 Pri vseh predmetih redno bere, izbira raznolika bralna gradiva, jih razume, poglobljeno analizira in kritično vrednoti.
1.1.5 Jezik in nenasilna komunikacija	1.1.5.1 Razvija lastne sporazumevalne zmožnosti skozi nenasilno komunikacijo.

1.2 DRŽAVLJANSTVO

1.2.1 Poznavanje in privzemanje človekovih pravic ter dolžnosti kot temeljnih vrednot in osnov državljanske etike	1.2.1.1 Pozna, razume in sprejema človekove pravice kot skupni evropski in ustavno določeni okvir skupnih vrednot ter etike. 1.2.1.2 Razume, da so človekove pravice univerzalne in nepogojene, da uveljavljajo vrednote svobode in enakosti. 1.2.1.3 Razume in sprejema, da je obstoj pravic pogojen s spoštovanjem individualne dolžnosti do enake pravice drugega. 1.2.1.4 Razume in sprejema, da je dolžnost do enake pravice drugega dolžnost zaradi dolžnosti (ne le pravica zaradi individualnega interesa). 1.2.1.5 Razume in sprejema človekove pravice in dolžnosti kot osnovno, vsem državljanom skupno etiko (moralo), ki uveljavlja vrednote spoštovanja človekovega dostojanstva, pravičnosti, resnice, zakona, lastnine, nediskriminacije in strpnosti.
1.2.2 Etična refleksija	1.2.2.1 Spozna, da obstajajo moralna vprašanja, pri katerih ni vnaprej danih od vseh sprejetih odgovorov. 1.2.2.2 Razvija občutljivost za moralna vprašanja ter sposobnost, da o njih razmišlja skupaj z drugimi.
1.2.3 Sodelovanje z drugimi v skupnosti in za skupnost	1.2.3.1 Z namenom uresničevanja skupnega dobrega sodeluje z drugimi ter podaja in uresničuje predloge, ki kakovostno spreminjajo skupnosti. 1.2.3.2 Prek lastnega delovanja ozavešča pomen skrbi za demokratično skupnost ter krepi zavedanje o pomenu pripadnosti skupnosti za lastnodobrobit in dobrobit drugih.
1.2.4 Aktivno državljanstvo in politična angažiranost	1.2.4.1 Ob zavedanju pozitivnega pomena politike kot skupnega reševanja izzivov in skrbi za dobrobit vseh, pa tudi iskanja kompromisov in preseganja konfliktov, pozna raznolike oblike demokratičnega političnega angažiranja in se vključuje v politične procese, ki vplivajo na življenja ljudi.
1.2.5 Znanje za kritično mišljenje, za aktivno državljansko držo	1.2.5.1 Uporabi znanja vsakega predmetnega področja za kritično in aktivno državljansko držo.

1.3 KULTURA IN UMETNOST

1.3.1 Sprejemanje, doživljanje in vrednotenje kulture in umetnosti	1.3.1.1 Intuitivno ali zavestno (individualno in v skupini) vzpostavlja odnos do kulture, umetnosti, umetniške izkušnje in procesov ustvarjanja ter ob tem prepozna lastna doživetja in se vživlja v izkušnjo drugega itd.).
1.3.2 Raziskovanje in spoznavanje kulture ter umetnosti	1.3.2.1 Raziskuje in spozna kulturo, umetnost, umetniške zvrsti ter njihova izrazna sredstva v zgodovinskem in kulturnem kontekstu.
1.3.3 Izražanje v umetnosti in z umetnostjo	1.3.3.1 Je radoveden in raziskuje materiale in umetniške jezike, se z njimi izraža, razvija domišljijo ter pogloblja in širi znanje tudi na neumetniških področjih.
1.3.4 Uživanje v ustvarjalnem procesu ter dosežkih kulture in umetnosti	1.3.4.1 Uživa v ustvarjalnosti, se veseli lastnih dosežkov in dosežkov drugih. 1.3.4.2 V varnem, odprtem in spodbudnem učnem okolju svobodno izraža želje in udejanja ustvarjalne ideje.
1.3.5 Živi kulturo in umetnost	1.3.5.1 Živi kulturo in umetnost kot vrednoto v domačem in šolskem okolju ter prispeva k razvoju šole kot kulturnega središča in njenemu povezovanju s kulturnim in z družbenim okoljem.

2 /// TRAJNOSTNI RAZVOJ

SKUPNI CILJI IN NJIHOVO UMEŠČANJE V UČNE NAČRTE TER KATALOGE ZNANJ

POVZETO PO PUBLIKACIJI WWW.ZRSS.SI/PDF/SKUPNI_CILJI.PDF

2.1 POOSEBLJANJE VREDNOT TRAJNOSTNOSTI

2.1.1 Vrednotenje trajnostnosti	2.1.1.1 Kritično oceni povezanost lastnih vrednot in vrednot družbe s trajnostnostjo glede na svoje trenutne zmožnosti ter družbeni položaj.
2.1.2 Podpiranje pravičnosti	2.1.2.1 Pri svojem delovanju upošteva etična načela pravičnosti, enakopravnosti ter sočutja.
2.1.3 Promoviranje narave	2.1.3.1 Odgovoren odnos do naravnih sistemov gradi na razumevanju njihove kompleksnosti in razmerij med naravnimi ter družbenimi sistemi.

2.2 SPREJEMANJE KOMPLEKSNOSTI V TRAJNOSTNOSTI

2.2.1 Sistemsko mišljenje	2.2.1.1 K izbranemu problemu pristopa celostno, pri čemer upošteva povezanost okoljskega, gospodarskega in družbenega vidika. 2.2.1.2 Presoja kratkoročne in dolgoročne vplive delovanja posameznika in družbenih skupin v družbi, družbe na lokalni, regionalni, nacionalni ter globalni ravni.
2.2.2 Kritično mišljenje	2.2.2.1 Kritično presoja informacije, poglede in potrebe o trajnostnem razvoju z vidika naravnega okolja, živih bitij in družbe, pri čemer upošteva različne poglede, pogoje z osebnim, socialnim in kulturnim ozadjem.
2.2.3 Formuliranje problema	2.2.3.1 Pri opredelitvi problema upošteva značilnosti problema – (ne)jasnost, (ne)opredeljenost, (ne)določljivost problema – in lastnosti reševanja – (ne)definirane, (ne)sistemske rešitve – ter vpletenost deležnikov.

2.3 ZAMIŠLJANJE TRAJNOSTNIH PRIHODNOSTI

2.3.1 Pismenost za prihodnost	2.3.1.1 Na podlagi znanja, znanstvenih dognanj in vrednot trajnostnosti razume ter vrednoti možne, verjetne in želene trajnostne prihodnosti (scenarije). 2.3.1.2 Presoja dejanja, ki so potrebna za doseganje želene trajnostne prihodnosti.
2.3.2 Prilagodljivost	2.3.2.1 V prizadevanju za trajnostno prihodnost tvega in se kljub negotovostim prilagaja ter sprejema trajnostne odločitve za svoja dejanja.
2.3.3 Raziskovalno mišljenje	2.3.3.1 Pri načrtovanju in reševanju kompleksnih problemov/-atik trajnostnosti uporablja in povezuje znanja in metode različnih znanstvenih disciplin ter predlaga ustvarjalne in inovativne ideje in rešitve.

2.4 UKREPANJE ZA TRAJNOSTNOST

2.4.1 Politična angažiranost	2.4.1.1 Ob upoštevanju demokratičnih načel kritično vrednoti politike z vidika trajnostnosti ter sodeluje pri oblikovanju trajnostnih politik in prakse na lokalni, regionalni, nacionalni ter globalni ravni.
2.4.2 Kolektivno ukrepanje	2.4.2.1 Pri prizadevanju in ukrepanju za trajnostnost upošteva demokratična načela in aktivno ter angažirano (konstruktivno) sodeluje z drugimi.
2.4.3 Individualna iniciativa	2.4.3.1 Se zaveda lastnega potenciala in odgovornosti za trajnostno delovanje in ukrepanje na individualni, kolektivni ter politični ravni.

3 /// ZDRAVJE IN DOBROBIT

SKUPNI CILJI IN NJIHOVO UMEŠČANJE V UČNE NAČRTE TER KATALOGE ZNANJ

POVZETO PO PUBLIKACIJI WWW.ZRSS.SI/PDF/SKUPNI_CILJI.PDF

3.1 DUŠEVNA DOBROBIT

3.1.1 Samozavedanje	3.1.1.1 Zaznava in prepoznavna lastno doživljanje (telesne občutke, čustva, misli, vrednote, potrebe, želje) ter lastno vedenje. 3.1.1.2 Skozi izkušnje razume povezanost različnih vidikov lastnega doživljanja (telesni občutki, čustva, misli, vrednote, potrebe, želje) v specifičnih situacijah (npr. ob doživljanju uspeha in neuspeha v učnih in socialnih situacijah).
3.1.2 Samouravnavanje	3.1.2.1 Uravnava lastno doživljanje in vedenje (npr. v stresnih učnih in socialnih situacijah). 3.1.2.2 Razvija samozaupanje in samospoštovanje. 3.1.2.3 Se učinkovito spoprijema z negotovostjo in kompleksnostjo. 3.1.2.4 Učinkovito upravlja, organizira čas učenja in prosti čas.
3.1.3 Postavljanje ciljev	3.1.3.1 Prepoznavna lastne interese, lastnosti, močna in šibka področja ter v skladu z njimi načrtuje kratkoročne in dolgoročne cilje (vezane na duševno, telesno, socialno in učno področje). 3.1.3.2 Spremlja doseganje in spreminjanje načrtovanih ciljev. 3.1.3.3 Razvija zavzetost in vztrajnost ter krepi zmožnosti odložitve nagrade.
3.1.4 Prožen način razmišljanja	3.1.4.1 Razvija osebno prožnost, razvojno miselno naravnost, radovednost, optimizem in ustvarjalnost. 3.1.4.2 Učinkovito se spoprijema s problemskimi situacijami, ki zahtevajo proaktivno miselno naravnost.
3.1.5 Odgovornost in avtonomija	3.1.5.1 Krepi odgovornost, avtonomijo in skrbi za osebno integriteto.

3.2 TELESNA DOBROBIT

3.2.1 Gibanje in sedenje	3.2.1.1 Razume pomen vsakodnevnega gibanja za zdravje in dobro počutje. 3.2.1.2 Razvija pozitiven odnos do gibanja. 3.2.1.3 Vključuje se v različne gibalne dejavnosti, tudi tiste, ki razbremenijo naporen vsakdan. 3.2.1.4 Razume škodljivosti dolgotrajnega sedenja, razvija navade za prekinitev in zmanjšanje sedenja.
3.2.2 Prehrana in prehranjevanje	3.2.2.1 Razume pomen uravnotežene prehrane. 3.2.2.2 Razvija navade zdravega prehranjevanja. 3.2.2.3 Oblikuje pozitiven odnos do hrane in prehranjevanja.
3.2.3 Sprostitev in počitek	3.2.3.1 Razume pomen počitka in sprostitve po miselnem ali telesnem naporu. 3.2.3.2 Spozna različne tehnike sproščanja in uporablja tiste, ki mu najbolj koristijo. 3.2.3.3 Razume pomen dobrih spalnih navad za učinkovito telesno in miselno delovanje ter ravnanje.
3.2.4 Varnost	3.2.4.1 Spozna različne zaščitne ukrepe za ohranjanje zdravja. 3.2.4.2 Ravna varno in odgovorno, pri čemer skrbi za ohranjanje zdravja sebe in drugih.
3.2.5 Preventiva pred različnimi oblikami zasvojenosti	3.2.5.1 Usvaja znanje o oblikah in stopnjah zasvojenosti ter o strategijah, kako se jim izogniti oz. jih preprečiti z zdravim življenjskim slogom.

3.3 SOCIALNA DOBROBIT

3.3.1 Socialno zavedanje in zavedanje raznolikosti	3.3.1.1 Ozavešča lastno doživljanje in vedenje v odnosih z drugimi. 3.3.1.2 Zaveda se in prepoznavna raznolikosti v ožjem (oddelek, vrstniki, družina) in širšem okolju (šola, lokalna skupnost, družba).
3.3.2 Komunikacijske spretnosti	3.3.2.1 Razvija spretnosti aktivnega poslušanja, asertivne komunikacije, izražanja interesa in skrbi za druge.
3.3.3 Sodelovanje in reševanje konfliktov	3.3.3.1 Konstruktivno sodeluje v različnih vrstah odnosov na različnih področjih. 3.3.3.2 Krepi sodelovalne veščine, spretnosti vzpostavljanja in vzdrževanja kakovostnih odnosov v oddelku, družini, šoli, širši skupnosti, temelječih na spoštljivem in asertivnem komuniciranju ter enakopravnosti.
3.3.4 Empatija	3.3.4.1 Krepi zmožnosti razumevanja in prevzemanja perspektive drugega. 3.3.4.2 Prepoznavna meje med doživljanjem sebe in drugega. 3.3.4.3 Uravnava lastno vedenje v odnosih, upoštevajoč več perspektiv hkrati.
3.3.5 Prosocialno vedenje	3.3.5.1 Krepi prepoznavanje in zavedanje potrebe po nudenju pomoči drugim. 3.3.5.2 Prepoznavna lastne potrebe po pomoči in strategije iskanja pomoči. 3.3.5.3 Krepi družbeno odgovornost.

4 /// DIGITALNA KOMPETENTNOST

SKUPNI CILJI IN NJIHOVO UMEŠČANJE V UČNE NAČRTE TER KATALOGE ZNANJ

POVZETO PO PUBLIKACIJI WWW.ZRSS.SI/PDF/SKUPNI_CILJI.PDF

4.1 INFORMACIJSKA IN PODATKOVNA PISMENOST

4.1.1 Brskanje, iskanje in filtriranje podatkov, informacij ter digitalnih vsebin	4.1.1.1 Izraža informacijske potrebe, išče podatke, informacije in vsebine v digitalnih okoljih ter izboljšuje osebne strategije iskanja.
4.1.2 Vrednotenje podatkov, informacij in digitalnih vsebin	4.1.2.1 Analizira, primerja in kritično vrednoti verodostojnost in zanesljivost podatkov, informacij in digitalnih vsebin.
4.1.3 Upravljanje podatkov, informacij in digitalnih vsebin	4.1.3.1 Podatke zbira, obdeluje, prikazuje in shranjuje na najustreznejša mesta (trdi disk, oblak, USB itd.), tako da jih zna kasneje tudi najti.

4.2 KOMUNIKACIJA IN SODELOVANJE

4.2.1 Interakcija z uporabo digitalnih tehnologij	4.2.1.1 Sporazumeva se z uporabo različnih digitalnih tehnologij in razume ustrezna sredstva komunikacije v danih okoliščinah.
4.2.2 Deljenje z uporabo digitalnih tehnologij	4.2.2.1 Deli podatke, informacije in digitalne vsebine z drugimi z uporabo ustreznih digitalnih tehnologij. Deluje v vlogi posrednika in je seznanjen s praksami navajanja virov ter avtorstva.
4.2.3 Državljanstvo udejstvovanje z uporabo digitalnih tehnologij	4.2.3.1 Išče in uporablja portale za udejstvovanje v družbi. Poišče skupine, ki zastopajo njegove interese, s pomočjo katerih lahko aktivno daje predloge za spremembe.
4.2.4 Sodelovanje z uporabo digitalnih tehnologij	4.2.4.1 Z digitalnimi orodji soustvarja skupno vsebino in se zavzema za krepitev sodelovanja med člani.
4.2.5 Spletni bonton	4.2.5.1 Pri uporabi digitalnih tehnologij in omrežij prilagaja svoje vedenje pričakovanjem ter pravilom, ki veljajo v določeni skupini.
4.2.6 Upravljanje digitalne identitete	4.2.6.1 Ustvari eno ali več digitalnih identitet in z njimi upravlja, skrbi za varovanje lastnega ugleda ter za ravnanje s podatki, ki nastanejo z uporabo številnih digitalnih orodij in storitev v različnih digitalnih okoljih.

4.3 USTVARJANJE DIGITALNIH VSEBIN

4.3.1 Razvoj digitalnih vsebin	4.3.1.1 Ustvarja in ureja digitalne vsebine v različnih formatih.
4.3.2 Umeščanje in poustvarjanje digitalnih vsebin	4.3.2.1 Digitalne vsebine obogati z dodajanjem slik, glasbe, videoposnetkov, vizualnih efektov idr.
4.3.3 Avtorske pravice in licence	4.3.3.1 Pozna licence in avtorske pravice. Spoštuje pravice avtorjev in jih ustrezno citira.
4.3.4 Programiranje	4.3.4.1 Zna ustvariti algoritem za rešitev enostavnega problema. Zna odpraviti preproste napake v programu.

4.4 VARNOST

4.4.1 Varovanje naprav	4.4.1.1 Deluje samozaščitno; svoje naprave zaščiti z ustreznimi gesli, programsko opremo in varnim ravnanjem, jih ne pušča brez nadzora v javnih prostorih idr.
4.4.2 Varovanje osebnih podatkov in zasebnosti	4.4.2.1 Varuje osebne podatke in podatke drugih ter prepoznava zaupanja vredne ponudnike digitalnih storitev.
4.4.3 Varovanje zdravja in dobrobiti	4.4.3.1 Digitalno tehnologijo uporablja uravnoteženo, skrbi za dobro telesno in duševno dobrobit ter se izogiba negativnim vplivom digitalnih medijev.
4.4.4 Varovanje okolja	4.4.4.1 Zaveda se vplivov digitalnih tehnologij in njihove uporabe na okolje.

4.5 REŠEVANJE PROBLEMOV

4.5.1 Reševanje tehničnih težav	4.5.1.1 Prepozna tehnične težave pri delu z napravami ali digitalnimi okolji ter jih rešuje.
4.5.2 Prepoznavanje potreb in opredelitev tehnoloških odzivov	4.5.2.1 Prepoznava in ocenjuje potrebe, izbira ter uporablja digitalna orodja in jih prilagaja lastnim potrebam.
4.5.3 Ustvarjalna uporaba digitalne tehnologije	4.5.3.1 S pomočjo digitalne tehnologije ustvarja rešitve in novosti v postopkih ter izdelkih.
4.5.4 Prepoznavanje vrzeli v digitalnih kompetencah	4.5.4.1 Prepozna vrzeli v svojih digitalnih kompetencah, jih po potrebi izboljšuje in dopolnjuje ter pri tem podpira tudi druge.

5.1 ZAMISLI IN PRILOŽNOSTI

5.1.1 Odkrivanje priložnosti	5.1.1.1 Prepozna avtentične izzive kot priložnosti za ustvarjanje vrednosti zase in za druge.
5.1.2 Ustvarjalnost in inovativnost	5.1.2.1 Pri reševanju izzivov na ustvarjalen način uporablja znanje in izkušnje za ustvarjanju boljših rešitev. 5.1.2.2 Pripravi nabor možnih rešitev izziva, pri čemer stremi k oblikovanju vrednosti za druge.
5.1.3 Vizija	5.1.3.1 Oblikuje vizijo prihodnosti, ki vključuje odgovore na vprašanja, kaj namerava početi v prihodnosti, kakšen želi postati in kakšno skupnost želi sooblikovati.
5.1.4 Vrednotenje zamisli	5.1.4.1 Vrednoti rešitve ob upoštevanju kriterijev po načelu ustvarjanja dobrobiti za druge in izbere ustrezno rešitev.
5.1.5 Etično in trajnostno razmišljanje	5.1.5.1 Prepozna in ovrednoti vpliv svojih odločitev ter ravnanj na skupnost in okolje.

5.2 VIRI

5.2.1 Samozavedanje in samoučinkovitost	5.2.1.1 Prepozna svoje želje, močna in šibka področja ter zaupa, da lahko pozitivno vpliva na ljudi in situacije.
5.2.2 Motiviranost in vztrajnost	5.2.2.1 Je pozitivno naravnani, samozavesten in osredotočen na proces reševanja izziva. 5.2.2.2 Vztraja pri opravljanju kompleksnejših nalog.
5.2.3 Vključevanje virov	5.2.3.1 Pridobi podatke in sredstva (materialna, nematerialna in digitalna), potrebne za prehod od zamisli k dejanjem, s katerimi odgovorno in učinkovito upravlja, pri čemer upošteva učinkovito izrabo lastnega časa in finančnih sredstev.
5.2.4 Vključevanje človeških virov	5.2.4.1 Spodbuja in motivira druge pri reševanju skupnih nalog. 5.2.4.2 Poišče ustrezno pomoč posameznika (npr. vrstnika, učitelja, strokovnjaka itd.) ali strokovne skupnosti. 5.2.4.3 Razvije spretnosti za učinkovito komunikacijo, pogajanje, vodenje, ki so potrebne za doseganje rezultatov.
5.2.5 Finančna pismenost	5.2.5.1 V različnih življenjskih situacijah prepozna in rešuje finančne izzive (viri finančnih sredstev, skrb za denar, poslovanje npr. z banko, zavarovalnico ter drugimi finančnimi institucijami, ocena potrebnih sredstev, tveganj in odločitev o zadolževanju ter naložbi, varčevanju). 5.2.5.2 Sprejema odgovorne finančne odločitve za doseganje blaginje (osebne in za skupnost). 5.2.5.3 Pridobiva ustrezno znanje na področju finančne pismenosti za kakovostno vsakdanje in poklicno življenje.

5.3 K DEJANJEM

5.3.1 Prevzemanje pobude	5.3.1.1 Spodbuja in sodeluje pri reševanju izzivov, pri čemer prevzema individualno in skupinsko odgovornost.
5.3.2 Načrtovanje in upravljanje	5.3.2.1 V procesu reševanja problemov si zastavlja kratkoročne, srednjeročne in dolgoročne cilje, opredeli prednostne naloge in pripravi načrt. 5.3.2.2 Prilagaja se nepredvidnim spremembam.
5.3.3 Obvladovanje negotovosti, dvoumnosti in tveganja	5.3.3.1 Na nepredvidene situacije se odziva s pozitivno naravnanoostjo in ciljem, da jih uspešno razreši. 5.3.3.2 Pri odločitvah primerja in analizira različne informacije, da zmanjša negotovost, dvoumnost in tveganja.
5.3.4 Sodelovanje	5.3.4.1 Sodeluje z različnimi posamezniki ali skupinami. 5.3.4.2 Morebitne spore rešuje na konstruktiven način in po potrebi sklepa kompromise.
5.3.5 Izkusveno učenje	5.3.5.1 Z reševanjem izzivov pridobiva nove izkušnje in jih upošteva pri sprejemanju nadaljnjih odločitev. 5.3.5.2 Presoja uspešnost doseganja zastavljenih ciljev in pri tem prepozna priložnosti za nadaljnje učenje. 5.3.5.3 Prepozna priložnosti za aktivno uporabo pridobljenega znanja v novih situacijah. 5.3.5.4 Povratne informacije uporabi za nadaljnji razvoj podjetnostne kompetence.